

گزارش اقتصادی شاپرک

اسفند ۱۳۹۸ . شماره ۵۷

فهرست مطالب

۶	فهرست شکل‌ها.....
۸	فهرست جداول.....
۱۱	پیشگفتار.....
۱۲	شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه.....
۱۶	۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی.....
۱۷	۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی.....
۱۸	۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی.....
۲۰	۲-۱-۱- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی.....
۲۱	۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان.....
۲۲	۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی.....
۲۳	۲-۲-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP.....
۲۶	۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در اسفند ماه ۱۳۹۸.....
۲۶	۱-۲- آمار عملکردی شاپرک.....
۲۷	۱-۱-۲- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک.....
۲۸	۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی.....
۲۹	۳-۱-۲- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش.....
۳۱	۴-۱-۲- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها.....
۳۵	۵-۱-۲- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت.....
۳۹	۲-۲- نفوذ منطقه‌ای.....
۳۹	۱-۲-۲- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی.....
۴۰	۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور.....
۴۱	۳-۲-۲- تعداد و تعداد سرانه کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان.....
۴۶	۴-۲-۲- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی.....
۴۷	۵-۲-۲- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی در استان‌های کشور.....
۴۹	۳-۳- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها.....
۴۹	۱-۳-۲- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه.....
۵۳	۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها.....
۵۴	۳-۳-۲- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش.....
۶۰	۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارت.....

- ۱-۳- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها ۶۱
- ۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها ۶۱
- ۳-۳- دسترس‌پذیری حس شده خدمات ۶۵
- ۴-۳- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه ۶۶
- ۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت ۶۸**
- ۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP ۶۹
- ۱-۱-۴- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت ۶۹
- ۲-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۷۱
- ۳-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس ۷۵
- ۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها ۷۹
- ۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرfindal - هیرشمن به ازای ابزارهای پذیرش ۸۲
- ۶-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرfindal - هیرشمن به ازای نوع سرویس ۸۴
- ۲-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش ۸۶
- ۳-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه ۸۹
- ۱-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه در استان‌های کشور ۹۰
- ۲-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی در استان‌های کشور ۹۳
- ۳-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی در بعد کشوری ۹۶
- ۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور ۱۰۰
- ۵-۳-۴- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه کم‌تراکنش و فاقد تراکنش ۱۰۳
- ۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده ۱۰۷**
- ۱-۵- سهم بازار پذیرندگی ۱۰۷
- ۱-۱-۵- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت ۱۰۷
- ۲-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۱۰۹
- ۳-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده ۱۱۲
- ۴-۱-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها ۱۱۵
- ۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی ۱۱۸
- ۱-۲-۵- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک ۱۱۸
- ۲-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۱۹
- ۳-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۲۰
- ۴-۲-۵- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک ۱۲۳

- ۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار..... ۱۲۴
- ۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده..... ۱۲۷
- ۵-۴- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش..... ۱۳۳
- ۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید..... ۱۳۴
- ۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ..... ۱۳۹
- ۶- جمع‌بندی..... ۱۴۳
- ۷- واژه‌نامه..... ۱۵۳

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت آذر ماه ۱۳۹۸..... ۱۸
- شکل ۲-۱ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی..... ۲۰
- شکل ۳-۱ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک..... ۲۲
- شکل ۴-۱ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP..... ۲۴
- شکل ۱-۲ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - اسفند ۱۳۹۸..... ۳۱
- شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - بهمن و اسفند ۱۳۹۸..... ۳۳
- شکل ۳-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۳۴
- شکل ۴-۲ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - اسفند ۱۳۹۸..... ۳۵
- شکل ۵-۲ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - اسفند ۱۳۹۸..... ۳۶
- شکل ۶-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - بهمن و اسفند ۱۳۹۸..... ۳۷
- شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - اسفند ۱۳۹۷ و اسفند ۱۳۹۸..... ۳۸
- شکل ۸-۲ تغییر در تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - اسفند نسبت به بهمن ۱۳۹۸..... ۴۲
- شکل ۹-۲ تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - اسفند ۱۳۹۸..... ۴۳
- شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - اسفند ۱۳۹۸..... ۴۵
- شکل ۱۱-۲ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - اسفند ۱۳۹۸..... ۴۷
- شکل ۱۲-۲ سرانه تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - اسفند ۱۳۹۸..... ۴۸
- شکل ۱۳-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتهای فروشگاهی (بر حسب ریال) - اسفند ۱۳۹۸..... ۵۰
- شکل ۱۴-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - اسفند ۱۳۹۸..... ۵۱
- شکل ۱۵-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - اسفند ۱۳۹۸..... ۵۲
- شکل ۱۶-۲ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی..... ۵۴
- شکل ۱۷-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - اسفند ۱۳۹۸..... ۵۶
- شکل ۱۸-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - اسفند ۱۳۹۸..... ۵۸
- شکل ۱-۳ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - اسفند ۱۳۹۸..... ۶۲
- شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - اسفند ۱۳۹۸..... ۶۳
- شکل ۱-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - اسفند ۱۳۹۸..... ۶۹
- شکل ۲-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - اسفند ۱۳۹۸..... ۷۰

- شکل ۳-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۱۳۹۸ ۷۳
- شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۱۳۹۸ ۷۵
- شکل ۵-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اسفند ۱۳۹۸ ۷۷
- شکل ۶-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اسفند ۱۳۹۸ ۷۸
- شکل ۷-۴ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - بهمن و اسفند ۹۸ ۸۱
- شکل ۸-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها به تفکیک استان‌ها - اسفند ۱۳۹۸ ۹۲
- شکل ۹-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان‌ها - اسفند ۱۳۹۸ ۹۵
- شکل ۱۰-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - اسفند ۱۳۹۸ ۱۰۲
- شکل ۱۱-۴ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از اردیبهشت ۹۷ تاکنون ۱۰۴
- شکل ۱-۵ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - اسفند ۱۳۹۸ ۱۰۸
- شکل ۲-۵ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - اسفند ۱۳۹۸ ۱۰۹
- شکل ۳-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - اسفند ۱۳۹۸ ۱۲۰
- شکل ۴-۵ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - اسفند ۱۳۹۸ ۱۲۹
- شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - اسفند ۱۳۹۸ ۱۳۰
- شکل ۶-۵ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - اسفند ۱۳۹۸ ۱۳۱
- شکل ۷-۵ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - اسفند ۱۳۹۸ ۱۳۲

فهرست جداول

- جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به آذر ۱۳۹۸..... ۱۷
- جدول ۲-۱ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به آذر ۱۳۹۸..... ۱۹
- جدول ۳-۱ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP..... ۲۳
- جدول ۱-۲ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک..... ۲۷
- جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۷..... ۲۷
- جدول ۳-۲ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک..... ۲۸
- جدول ۴-۲ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک..... ۲۹
- جدول ۵-۲ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - بهمن و اسفند ۱۳۹۸..... ۳۰
- جدول ۶-۲ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار - بهمن و اسفند ۱۳۹۸..... ۳۰
- جدول ۷-۲ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اسفند ۱۳۹۸..... ۳۲
- جدول ۸-۲ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اسفند ۱۳۹۸..... ۳۲
- جدول ۹-۲ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۱۳۹۸..... ۳۳
- جدول ۱۰-۲ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - اسفند ۱۳۹۸..... ۴۰
- جدول ۱۱-۲ سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - اسفند ۱۳۹۸..... ۴۰
- جدول ۱۲-۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - بهمن و اسفند ۱۳۹۸..... ۴۱
- جدول ۱۳-۲ سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - بهمن و اسفند ۱۳۹۸..... ۴۴
- جدول ۱۴-۲ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی..... ۵۳
- جدول ۱۵-۲ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش..... ۵۵
- جدول ۱۶-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش..... ۵۶
- جدول ۱-۳ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - اسفند ۹۸..... ۶۱
- جدول ۲-۳ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - بهمن و اسفند ۱۳۹۸..... ۶۲
- جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی - اسفند ۱۳۹۸..... ۶۳
- جدول ۴-۳ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - بهمن و اسفند ۱۳۹۸..... ۶۴
- جدول ۵-۳ دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی..... ۶۵
- جدول ۶-۳ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - بهمن و اسفند ۱۳۹۸..... ۶۶

جدول ۴-۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش-بهمن و اسفند ۹۸.....	۷۲
جدول ۴-۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش-بهمن و اسفند ۹۸.....	۷۴
جدول ۴-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس-بهمن و اسفند ۹۸.....	۷۶
جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس-بهمن و اسفند ۹۸.....	۷۷
جدول ۴-۵ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP-بهمن و اسفند ۹۸.....	۸۰
جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن.....	۸۲
جدول ۴-۷ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش- اسفند ۹۸.....	۸۳
جدول ۴-۸ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در بهمین و اسفند ۹۸.....	۸۴
جدول ۴-۹ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس- اسفند ۹۸.....	۸۵
جدول ۴-۱۰ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در بهمین و اسفند ۹۸.....	۸۶
جدول ۴-۱۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی-بهمین و اسفند ۹۸.....	۸۷
جدول ۴-۱۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار-بهمین و اسفند ۹۸.....	۸۸
جدول ۴-۱۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان- اسفند ۹۸.....	۹۰
جدول ۴-۱۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان- اسفند ۹۸.....	۹۳
جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت-بهمین و اسفند ۹۸.....	۹۷
جدول ۴-۱۶ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش دار هر شرکت-بهمین و اسفند ۹۸.....	۹۹
جدول ۴-۱۷ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان- اسفند ۹۸.....	۱۰۰
جدول ۴-۱۸ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن- اسفند ۹۸.....	۱۰۵
جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش- اسفند ۱۳۹۸.....	۱۱۰
جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده- اسفند ۱۳۹۸.....	۱۱۳
جدول ۵-۳ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده- اسفند ۱۳۹۸.....	۱۱۵
جدول ۵-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده-بهمین و اسفند ۹۸.....	۱۱۷
جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار- اسفند ۱۳۹۸.....	۱۱۹
جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار- اسفند ۱۳۹۸.....	۱۲۱
جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارتهای بانک صادرکننده- اسفند ۱۳۹۸.....	۱۲۳
جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار- اسفند ۱۳۹۸.....	۱۲۵
جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده- بهمین و اسفند ۹۸.....	۱۲۶
جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده- اسفند ۱۳۹۸.....	۱۲۷

جدول ۱۱-۵ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید - اسفند ۱۳۹۸..... ۱۳۴

جدول ۱۲-۵ مبلغ کارمزد پرداختی به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاهی با احتساب هزینه اجاره بها - اسفند ۱۳۹۸..... ۱۳۷

جدول ۱۳-۵ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - اسفند ۱۳۹۸..... ۱۳۹

پیشگفتار

مستند حاضر، گزارش شماره ۵۷ شاپرک است که به منظور اطلاع رسانی در فضای پرداخت الکترونیک کشور و با هدف کمک به فعالان حوزه پرداخت الکترونیک در عرصه‌های تصمیم‌گیری و اجرایی منتشر شده است. تدوین این گزارش ضمن بازنگری مستمر شاخص‌های ارائه شده در ۵ بخش اصلی زیر صورت می‌پذیرد:

۱. بخش «جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی» که به بیان شاخص‌های کلان اقتصادی شاپرک می‌پردازد.
۲. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه پرداخت و ضریب نفوذ منطقه‌ای آنها را تشریح می‌کند.
۳. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که میزان دسترس‌پذیری حس‌شده و آمادگی شبکه در پذیرش تراکنش‌های پرداخت کارتی را بیان می‌کند.
۴. بخش «بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که نتیجه فعالیت شرکت‌ها را در کشور و هر استان نشان می‌دهد.
۵. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بیان میزان مساعی بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در صنعت پرداخت الکترونیک کشور پرداخته است.

به علت خطای شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در تعریف پایانه‌های اینترنتی، تا زمان اصلاح اطلاعات مبنای انجام محاسبات تعداد ابزار پذیرش اینترنتی در تمامی بخش‌های این گزارش برای این شرکت اطلاعات مربوط به آبان ماه می‌باشد.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپرک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در چهار دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
- شاخص‌های عملکردی شاپرک در اسفند ماه ۱۳۹۸
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت الکترونیک کارتی (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

شاخص های گزارش اقتصادی شاپرک در یک نگاه

۱ جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

نسبت به آخرین آمار منتشر شده

سهم از نقدینگی

▼	نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی	۱۲/۳۴ درصد
▼	نسبت اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص به نقدینگی	۲/۳۳ درصد
▶	سهم ارزش پرداخت الکترونیک شاپرکی به تولید ناخالصی داخلی (GDP)	۱۲۱/۴۷ درصد

۲ شاخص های عملکردی شاپرک در اسفند ماه ۹۸

آمار عملکردی

▼	تعداد تراکنش های شاپرک	۲,۲۸۰,۶۲۹,۰۶۵ عدد
▲	ارزش تراکنش های شاپرک	۳,۲۸۱,۷۰۵,۶۹۱ میلیون ریال

رشد اسمی و حقیقی ارزش تراکنش ها

▼	رشد اسمی ماهانه اسفند ۹۸ نسبت به بهمن ۹۸	۱/۲۲ درصد
▼	رشد حقیقی ماهانه اسفند ۹۸ نسبت به بهمن ۹۸	- درصد
▼	رشد اسمی اسفند ۹۸ نسبت به اسفند ۹۷	۱۱/۶۵ درصد
▼	رشد حقیقی اسفند ۹۸ نسبت به اسفند ۹۷	- درصد

سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش ها

▼	ابزار پذیرش اینترنتی	۵/۰۵ درصد
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۳/۹۹ درصد
▲	کارتخوان فروشگاه	۹۰/۹۷ درصد

سهم مبلغی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▼	خرید کالا و خدمات	۹۷/۲۷ درصد
▲	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۲/۷۳ درصد

سهم تعدادی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▼	خرید کالا و خدمات	۸۴/۶۶۴ درصد
▼	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۹/۳۵۷ درصد
▲	مانده گیری	۵/۹۸ درصد

ضریب نفوذ منطقه ای

سرنانه ابزارهای پذیرش فعال سیستمی به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور

▲	کل ابزارها	۱,۸۱۰/۲۹
▲	کارتخوان فروشگاه	۱,۳۹۷/۹۳
▲	ابزار پذیرش موبایلی	۲۲۱/۳۲
▼	ابزار پذیرش اینترنتی	۱۹۱/۴

سرنانه تراکنش های هر ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال کشور

▼	کل ابزارها	۳۸/۲۳
▼	کارتخوان فروشگاه	۳۴/۷۸
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۱/۵۳
▼	ابزار پذیرش اینترنتی	۱/۹۳

نفوذ منطقه ای کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی

▲	بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه	۱,۷۴۸,۰۵۰ عدد استان تهران
▲	بیشترین تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاه	۱۹,۸۸۹ عدد استان تهران
▲	بیشترین سرنانه تعداد کارتخوان فروشگاه	۰/۱۹ عدد استان یزد
▼	بیشترین تعداد سرنانه تراکنش های کارتخوان فروشگاه	۴۹/۱۵ عدد استان هرمزگان

نسبت دهکی مبالغ تراکنش ها

▼	نسبت متوسط دهک دهم به دهک اول	۶۹۰/۹۸
---	-------------------------------	--------

ستون اول مربوط به شرکت های PSP و ستون دوم مربوط به بانک های پذیرنده

بالاترین سهم از کل تراکنش های بازار

بالاترین سهم مبلغی تراکنش ها از کل بازار	۲۳/۷۸ درصد به پرداخت ملت	۲۳/۲۴ درصد بانک ملت
بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار	۲۲/۴۸ درصد به پرداخت ملت	۲۲/۷۱ درصد بانک ملت

بالاترین سهم مبلغ تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	۲۲/۵۹ درصد به پرداخت ملت	۲۴/۰۷ درصد بانک ملت
ابزار پذیرش موبایلی	۲۶/۳۲ درصد آسان پرداخت پرشین	۲۴/۵۹ درصد بانک ملت
کارتخوان فروشگاهی	۲۲/۱۰ درصد به پرداخت ملت	۲۱/۴۷ درصد بانک ملت

بالاترین سهم تعداد تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	۳۱/۲۸ درصد آسان پرداخت پرشین	۲۳/۸۳ درصد بانک ملت
ابزار پذیرش موبایلی	۳۹/۶۰ درصد آسان پرداخت پرشین	۲۴/۴۵ درصد بانک ملت
کارتخوان فروشگاهی	۲۲/۰۷ درصد به پرداخت ملت	۲۱/۵۹ درصد بانک ملت

شاخص هرفیندال-هیرشمن (HHI)

ابزار پذیرش اینترنتی	۲,۱۰۰	۱,۳۸۶
ابزار پذیرش موبایلی	۲,۳۳۳	۲,۸۵۷
کارتخوان فروشگاهی	۱,۴۷۰	۹۴۶

بالاترین سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار

کارت هدیه و بن کارت	بانک ملی ایران	۱۴/۷۳ درصد
کارت اعتباری	بانک ملت	۳۷/۴۳ درصد
کارت پرداخت	بانک ملی ایران	۲۲/۸۰ درصد

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت

سهم تراکنش های موفق

درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها	۹۰/۷۰ درصد
درصد تراکنش های موفق سویچ شاپرک به کل تراکنش ها	۹۹/۹۶ درصد

سهم هریک از خطاهای رخ داده در تراکنش ها

خطای پذیرندگی	۰/۵۶ درصد
خطای شاپرکی	۰/۵۹ درصد
خطای صادرکنندگی	۱۱/۵۴ درصد
خطای کاربری	۸۶/۶۹ درصد
خطای کسب و کار	۰/۶۲ درصد

دسترس پذیری حس شده خدمات

دسترس پذیری حس شده شبکه	۹۸/۷۱ درصد
دسترس پذیری حس شده شاپرک	۹۹/۹۴ درصد

تراکنش های ناتمام

درصد تراکنش های معوق از کل تراکنش ها	۰/۰۲ درصد
درصد تغییرات تراکنش های ناتمام	-۴/۱۶ درصد

شاخص های بازار شبکه پرداخت الکترونیکی کارتر در اسفند ماه ۹۸

شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی

بالاترین میزان شاخص	به پرداخت ملت	۱/۷۴
کمترین میزان شاخص	فن آوا کارت	۰/۴۶

نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش ها

بالاترین میزان شاخص	الکترونیک کارت دماوند	۰/۲۱ درصد
کمترین میزان شاخص	پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۰۱ درصد

سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش از پایانه های فعال

بالاترین سهم	تجارت الکترونیک پارسیان	۲۷/۷۴ درصد
کمترین سهم	پرداخت الکترونیک سپهر	۴/۶۸ درصد

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی و از جمله نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی، در این بخش تبیین شده است. به علاوه روند ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در این بخش مقایسه شده است که در نتیجه آن می‌توان تغییر رفتار افراد جامعه در تمایل به پرداخت الکترونیکی را در طول زمان مشاهده کرد. محاسبه سهم ارزش پرداخت‌های الکترونیکی کارتی شاپرک از کل GDP نیز شاخص دیگری است که نمایانگر جایگاه و گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است.

۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

این شاخص نشان می‌دهد که صنعت پرداخت الکترونیک تا چه میزان در اقتصاد ملی نقش داشته و چقدر در تسهیل مبادلات اقتصادی کشور موثر بوده است. برای بررسی نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی^۱، درصدی از نقدینگی^۲ که به صورت الکترونیکی پرداخت شده، محاسبه می‌شود. جدول ۱-۱ اطلاعات این شاخص را نشان می‌دهد.

شایان توجه است در محاسبه این شاخص از اطلاعات موجود (تا آذر ماه) استفاده شده است.

جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به آذر ۱۳۹۸

ماه	نقدینگی (میلیون ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیون ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
دی ۹۷	۱۷,۹۶۴,۳۰۰,۰۰۰	۲,۰۴۱,۵۱۸,۰۶۴	۱۱/۳۶٪
بهمن ۹۷	۱۸,۳۰۶,۵۰۰,۰۰۰	۲,۳۸۵,۰۸۳,۰۶۳	۱۳/۰۳٪
اسفند ۹۷	۱۸,۸۲۸,۹۰۰,۰۰۰	۲,۹۳۹,۲۲۴,۵۱۲	۱۵/۶۱٪
فروردین ۹۸	۱۸,۹۰۴,۹۰۰,۰۰۰	۱,۸۳۴,۵۸۹,۱۲۹	۹/۷۰٪
اردیبهشت ۹۸	۱۹,۴۱۹,۹۰۰,۰۰۰	۲,۷۵۹,۶۵۷,۱۳۲	۱۴/۲۱٪
خرداد ۹۸	۱۹,۷۹۹,۱۰۰,۰۰۰	۲,۳۹۰,۷۹۷,۷۱۶	۱۲/۰۸٪
تیر ۹۸	۲۰,۲۳۷,۰۰۰,۰۰۰	۲,۶۴۶,۰۵۳,۲۰۲	۱۳/۰۸٪
مرداد ۹۸	۲۰,۷۶۵,۹۰۰,۰۰۰	۲,۶۱۶,۷۶۹,۵۲۱	۱۲/۶۰٪
شهریور ۹۸	۲۱,۲۶۴,۴۰۰,۰۰۰	۲,۵۰۵,۳۶۳,۷۳۲	۱۱/۷۸٪
مهر ۹۸	۲۱,۵۶۸,۳۰۰,۰۰۰	۲,۵۳۴,۹۶۷,۶۳۹	۱۱/۷۵٪
آبان ۹۸	۲۲,۱۱۳,۰۰۰,۰۰۰	۲,۵۲۲,۶۳۶,۲۷۸	۱۱/۴۱٪
آذر ۹۸	۲۲,۶۲۳,۱۰۰,۰۰۰	۲,۷۹۰,۸۳۵,۱۶۳	۱۲/۳۴٪

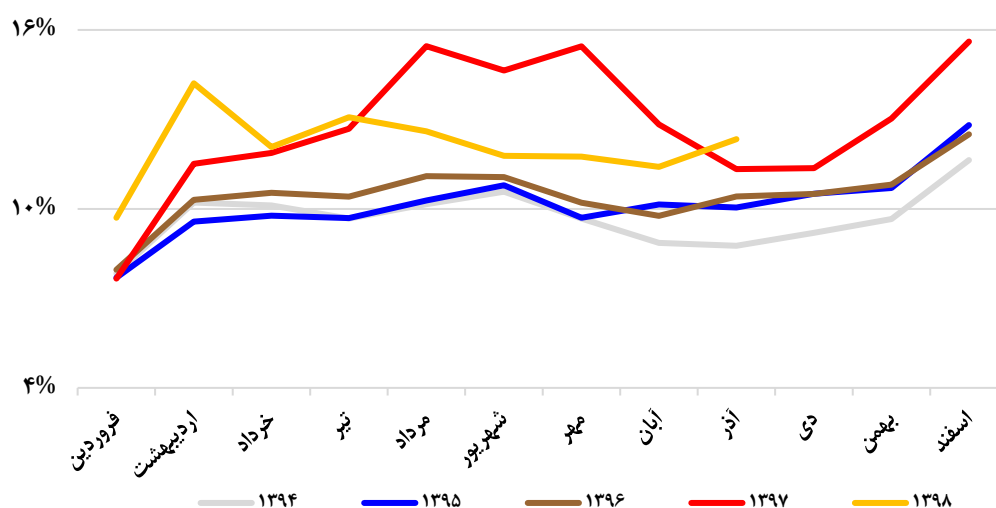
^۱ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۱.

^۲ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۲. آمارهای نقدینگی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از بخش پولی و بانکی در گزارش‌های گزیده آمارهای اقتصادی استخراج شده است.

در آذر ماه ارزش تراکنش‌های شاپرک ۱۲/۳۴ درصد از کل نقدینگی بوده است که این شاخص نسبت به ماه آبان ۹۸، رشد ۰/۹۳ درصدی داشته است.

در ماه آذر ۱۳۹۸، ارزش تراکنش‌های شاپرک رشد ۱۰/۶۳ درصدی داشته است که در قیاس با رشد ۲/۳۰ درصدی نقدینگی نسبت به آبان ماه، افزایش شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی نسبت به ماه آذر را در پی داشته است.

در زمان تولید گزارش حاضر، آمار میزان نقدینگی تا آذر ماه ۱۳۹۸ منتشر شده است، لذا نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی به تفکیک هر سال در دوره‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ لغایت آذر ماه سال ۱۳۹۸ در شکل ۱-۱ ترسیم شده است که بیانگر روند رو به رشد و نوسانی این شاخص در مدت مورد بررسی است.

شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت آذر ماه ۱۳۹۸

۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

درصدی از نقدینگی که به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص جامعه وجود دارد و پرداخت نقدی را ممکن ساخته، در جدول ۲-۱ ارائه شده است.

جدول ۲-۱ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به آذر ۱۳۹۸

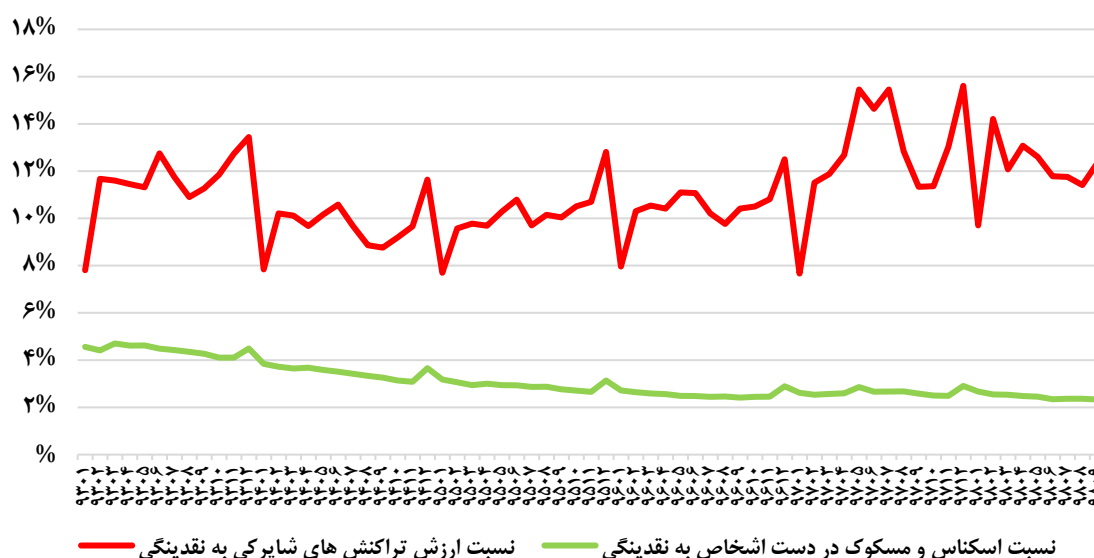
ماه	نقدینگی (میلیون ریال)	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (میلیون ریال)	نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
دی ۹۷	۱۷,۹۶۴,۳۰۰,۰۰۰	۴۴۸,۹۰۰,۰۰۰	۲/۵۰٪
بهمن ۹۷	۱۸,۳۰۶,۵۰۰,۰۰۰	۴۵۵,۴۰۰,۰۰۰	۲/۴۹٪
اسفند ۹۷	۱۸,۸۲۸,۹۰۰,۰۰۰	۵۴۷,۵۰۰,۰۰۰	۲/۹۱٪
فروردین ۹۸	۱۸,۹۰۴,۹۰۰,۰۰۰	۵۰۴,۷۰۰,۰۰۰	۲/۶۷٪
اردیبهشت ۹۸	۱۹,۴۱۹,۹۰۰,۰۰۰	۴۹۵,۲۰۰,۰۰۰	۲/۵۵٪
خرداد ۹۸	۱۹,۷۹۹,۱۰۰,۰۰۰	۵۰۲,۲۰۰,۰۰۰	۲/۵۴٪
تیر ۹۸	۲۰,۲۳۷,۰۰۰,۰۰۰	۵۰۱,۲۰۰,۰۰۰	۲/۴۸٪
مرداد ۹۸	۲۰,۷۶۵,۹۰۰,۰۰۰	۵۰۸,۹۰۰,۰۰۰	۲/۴۵٪
شهریور ۹۸	۲۱,۲۶۴,۴۰۰,۰۰۰	۴۹۸,۶۰۰,۰۰۰	۲/۳۴٪
مهر ۹۸	۲۱,۵۶۸,۳۰۰,۰۰۰	۵۱۰,۴۰۰,۰۰۰	۲/۳۷٪
آبان ۹۸	۲۲,۱۱۳,۰۰۰,۰۰۰	۵۲۲,۷۰۰,۰۰۰	۲/۳۶٪
آذر ۹۸	۲۲,۶۲۳,۱۰۰,۰۰۰	۵۲۷,۹۰۰,۰۰۰	۲/۳۳٪

در آذر ماه ۱۳۹۸، ۲/۳۳ درصد از کل نقدینگی، متعلق به اسکناس و مسکوک در دست اشخاص بوده است که نسبت به مقدار مشابه در ماه آبان کاهش ۰/۰۳ درصدی را تجربه نموده است. در آذر ماه ۱۳۹۸ میزان نقدینگی با افزایش ۲/۳۰ درصدی همراه بوده و میزان اسکناس و مسکوک در دست اشخاص نیز با افزایش ۰/۹۹ درصدی همراه بوده است.

۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و

مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

شکل زیر روند دو شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی را نشان داده و امکان مقایسه تغییرات ارزش تراکنش‌های پرداخت الکترونیک و حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص را از کل نقدینگی در طول زمان، ممکن می‌سازد.

شکل ۲-۱ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

روند نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در طول مدت مورد بررسی (ابتدای سال ۱۳۹۳ تا آذر ماه سال ۱۳۹۸) دارای برآیند صعودی بوده است و از ۷/۸۰ درصد در فروردین ماه ۱۳۹۳ به ۱۲/۳۴ درصد در آذر ماه ۱۳۹۸ افزایش یافته است. این در حالی است که درصد اسکناس و مسکوک به نقدینگی در طول این مدت روندی در مجموع کاهشی داشته و از ۴/۵۶ درصد به ۲/۳۳ درصد رسیده است. به عبارت دیگر، گسترش نفوذ ابزارهای پذیرش، یکی از دلایل کاهش ۲/۲۳ درصدی نسبت اسکناس و مسکوک به نقدینگی در مدت مورد بررسی بوده است که انتظار می‌رود این روند کاهشی همچنان تداوم داشته باشد. اما با توجه به شروع روند کاهشی میزان نقدینگی به نظر می‌رسد سرعت کاهش سهم اسکناس و مسکوکات از نقدینگی، نسبت به گذشته کاهش یابد. کاهش این نسبت در آذر ماه ۱۳۹۸ نسبت به فروردین ماه ۱۳۹۳ یکی از عوامل اصلی

افزایش ضریب فزاینده و سالم‌سازی ترکیب نقدینگی^۳ در بازه زمانی اخیر بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود و بخشی از نیاز به پول فیزیکی برای پرداخت بهای کالاها و خدمات مورد تقاضا، با گسترش زیرساخت‌های لازم توسط شبکه پرداخت الکترونیک کارت جبران شود. این در صورتی است که در ماه‌های گذشته شاهد افزایش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی می‌باشیم که این بیانگر تزریق پول پر قدرت به بازار می‌باشد.

۱-۲- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان

بر اساس انتظارات و در حالت عمومی، رابطه مستقیمی بین تقاضا در دوره مشخص و مبلغ پرداخت‌های صورت گرفته در آن دوره وجود دارد؛ چرا که بهای کالای مورد تقاضا به صورت الکترونیکی و یا نقدی پرداخت می‌شود. از سوی دیگر عواملی از قبیل تورم، نرخ بهره، رکود و رونق اقتصادی، اوضاع سیاسی و سایر عوامل، بر تقاضا، عادات و رفتار مصرفی آحاد جامعه اثرگذار است. به عنوان مثال در یک اقتصاد رکودی، با کاهش تقاضا و خرید کالاها و خدمات، انتظار بر آن است که پرداخت وجوه چه به صورت نقدی و چه به صورت الکترونیکی در مجموع کاهش یابد.

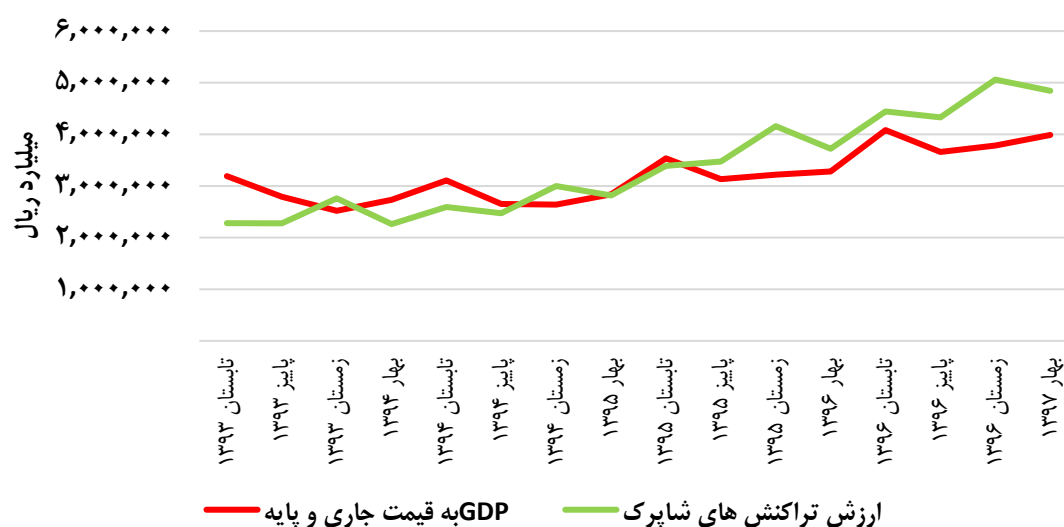
به عبارت دیگر روند ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی، به تنهایی عملکرد شرکت شاپرک و یا اعتماد افراد جامعه به صنعت پرداخت الکترونیک کارتی را نشان نداده و لازم است بررسی ارزش تراکنش‌های کارتی را با توجه به وضعیت سیکل‌های تجاری^۴ و دوره‌های رکود و رونق اقتصادی کشور و نسبت به تولید ناخالص داخلی مورد تحلیل قرار داد.

^۳ منظور کاهش سهم پول پر قدرت از ترکیب نقدینگی و افزایش سهم ضریب فزاینده است.

^۴ بررسی روند تاریخی تولید ناخالص داخلی هر کشوری به عنوان معیاری از سطح فعالیت اقتصادی آن کشور نمایانگر آن است که این متغیر در طول سال‌ها، حول یک روند رشد بلندمدت نوسان کرده است. این نوسانات در ادبیات اقتصادی به سیکل‌های تجاری معروفند.

۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی

در شکل شماره ۳-۱ روند تولید ناخالص داخلی^۵ به قیمت پایه بر حسب قیمت‌های جاری و ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک از تابستان سال ۱۳۹۳ لغایت بهار ۱۳۹۷ به صورت فصلی ترسیم شده است.^۶

شکل ۳-۱ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در محاسبات تولید ناخالص داخلی برای جلوگیری از محاسبه چند باره ارزش کالای تولید شده، صرفاً ارزش کالاهای نهایی و نه واسط محاسبه می‌شود. اما از آنجا که ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک، شامل بهای همه انواع کالا، چه نهایی و چه واسط است، امکان بالاتر رفتن ارزش تراکنش‌ها از ارزش تولید ناخالص

^۵ رجوع شود به پیوست ۷-۴.

^۶ آمار تولید ناخالص داخلی از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. و از گزارش سه ماهه نماگرهای اقتصادی اخذ شده است. در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به سه ماهه بهار سال ۱۳۹۷ می‌باشد.

داخلی وجود داشته که به این دلیل ارزش تراکنش‌های شاپرک از میزان تولید ناخالص داخلی در برخی برهه های زمانی بیشتر است.

۱-۲-۲- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

نسبت ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارتی به GDP، شاخصی جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. آمار این شاخص در طول زمان^۷ در جدول ۱-۳ ارائه شده است. ارقام این جدول با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. مورد بازنگری قرار گرفته است و دلیل وجود اختلاف در GDP اعلام شده در شماره‌های گذشته گزارش اقتصادی شاپرک با این گزارش نیز همین مهم می‌باشد.

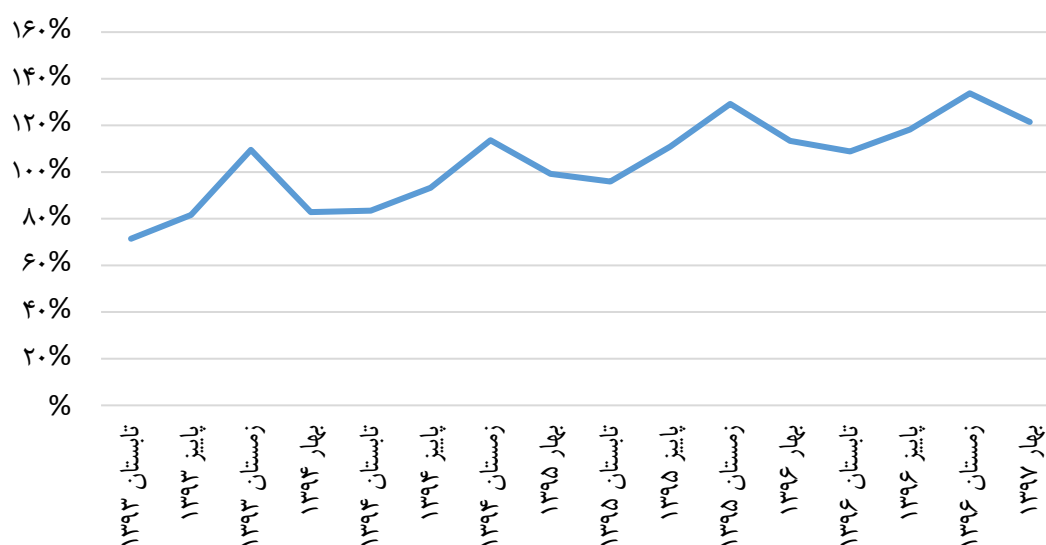
جدول ۱-۳ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP

دوره	GDP (میلیون ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیون ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌ها به GDP
بهار ۱۳۹۴	۲,۷۳۱,۰۰۰,۰۰۰	۲,۲۶۱,۸۳۰,۲۷۷/۱۶	۸۲/۸۲٪
تابستان ۱۳۹۴	۳,۱۰۷,۰۰۰,۰۰۰	۲,۵۹۳,۰۷۸,۸۳۸/۹۸	۸۳/۴۶٪
پاییز ۱۳۹۴	۲,۶۵۲,۰۰۰,۰۰۰	۲,۴۷۳,۰۹۴,۴۲۱/۹۱	۹۳/۲۵٪
زمستان ۱۳۹۴	۲,۶۳۹,۰۰۰,۰۰۰	۲,۹۹۹,۸۵۱,۸۸۱/۹۹	۱۱۳/۶۷٪
بهار ۱۳۹۵	۲,۸۳۸,۰۰۰,۰۰۰	۲,۸۱۶,۳۶۲,۸۲۷/۴۲	۹۹/۲۴٪
تابستان ۱۳۹۵	۳,۴۹۲,۰۰۰,۰۰۰	۳,۳۹۰,۱۸۲,۴۸۲/۱۹	۹۷/۰۸٪
پاییز ۱۳۹۵	۳,۱۰۴,۰۰۰,۰۰۰	۳,۴۷۳,۵۷۳,۶۸۰/۵۳	۱۱۱/۹۱٪
زمستان ۱۳۹۵	۳,۲۱۹,۰۰۰,۰۰۰	۴,۱۵۹,۰۵۱,۹۳۹/۹۶	۱۲۹/۲۰٪
بهار ۱۳۹۶	۳,۲۷۵,۰۰۰,۰۰۰	۳,۷۲۰,۸۱۱,۴۳۷/۸۲	۱۱۳/۶۱٪
تابستان ۱۳۹۶	۴,۰۶۱,۰۰۰,۰۰۰	۴,۴۴۳,۷۱۶,۵۰۳/۲۷	۱۰۹/۴۲٪
پاییز ۱۳۹۶	۳,۶۳۷,۰۰۰,۰۰۰	۴,۳۲۸,۷۱۸,۶۹۳/۲۸	۱۱۹/۰۲٪
زمستان ۱۳۹۶	۳,۷۸۳,۰۰۰,۰۰۰	۵,۰۶۰,۱۱۷,۷۱۴/۰۷	۱۳۳/۷۶٪
بهار ۱۳۹۷	۳,۹۸۸,۰۰۰,۰۰۰	۴,۸۴۴,۴۰۵,۵۳۱/۸۶	۱۲۱/۴۷٪

^۷ در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به بهار ۱۳۹۷ می‌باشد.

*در محاسبات GDP صرفا ارزش مبادلات کالاها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالاها، ارزش مبادلات کالاها واسطه‌ای لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالاها واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود و نسبت آن به GDP بیش از ۱۰۰ درصد شود.

بر اساس اطلاعات جدول ۵-۱، نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP طی دوره مورد بررسی در مجموع روندی صعودی داشته است که این روند در شکل ۴-۱ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴-۱ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

روند افزایشی این شاخص، نشان‌دهنده عملکرد مثبت شاپرک و افزایش سطح فعالیت آن با توجه به اندازه اقتصاد کشور می‌باشد. در واقع شکل ۴-۱ نشان می‌دهد در طول مدت مورد بررسی، بخش بیشتری از وجوه در تبادلات مالی به صورت الکترونیکی پرداخت شده است.

شاخص‌های عملکردی شاپرک

در اسفند ماه ۹۸

۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در اسفند ماه ۱۳۹۸

فعالیت و عملکرد پذیرندگی در کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت در این بخش بررسی شده است. این بخش خود به سه زیر بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "نفوذ منطقه‌ای" و نیز "شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" تقسیم شده که در هر زیر بخش شاخص‌های مختلفی ارائه شده است.

۲-۱- آمار عملکردی شاپرک

در این بخش، عملکرد شاپرک به لحاظ تعدادی و ارزشی و نیز رشد اسمی و حقیقی آن، نسبت تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و سهم هر یک از انواع خدمات پرداخت الکترونیک کارت (خرید کالا و خدمات، پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه و مانده‌گیری) با ارائه شاخص‌هایی بررسی می‌شود.

۲-۱-۱- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در اسفند ماه ۱۳۹۸ بالغ بر ۲،۲۸۱ میلیون تراکنش با ارزش ۳،۲۸۲ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که نسبت به بهمن ماه رشد ۱/۳۷- درصدی در تعداد و ۱/۲۲ درصدی در ارزش ریالی داشته است. در جدول ۱-۲ آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در بهمن و اسفند ماه ۱۳۹۸ و درصد تغییرات آن درج شده است.

جدول ۱-۲ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	بهمن ۱۳۹۸	اسفند ۱۳۹۸	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۲،۳۱۲،۲۰۹،۸۲۷	۲،۲۸۰،۶۲۹،۰۶۵	-۱/۳۷٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۳،۲۴۲،۳۰۸،۳۹۷	۳،۲۸۱،۷۰۵،۶۹۱	۱/۲۲٪

همچنین جدول ۲-۲ حاوی آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در اسفند ۱۳۹۷، اسفند ۱۳۹۸ و درصد تغییرات آن می‌باشد.

جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۷

نوع	اسفند ۱۳۹۷	اسفند ۱۳۹۸	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۲،۲۱۸،۵۰۱،۵۴۵	۲،۲۸۰،۶۲۹،۰۶۵	۲/۸۰٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۲،۹۳۹،۲۲۴،۵۱۲	۳،۲۸۱،۷۰۵،۶۹۱	۱۱/۶۵٪

بر اساس مندرجات جدول ۲-۲ تراکنش‌های اسفند ۱۳۹۸ به نسبت ماه مشابه سال ۱۳۹۷ از نظر تعدادی ۲/۸۰٪ و از نظر ریالی ۱۱/۶۵٪ رشد داشته است.

۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرک

در اقتصاد برای ارائه تحلیل‌های قابل اتکا، متغیرهای ارزشی و مبلغی را به صورت حقیقی بررسی می‌کنند. به این مفهوم که متغیر ارزشی اسمی^۸ را تورم‌زدایی نموده تا اثر عامل تورم موجب برداشت‌های اشتباه و انحراف در تصمیم‌گیری نشود. لذا شاخص مناسب‌تر برای بیان رشد ارزش تراکنش‌ها، بیان آن به صورت رشد حقیقی^۹ و تورم‌زدایی شده می‌باشد.

جدول ۳-۲ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	بهمن ۱۳۹۸	اسفند ۱۳۹۸	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۳,۲۴۲,۳۰۸,۳۹۶/۷۵	۳,۲۸۱,۷۰۵,۶۹۰/۹۳	۱/۲۲٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۶,۴۰۸,۴۴۳/۳۰	-	-
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI)*	۱۹۷/۶۰	-	-

*نرخ تورم ماهانه: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در دو ماه متوالی بیانگر نرخ تورم ماهانه می‌باشد. (مرجع آمار CPI تا ابتدای آذر ماه سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.و بعد از آن سایت مرکز آمار کشور می‌باشد.)

با توجه به عدم انتشار آمار شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی اسفند ماه سال ۱۳۹۸ از سوی مرکز آمار کشور در زمان تهیه گزارش، محاسبه ارزش حقیقی تراکنش‌های اسفند ماه مقدور نمی‌باشد.

^۸ ارزش تراکنش‌های شاپرک با احتساب نرخ تورم (مبلغ معمول گزارش شده)

^۹ ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۳۹۵ به صورت ماهانه از سایت مرکز آمار اخذ شده است.

جدول ۲-۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	اسفند ۱۳۹۷	اسفند ۱۳۹۸	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۲,۹۳۹,۲۲۴,۵۱۲/۰۱	۳,۲۸۱,۷۰۵,۶۹۰/۹۳	۱۱/۶۵٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۷,۸۸۹,۳۷۶/۲۱	-	-
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI)*	۱۶۴/۳۰	-	-

* تورم نقطه به نقطه: رشد شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه مشخص نسبت به ماه مشابه سال قبل را در نظر می‌گیرد.
(مرجع آمار CPI: سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.)

با توجه به عدم انتشار آمار شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی اسفند ماه سال ۱۳۹۸ از سوی مرکز آمار کشور در زمان تهیه گزارش، محاسبه ارزش حقیقی تراکنش‌های اسفند ماه مقدور نمی‌باشد.

۲-۱-۳- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش

سوئیچ شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) سه نوع "ابزار پذیرش اینترنتی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی" را پشتیبانی می‌نماید که در این بخش تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد تراکنش، دسترسی و توسعه شبکه پرداخت الکترونیک کارتی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در مبحث بررسی تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق‌تر، از تعداد

ابزار "فعال سیستمی"^{۱۰} استفاده شده است. در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در اسفند ۱۳۹۸ در قیاس با بهمن ماه در جدول ۵-۲ ارائه شده است.

جدول ۵-۲ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - بهمن و اسفند ۱۳۹۸

تعداد ابزار فعال سیستمی			ابزار پذیرش
رشد	اسفند ۱۳۹۸	بهمن ۱۳۹۸	
-۰/۳۴٪	۱,۱۳۹,۶۴۲	۱,۱۴۳,۵۳۶	ابزار پذیرش اینترنتی
۱/۲۶٪	۱,۳۲۰,۲۹۳	۱,۳۰۳,۹۰۹	ابزار پذیرش موبایلی
۰/۹۲٪	۸,۳۳۹,۲۹۴	۸,۲۶۲,۹۹۶	کارتخوان فروشگاهی
۰/۸۳٪	۱۰,۷۹۹,۲۲۹	۱۰,۷۱۰,۴۴۱	مجموع ابزارها

بر اساس جدول ۵-۲ تعداد ابزارهای شاپرکی در مجموع نسبت به بهمن ماه رشد ۰/۸۳ درصدی را تجربه نموده‌اند که به نظر می‌رسد سبب این تغییر، افزایش ۰/۹۲ درصدی تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. ابزارهای پذیرش اینترنتی در اسفند ۱۳۹۸ نسبت به بهمن ماه رشد ۰/۳۴ درصدی را تجربه نموده‌اند و تعداد ابزار پذیرش موبایلی نیز در مدت مشابه با افزایش ۱/۲۶ درصدی همراه بوده است. در ادامه آمار سهم بازار هر یک از ابزارها در جدول ۶-۲ ارائه شده است.

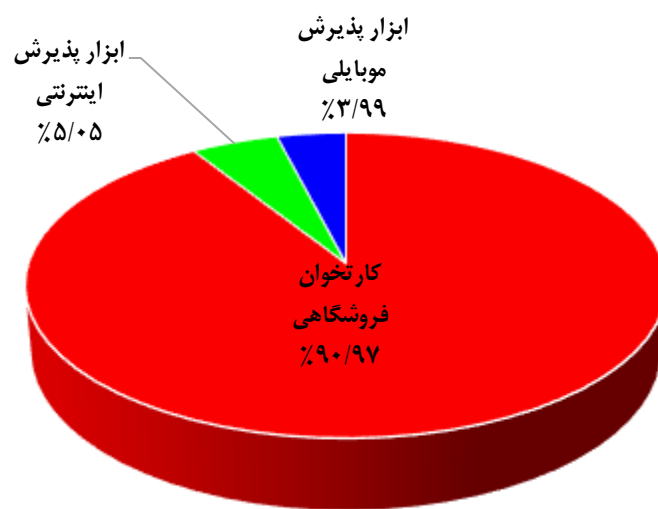
جدول ۶-۲ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار - بهمن و اسفند ۱۳۹۸

اسفند ۱۳۹۸		بهمن ۱۳۹۸		ابزار پذیرش
سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	
۱۰/۵۵٪	۱,۱۳۹,۶۴۲	۱۰/۶۸٪	۱,۱۴۳,۵۳۶	ابزار پذیرش اینترنتی
۱۲/۲۳٪	۱,۳۲۰,۲۹۳	۱۲/۱۷٪	۱,۳۰۳,۹۰۹	ابزار پذیرش موبایلی
۷۷/۲۲٪	۸,۳۳۹,۲۹۴	۷۷/۱۵٪	۸,۲۶۲,۹۹۶	کارتخوان فروشگاهی
۱۰۰/۰۰٪	۱۰,۷۹۹,۲۲۹	۱۰۰/۰۰٪	۱۰,۷۱۰,۴۴۱	مجموع ابزارها

^{۱۰} ابزارهایی که به لحاظ فنی امکان انجام تراکنش بر روی آن‌ها مهیا می‌باشد و در پایگاه داده شاپرک با وضعیت "Y" ثبت شده است.

۲-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

سهم تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش نیز شاخص دیگری است که در شکل ۲-۱ نشان داده شده است. همانطور که مشخص است کارتخوان فروشگاه‌های با سهم ۹۰/۹۷ درصدی، بیشترین تعداد تراکنش را در بین سایر ابزارهای پذیرش داشته است و ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

شکل ۲-۱ سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - اسفند ۱۳۹۸

همانگونه که در شکل مشخص است، بیشترین سهم بازار تراکنش‌های شاپرکی در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد. این در حالی است که عواملی مانند وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، تعداد بالای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های، فراگیر بودن این ابزار، عدم نیاز این ابزار به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل و عواملی از این دست را می‌توان از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دانست. این در حالی است که به منظور استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی، به بستر اینترنتی امن و در استفاده از ابزار پذیرش موبایل به وجود دستگاه گوشی تلفن همراه نیاز می‌باشد که ممکن است هنگام خرید در دسترس همگان قرار نداشته باشد. متوسط تعداد تراکنش به ازای هر یک از ابزارها در جدول ۲-۷ به خوبی قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۷-۲ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اسفند ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	تعداد تراکنش‌ها	تعداد تراکنش به ازای هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۱۳۹,۶۴۲	۱۱۵,۰۷۳,۸۴۰	۱۰۱
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۳۲۰,۲۹۳	۹۰,۹۷۷,۳۷۴	۶۹
کارتخوان فروشگاهی	۸,۳۳۹,۲۹۴	۲,۰۷۴,۵۷۷,۸۵۱	۲۴۹
مجموع ابزارها	۱۰,۷۹۹,۲۲۹	۲,۲۸۰,۶۲۹,۰۶۵	۲۱۱

متوسط تراکنش هر ابزار پذیرش شاپرک در اسفند ۱۳۹۸، ۲۱۱ تراکنش می‌باشد که این تعداد نسبت به مقدار مشابه در ماه گذشته کاهش ۴/۷۰ واحدی (۲/۱۸٪- درصدی) را تجربه نموده است. بیشترین کاهش متوسط تعداد تراکنش مربوط به ابزار پذیرش اینترنتی می‌باشد. در اسفند ماه متوسط تعداد تراکنش‌های اینترنتی با کاهش ۱۶/۷۹ درصدی از ۱۱۸ تراکنش در بهمن ماه ۱۳۹۸ به ۱۰۱ تراکنش رسیده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش موبایلی ۶۹ تراکنش است که این مقدار نسبت به ماه گذشته با کاهش ۵/۰۷ واحدی همراه بوده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با ۳/۰۸ واحد کاهش نسبت به بهمن ۱۳۹۸ به ۲۴۹ عدد در اسفند ماه رسیده است. در ادامه طی جدول ۸-۲ به بررسی شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزار پذیرش فعال سیستمی پرداخته شده است.

جدول ۸-۲ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اسفند ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	سرنانه مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۱۳۹,۶۴۲	۴۴۴,۴۱۲,۹۳۳	۳۸۹/۹۶
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۳۲۰,۲۹۳	۷,۸۲۷,۰۰۱	۵/۹۳
کارتخوان فروشگاهی	۸,۳۳۹,۲۹۴	۲,۸۲۹,۴۶۵,۷۵۷	۳۳۹/۲۹
مجموع ابزارها	۱۰,۷۹۹,۲۲۹	۳,۲۸۱,۷۰۵,۶۹۱	۳۰۳/۸۸

متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش اینترنتی در اسفند ۱۳۹۸ ماه با افزایش ۳۸/۵۶ میلیون ریالی به ۳۸۹/۹۶ میلیون ریال رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش موبایلی با افزایش ۰/۱۳ میلیون ریالی نسبت به بهمن ماه به ۵/۹۳ میلیون ریال به ازای هر ابزار در اسفند ماه رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار

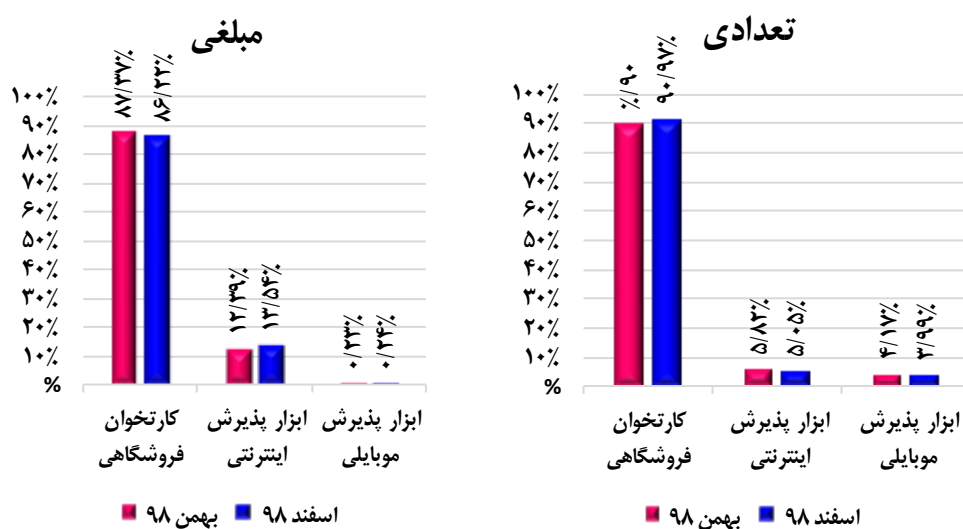
کارتخوان فروشگاهی نیز با توجه به جدول ۲-۸ نزدیک به ۳۳۹/۲۹ میلیون ریال می‌باشد که این میزان نیز نسبت بهمن ماه ۳/۵۵ میلیون ریال کاهش را تجربه نموده است.

همانگونه که مشاهده می‌گردد، جدول ۲-۹ حاوی اطلاعات متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش است. بر اساس این جدول تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به طور متوسط کمترین ارزش ریالی را داشته و ابزار کارتخوان فروشگاهی از این منظر رتبه نخست را دارد.

جدول ۲-۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها (عدد)	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	متوسط مبلغ هر تراکنش در هر ابزار (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۱۵,۰۷۳,۸۴۰	۴۴۴,۴۱۲,۹۳۳	۳/۸۶
ابزار پذیرش موبایلی	۹۰,۹۷۷,۳۷۴	۷,۸۲۷,۰۰۱	۰/۰۹
کارتخوان فروشگاهی	۲,۰۷۴,۵۷۷,۸۵۱	۲,۸۲۹,۴۶۵,۷۵۷	۱/۳۶
مجموع ابزارها	۲,۲۸۰,۶۲۹,۰۶۵	۳,۲۸۱,۷۰۵,۶۹۱	۱/۴۴

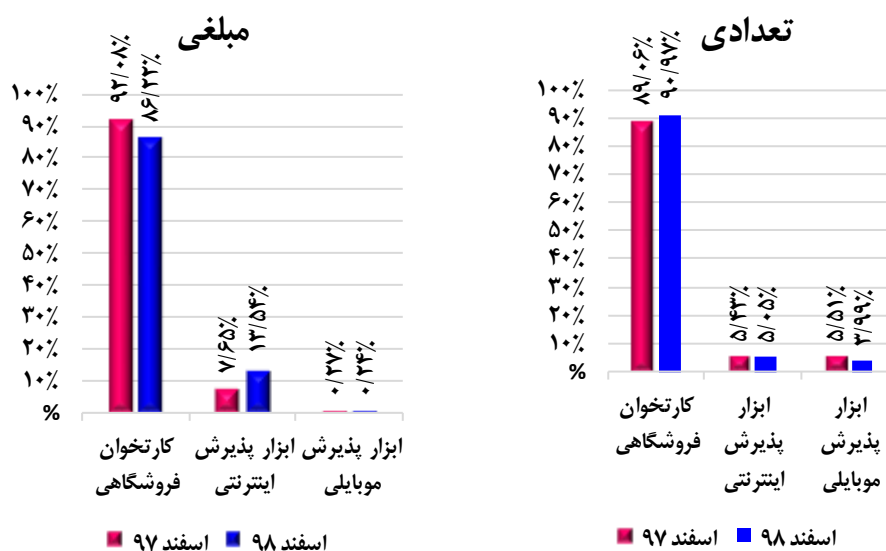
اطلاعات مربوط به تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر ابزار پذیرش، در ماه‌های بهمن و اسفند ۱۳۹۸ در شکل ۲-۲ ترسیم شده است.

شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - بهمن و اسفند ۱۳۹۸

همانگونه که در شکل ۲-۲ ملاحظه می‌شود، سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در اسفند ۱۳۹۸ نسبت به بهمن ماه به ترتیب افزایش ۰/۹۶ و کاهش ۱/۱۵ درصدی داشته است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در اسفند ۱۳۹۸ نسبت به بهمن به ترتیب کاهش ۰/۷۸ و افزایش ۱/۱۵ درصدی را تجربه نموده‌اند در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی نیز کاهش ۰/۱۸ درصدی در تعداد تراکنش‌ها و افزایش ۰/۰۵ درصدی در مبلغ تراکنش‌ها مشهود می‌باشد.

شکل ۳-۲ تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای هر نوع ابزار پذیرش برای اسفند ۱۳۹۸ و مقایسه آن با اسفند ۱۳۹۷ را نشان می‌دهند.

شکل ۳-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

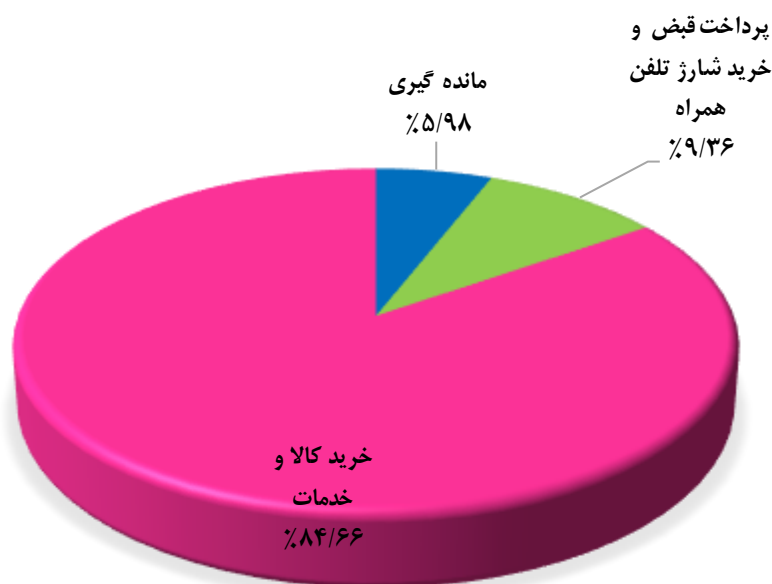
همانگونه که در شکل ۳-۲ مشاهده می‌گردد، تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در اسفند ماه ۱۳۹۸ نسبت به اسفند ۱۳۹۷ به ترتیب با افزایش ۱/۹۰ و کاهش ۵/۸۶ درصدی همراه بوده است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب کاهش ۰/۳۸ درصدی و افزایش ۵/۸۹ درصدی را تجربه نموده است. همچنین در زمان مشابه تعداد تراکنش ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۱/۵۲ درصدی همراه بوده و مبلغ تراکنش‌های این ابزار نیز با کاهش ۰/۳۲ درصدی همراه بوده است.

۲-۱-۵- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

شبکه پرداخت الکترونیک کارتی سه خدمت "خرید کالا و خدمات"، "پرداخت قبض و خرید شارژ" و "مانده‌گیری" را به جامعه ارائه می‌نماید.

در این راستا شکل ۲-۴ و شکل ۲-۵ به ترتیب نسبت تعدادی و مبلغی هر یک از انواع خدمات ارائه شده را در کل شبکه پرداخت نشان می‌دهد.

شکل ۲-۴ مبین آن است که در اسفند ۱۳۹۸، ۸۴/۶۶ درصد خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک از نوع خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده که با توجه به شکل ۲-۶ نسبت به ماه گذشته این سهم کاهش ۰/۵۳- درصدی داشته است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، خدمت "مانده‌گیری" با ۵/۹۸ درصد سهم، کمترین سهم از کل خدمات در بین خدمات ارائه شده داشته است.

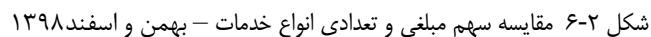
شکل ۲-۴ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - اسفند ۱۳۹۸

شکل ۵-۲ نشان می‌دهد که ۹۷/۲۷ درصد مبلغ خدمات ارائه شده در ماه اسفند ۱۳۹۸ مربوط به خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده است و خدمت "مانده‌گیری" نیز به دلیل عدم اثر مالی بر مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت، سهم مبلغی صفر را دارا بوده است.

شکل ۵-۲ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - اسفند ۱۳۹۸

برای بررسی تغییرات تعدادی و مبلغی در انواع خدمات به صورت ماهانه، شکل ۶-۲ ترسیم شده است. دو شکل دایره‌ای سهم هر یک از خدمات از کل و شکل‌های میله‌ای اختلاف سهم خدمات در این دوره یک ماهه را نشان می‌دهد.

در شکل ۲-۶ ملاحظه می‌شود که نسبت به بهمن ماه، سهم تعدادی خدمات "خرید کالا و خدمات" از کل تراکنش‌ها با کاهش همراه بوده، خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" از کل تراکنش‌ها کاهش داشته و خدمت "مانده‌گیری" با افزایش مواجه بوده است. سهم تعدادی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نسبت به ماه گذشته کاهش ۵۳/۰- درصدی، "پرداخت قبض و خرید شارژ" کاهش ۳۶/۰- درصدی و سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری "با افزایش ۸۸/۰ درصدی مواجه بوده است. سهم مبلغی تراکنش‌های "خرید کالا

و خدمات" نیز در اسفند ماه با کاهش ۰/۱۲- درصدی همراه بوده است که میزان کاهش یافته به سهم مبلغی تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" افزوده شده است.

در شکل ۷-۲ این موضوع در مقایسه با ماه مشابه سال گذشته یعنی اسفند ۱۳۹۷ بررسی شده است.

شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - اسفند ۱۳۹۷ و اسفند ۱۳۹۸

بر اساس شکل ۷-۲ ملاحظه می‌شود همزمان با رشد ۲/۴۸ درصدی سهم تعداد تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" در اسفند ۱۳۹۸ نسبت به اسفند ۱۳۹۷، سهم مبلغی آن به میزان ۱/۱۱ درصد افزایش داشته است.

تعداد تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" در قیاس نقطه به نقطه با کاهش ۱/۹۴- درصدی همراه بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری نیز کاهش ۰/۵۴- درصدی را تجربه نموده است.

۲-۲- نفوذ منطقه‌ای

شاخص نفوذ منطقه‌ای بیانگر سرانه ابزارهای پذیرش و تعداد تراکنش‌های هر ابزار در کل کشور و در هر استان است. این شاخص معیاری برای سنجش فراگیر شدن خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در مناطق مختلف کشور است.

۲-۲-۱- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی

آمار تعداد کل هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی شبکه شاپرک و سرانه آن به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال^{۱۱} مصرف‌کننده خدمات کارت در کل کشور (ضریب نفوذ ابزار پذیرش) در جدول ۲-۱۰ ارائه شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود ضریب نفوذ مجموع ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در اسفند ۱۳۹۹/۱۸۱۰ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور بوده است. بیشترین میزان نفوذ این ابزارها متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با تعداد ۱,۳۹۷/۹۳ به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور می‌باشد و کمترین آن به ابزار پذیرش اینترنتی اختصاص دارد که به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر صرفاً ۱۹۱/۰۴ ابزار پذیرش اینترنتی در کشور وجود دارد. به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور نیز ۲۲۱/۳۲ ابزار پذیرش موبایلی نیز در کشور وجود دارد. شایان توجه است که بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های، امکان دسترسی از نقاط مختلف کشور به ابزار

^{۱۱} آمار جمعیت افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، از بخش نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ از شبکه ملی آمار استخراج شده است.

پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام پرداخت‌ها میسر بوده است. این در حالی است که ماهیت پرداخت وجوه با استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به نسبت ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌هایی که نیازمند حضور فیزیک کارت در محل می‌باشد، متفاوت است.

جدول ۱۰-۲ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - اسفند ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد ابزار	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	ضریب نفوذ هر ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۱۳۹,۶۴۲	۵۹,۶۵۴,۷۴۲	۱۹۱/۰۴
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۳۲۰,۲۹۳		۲۲۱/۳۲
کارتخوان فروشگاه‌ها	۸,۳۳۹,۲۹۴		۱,۳۹۷/۹۳
کل ابزارها	۱۰,۷۹۹,۲۲۹		۱,۸۱۰/۲۹

در اسفند ۱۳۹۸ بیش از ۱,۸۱۰ ابزار شاپرکی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال کشور وجود دارد که از این تعداد ۱,۳۹۸ ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها می‌باشد. همچنین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز به ازای هر ۱۰ هزار نفر بالای ۱۸ سال در کشور به ترتیب ۲۲۱ و ۱۹۱ ابزار می‌باشد.

۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور

آمار تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و نیز سرانه تراکنش‌های هر یک از این ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال را در اسفند ماه سال جاری در جدول ۱۱-۲ ارائه گردیده است.

جدول ۱۱-۲ سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - اسفند ۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	سرانه تراکنش‌های هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۱۵,۰۷۳,۸۴۰	۵۹,۶۵۴,۷۴۲	۱/۹۳
ابزار پذیرش موبایلی	۹۰,۹۷۷,۳۷۴		۱/۵۳
کارتخوان فروشگاه‌ها	۲,۰۷۴,۵۷۷,۸۵۱		۳۴/۷۸
کل ابزارها	۲,۲۸۰,۶۳۹,۰۶۵		۳۸/۲۳

همانطور که در جدول ۱۱-۲ ملاحظه می‌شود به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال، در اسفند ماه سال جاری ۳۸/۲۳ عدد تراکنش پرداخت الکترونیکی صورت گرفته است و بیشترین سرانه تعداد تراکنش متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با ۳۴/۷۸ تراکنش برای هر فرد بالای ۱۸ سال بوده است.

۲-۲-۳- تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان

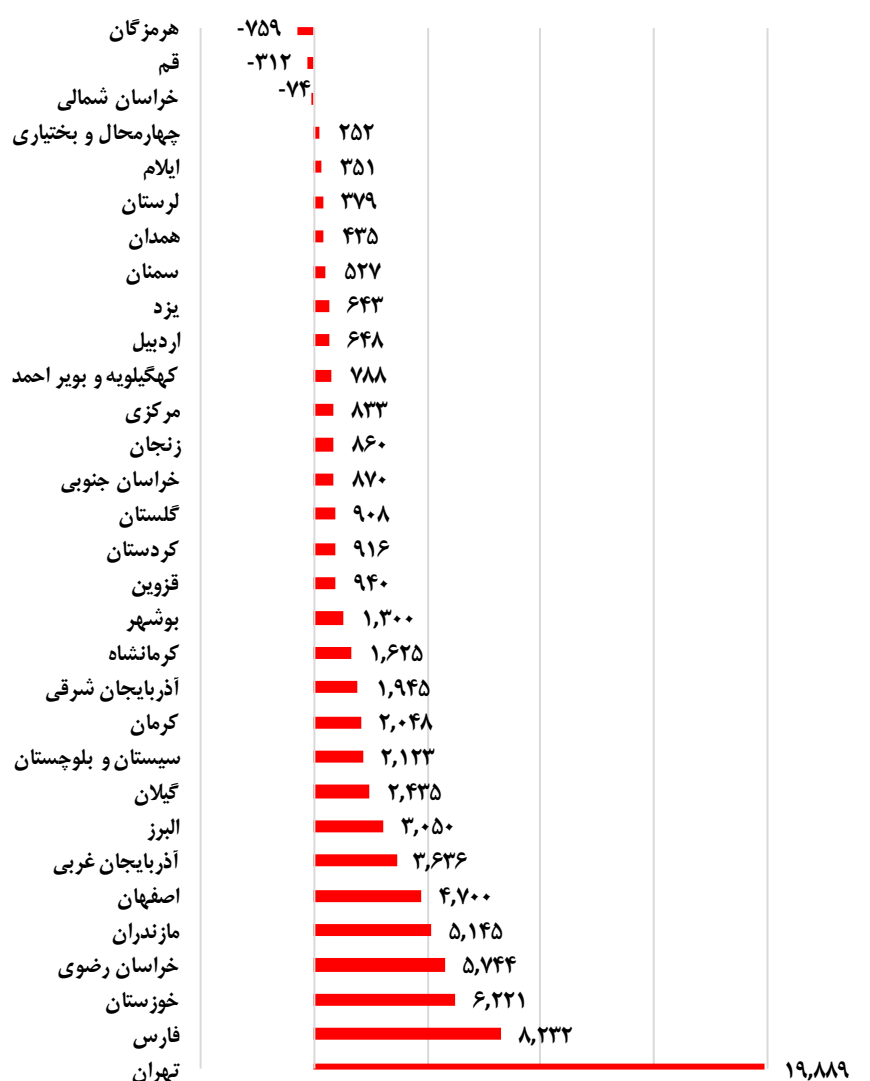
در این بخش به منظور بررسی نحوه توزیع و میزان نفوذ ابزارهای پذیرش، تعداد و سرانه هر یک از ابزارهای فعال سیستمی در استان‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. شایان توجه است که برخلاف کارتخوان فروشگاه‌ها، خدمات ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارها فراهم است. بنابراین سرانه ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای هر استان معنای دقیقی نداشته و صرفاً تعداد توزیع شده این دو ابزار پذیرش در بخش بعدی مورد توجه قرار می‌گیرد. اطلاعات مربوط به تعداد توزیع شده کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در ۵ استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال و تغییرات آن در اسفند ۱۳۹۸ نسبت به بهمن ماه در جدول ۱۲-۲ ارائه شده است.

جدول ۱۲-۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - بهمن و اسفند ۱۳۹۸

نام استان	بهمن ۱۳۹۸	اسفند ۱۳۹۸	میزان تغییرات	درصد تغییرات
تهران	۱,۷۲۸,۱۶۱	۱,۷۴۸,۰۵۰	۱۹,۸۸۹	۱/۱۵٪
خراسان رضوی	۶۲۹,۹۱۲	۶۳۵,۶۵۶	۵,۷۴۴	۰/۹۱٪
اصفهان	۵۷۵,۴۰۰	۵۸۰,۱۰۰	۴,۷۰۰	۰/۸۲٪
فارس	۵۰۲,۸۶۵	۵۱۱,۰۹۷	۸,۲۳۲	۱/۶۴٪
خوزستان	۴۲۲,۸۹۹	۴۲۹,۱۲۰	۶,۲۲۱	۱/۴۷٪

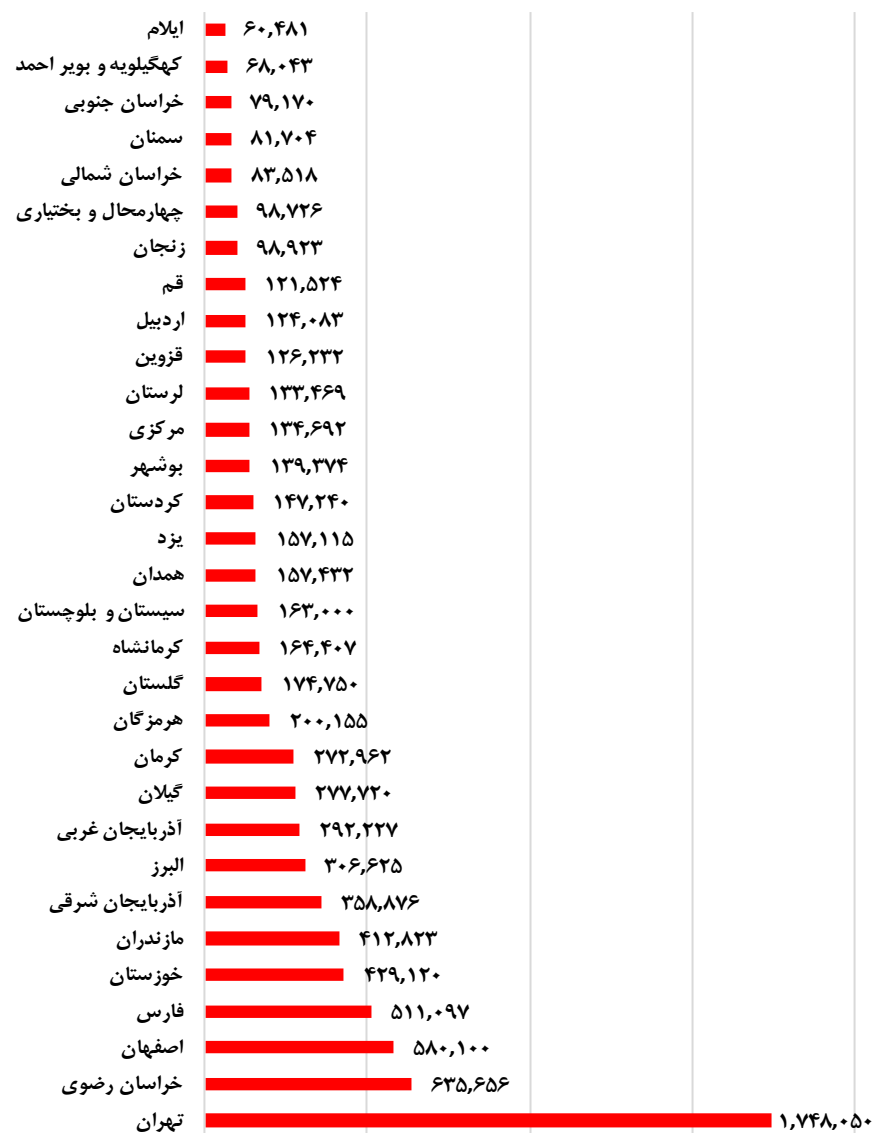
همانگونه که در جدول ۱۲-۲ مشاهده می‌گردد، استان‌های تهران، خراسان رضوی، اصفهان، فارس و خوزستان به ترتیب دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال در اسفند ۱۳۹۸ بوده‌اند.

بر اساس اطلاعات جدول ۱۲-۲، شکل ۸-۲ تغییرات تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌ها را در اسفند ۱۳۹۸ نسبت به بهمن ماه نشان می‌دهد.

شکل ۸-۲ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان - اسفند نسبت به بهمن ۱۳۹۸

در اسفند ۱۳۹۸ بیشترین افزایش در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال با ۱۹,۸۸۹ افزایش متعلق به استان تهران می‌باشد. شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور را نشان می‌دهد و مبین آن است که همچنان بیشترین تعداد این ابزار با اختلاف زیادی نسبت به سایر استان‌ها، در استان تهران توزیع شده است.

شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - اسفند ۱۳۹۸

در ادامه توزیع کارتخوان فروشگاه‌های به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال که متقاضی استفاده از خدمات پرداخت الکترونیک هستند، در هر استان مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مربوط به تعداد سرانه این ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر یک از استان‌های کشور، در جدول ۱۳-۲ ارائه شده است.

جدول ۱۳-۲ سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - بهمن و اسفند ۱۳۹۸

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی			
استان	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	درصد تغییرات
یزد	۰/۱۹۲	۰/۱۹۳	۰/۴۱٪
تهران	۰/۱۶۶	۰/۱۶۸	۱/۱۵٪
بوشهر	۰/۱۶۴	۰/۱۶۵	۰/۹۴٪
هرمزگان	۰/۱۶۵	۰/۱۶۴	-۰/۳۸٪
مازندران	۰/۱۵۷	۰/۱۵۹	۱/۲۶٪
سمنان	۰/۱۴۹	۰/۱۵۰	۰/۶۵٪
خراسان جنوبی	۰/۱۴۵	۰/۱۴۷	۱/۱۱٪
اصفهان	۰/۱۴۶	۰/۱۴۷	۰/۸۲٪
البرز	۰/۱۴۵	۰/۱۴۶	۱/۰۰٪
چهارمحال و بختیاری	۰/۱۴۳	۰/۱۴۴	۰/۲۶٪
فارس	۰/۱۳۷	۰/۱۳۹	۱/۶۴٪
ایلام	۰/۱۳۷	۰/۱۳۸	۰/۵۸٪
خراسان رضوی	۰/۱۳۷	۰/۱۳۸	۰/۹۱٪
خراسان شمالی	۰/۱۳۶	۰/۱۳۶	-۰/۰۹٪
گیلان	۰/۱۳۴	۰/۱۳۶	۰/۸۸٪
کهگیلویه و بویر احمد	۰/۱۳۲	۰/۱۳۴	۱/۱۷٪
قزوین	۰/۱۳۰	۰/۱۳۱	۰/۷۵٪
اردبیل	۰/۱۳۰	۰/۱۳۰	۰/۵۲٪
گلستان	۰/۱۳۰	۰/۱۳۰	۰/۵۲٪
قم	۰/۱۳۰	۰/۱۲۹	-۰/۲۶٪
خوزستان	۰/۱۲۶	۰/۱۲۸	۱/۴۷٪
زنجان	۰/۱۲۴	۰/۱۲۵	۰/۸۸٪
آذربایجان غربی	۰/۱۲۱	۰/۱۲۳	۱/۲۶٪

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی			
استان	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	درصد تغییرات
کردستان	۰/۱۲۲	۰/۱۲۳	۰/۶۳٪
مرکزی	۰/۱۲۲	۰/۱۲۲	۰/۶۲٪
آذربایجان شرقی	۰/۱۲۰	۰/۱۲۱	۰/۵۴٪
کرمان	۰/۱۲۰	۰/۱۲۱	۰/۷۶٪
همدان	۰/۱۱۹	۰/۱۱۹	۰/۲۸٪
کرمانشاه	۰/۱۰۸	۰/۱۰۹	۱/۰۰٪
لرستان	۰/۱۰۲	۰/۱۰۲	۰/۲۸٪
سیستان و بلوچستان	۰/۰۹۷	۰/۰۹۸	۱/۳۲٪

در شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - اسفند ۱۳۹۸

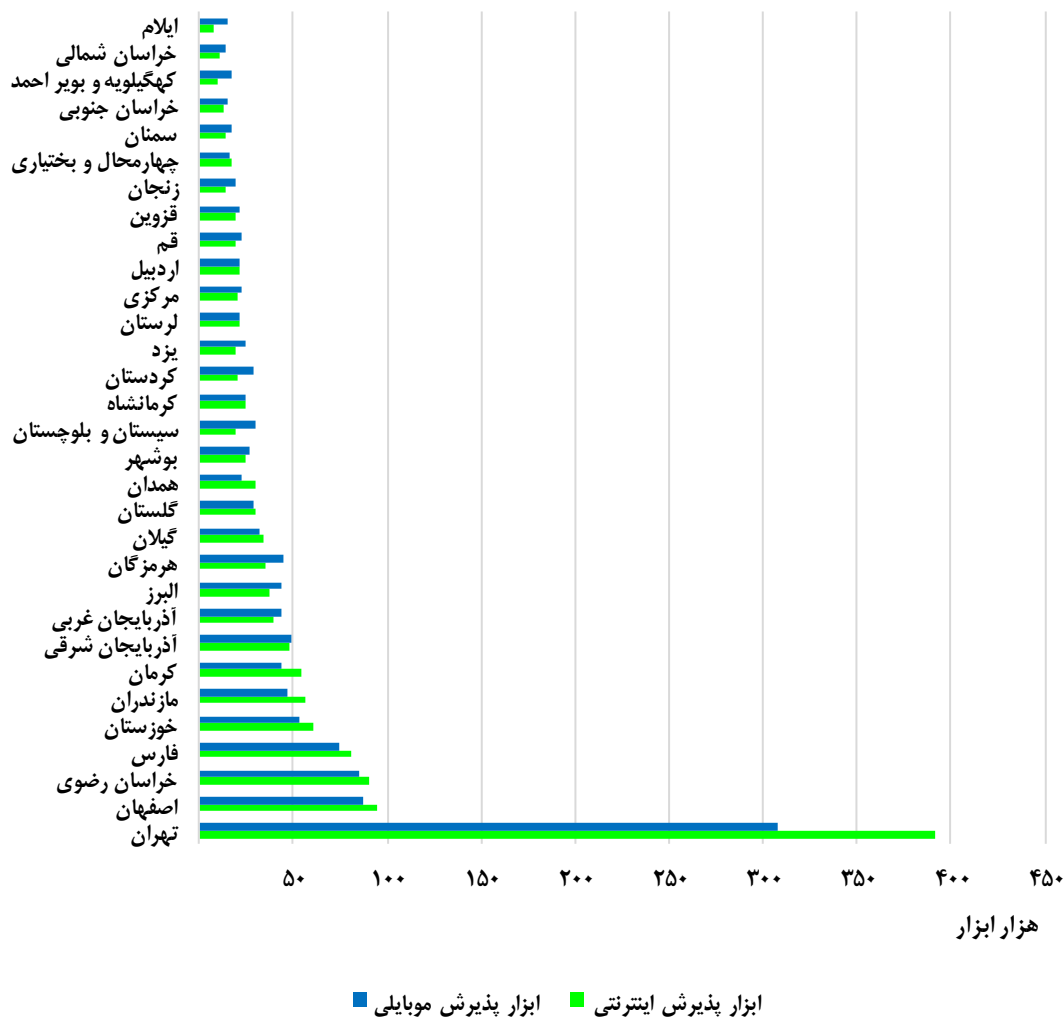
همانگونه که مشاهده می‌گردد، بیشترین تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی به ترتیب به استان‌های یزد، تهران و بوشهر و کمترین آن به ترتیب به استان‌های سیستان و بلوچستان، لرستان و کرمانشاه تعلق گرفته است.

لازم به ذکر است که به منظور انجام محاسبات سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی هر استان از جمعیت بالای ۱۸ سال کشور بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. بر همین اساس در اسفند ۱۳۹۸، تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی در کل کشور ۰/۱۳۹۸ عدد به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال (۱،۳۹۸ ابزار به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال) بوده است.

۲-۲-۴- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی

همانطور که قبلاً ذکر شد، امکان استفاده از ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام عملیات پرداخت الکترونیکی (بر خلاف کارتخوان فروشگاهی) به دلیل اینکه نیاز به حضور فیزیکی ابزار کارت ندارد، لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارهای پذیرش میسر می‌باشد. لذا محاسبه تعداد سرانه این ابزارها برای بررسی، معنای دقیقی نداشته و تنها تعداد این ابزارها در استان‌های کشور بررسی می‌شود. شایان ذکر است که این اطلاعات بر مبنای آدرس و استان ثبت شده در اطلاعات پذیرندگان ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی محاسبه شده است.

تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به تفکیک استان‌های محل استقرار پذیرندگان ثبت شده در سوییچ شاپرک، در شکل ۲-۱۱ ترسیم شده است.

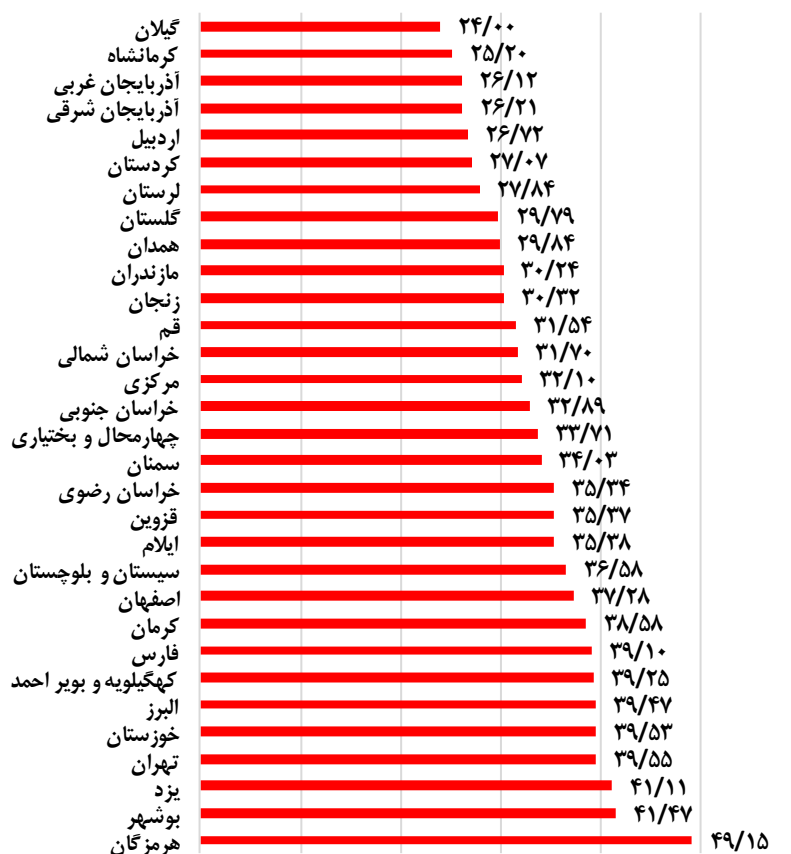
شکل ۲-۱۱ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - اسفند ۱۳۹۸

شکل ۲-۱۱ مبین آن است بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به ترتیب در اختیار استان‌های تهران، اصفهان و خراسان رضوی می‌باشد.

۲-۲-۵- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های در استان‌های کشور

استفاده از ابزارهای پذیرشی که در انجام عملیات پرداخت الکترونیکی نیازی به ارائه فیزیک کارت بانکی ندارد (یعنی ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی) بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و انجام تراکنش به وسیله این ابزارها (که هر یک از پذیرندگان آن به یک استان خاص تعلق

دارند) از نقاط مختلف کشور امکان پذیر است. به همین دلیل شکل زیر به منظور نمایش تعداد سرانه تراکنش‌ها صرفاً برای ابزار کارتخوان فروشگاهی (که موقعیت محلی برای آن معنی دار بوده) در استان‌های مختلف برای اسفند ۱۳۹۸ ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - اسفند ۱۳۹۸

همانطور که در شکل ۲-۱۲ ملاحظه می‌شود استان‌های هرمزگان، بوشهر و یزد در سه جایگاه برتر تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، قرار گرفته‌اند و گیلان، کرمانشاه و آذربایجان غربی کمترین تعداد سرانه تراکنش‌های این ابزار را در اسفند ۱۳۹۸ داشته‌اند.

۲-۳- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

در این قسمت به بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها پرداخته می‌شود. بدین منظور ابتدا دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزار پذیرش به تفکیک ارائه شده و سپس نسبت دهکی برای کل ابزارهای پذیرش و نیز دهک‌های قیمتی به تفکیک هر خدمت و به طور هم‌زمان به تفکیک نوع ابزار ارائه می‌شود.

۲-۳-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی "کارتخوان فروشگاه‌های"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش اینترنتی" در اسفند ماه ۱۳۹۸ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد. بر اساس شکل ۱-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های ترسیم شده است. این بازه‌ها با توجه به نحوه محاسبه کارمزد بانک پذیرنده تقسیم‌بندی شده‌اند، چراکه سهم کارمزدی بانک پذیرنده به ازای تراکنش‌های با مبالغ:

- زیر ۵۰,۰۰۰ ریال

- بین ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال

- بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال

محاسبه می‌گردد.

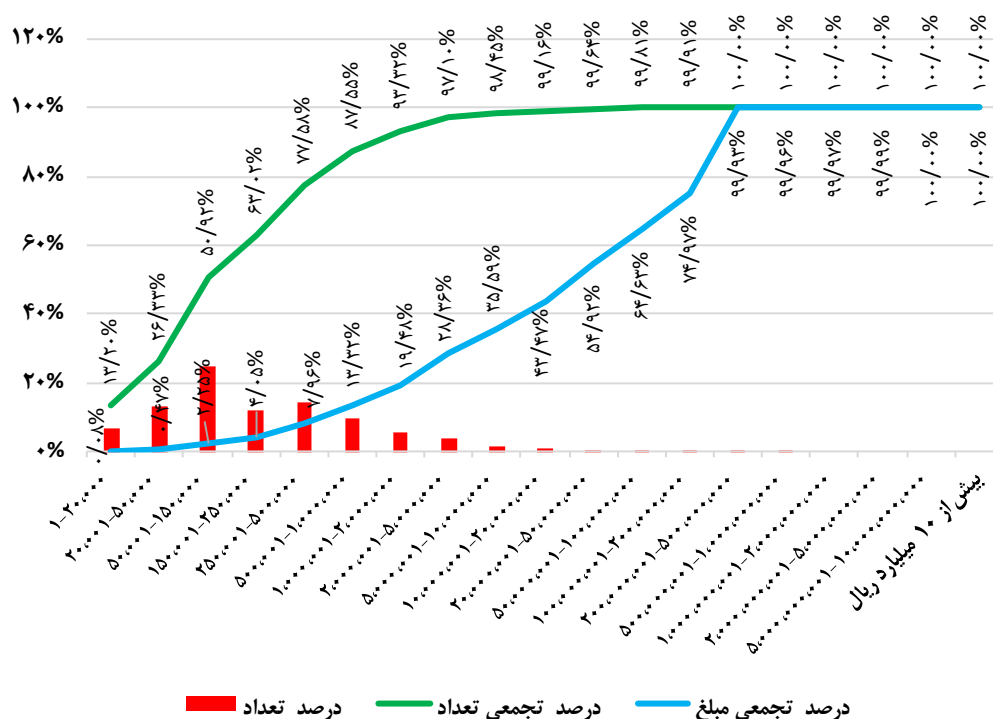
سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های ۶/۴۶ درصد می‌باشد. همانگونه که از اطلاعات موجود در شکل ۲-۱۳ مشخص است در اسفند ماه ۱۳۹۸:

- بیشترین تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های دارای مبلغی بین ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال بوده است.

- ۱۹/۸۷ درصد تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های، مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال را داشته‌اند.

- ۳۶/۶۹ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های، در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند.

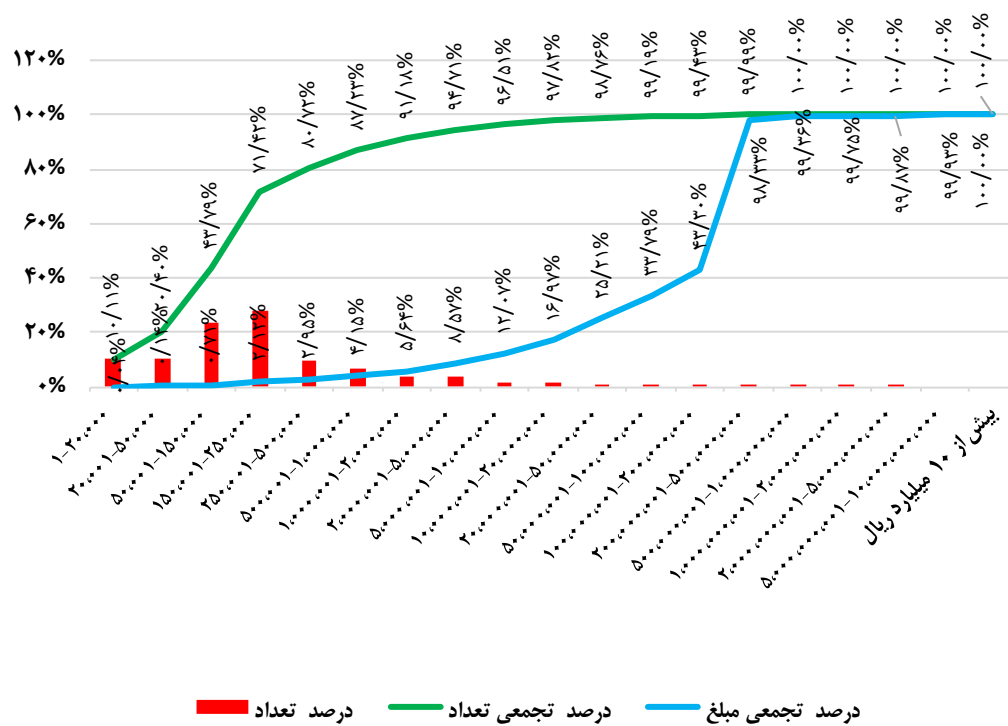
- ۳۶/۹۸ درصد تراکنش‌ها با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال انجام گرفته‌اند.

شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (بر حسب ریال) - اسفند ۱۳۹۸

در اسفند ماه ۱۳۹۸، تعداد تراکنش‌های با مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های برابر با ۴۱۲,۲۷۹,۴۲۸ عدد تراکنش بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های با مبلغ بین ۵۰,۰۰۱ ریال و ۲۵۰,۰۰۰ ریال برابر با ۷۶۱,۱۳۰,۰۵۸ عدد تراکنش بوده و کل تعداد تراکنش‌های با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۱ ریال برابر با ۷۶۷,۱۶۹,۱۳۱ عدد تراکنش می‌باشد. با توجه به نمودار دامنه مبلغی ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌توان بیان نمود که نزدیک به ۹۰ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دارای مبلغ کمتر از ۵ میلیون ریال می‌باشد.

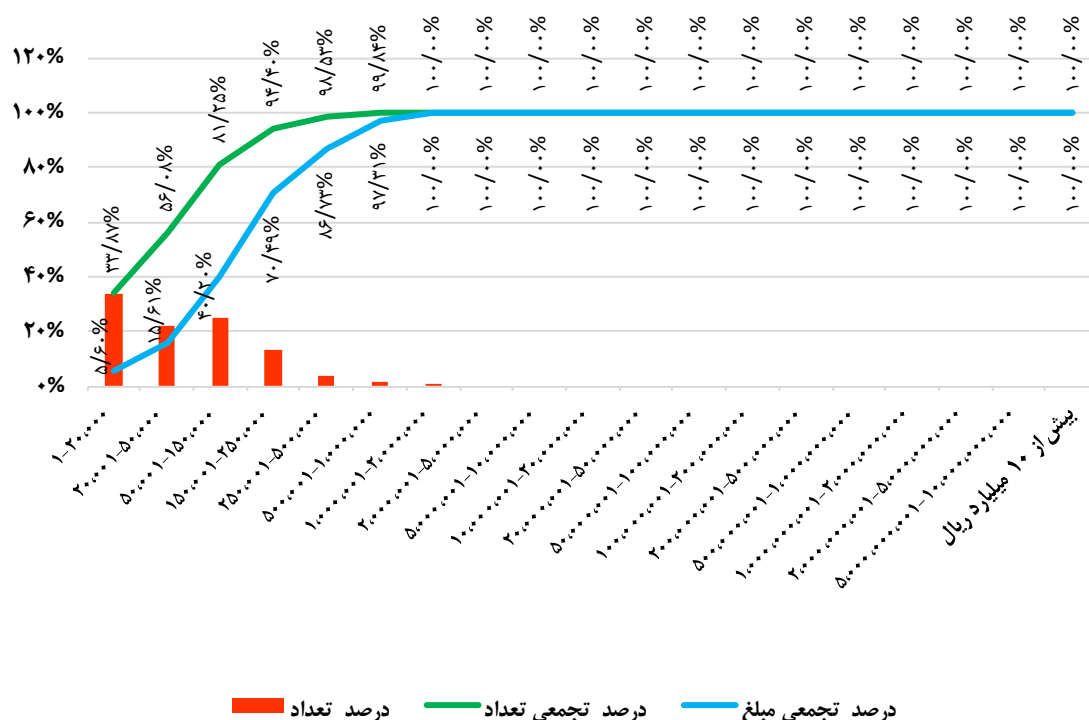
شکل ۲-۱۴ ترسیم دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی است.

شکل ۲-۱۴ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - اسفند ۱۳۹۸

دامنه مبلغی تراکنش‌های انجام شده توسط ابزار پذیرش اینترنتی، مبین آن است بیشترین تعداد تراکنش‌ها در بازه ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال قرار گرفته‌اند و این بازه ۲۳/۳۹ درصد از کل تراکنش‌ها را در بر می‌گیرد. در این ابزار پذیرش حدود ۷۱/۴۲ درصد کل تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۵۰,۰۰۰ هزار ریال هستند.

شکل ۲-۱۵ نیز دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را نمایش می‌دهد.

شکل ۲-۱۵ دامنه مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - اسفند ۱۳۹۸

در بررسی شکل ۲-۱۵ که مربوط به دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد، شرایط کاملاً متفاوت با ابزار پذیرش اینترنتی و کارتهایخوان فروشگاهی بوده است، به نحوی که ۳۳/۸۷ درصد مجموع تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۰,۰۰۰ ریال و ۵۶/۰۸ درصد تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۵۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند. با توجه به استفاده عموم جامعه از کارت‌های شارژ با مبلغ در حدود ۵۰,۰۰۰ ریالی و همچنین اقبال فراوان ابزار پذیرش موبایلی به منظور تهیه کارت‌های شارژ اپراتورهای مختلف، می‌توان حضور حداکثری تراکنش‌های موبایلی در دامنه مبلغی کمتر از ۵۰,۰۰۰ ریال را توجیه نمود. شایان ذکر است که با توجه به ممنوعیت ارائه خدمت خرید کالا و خدمات با استفاده ابزار پذیرش موبایلی در دی ماه ۱۳۹۴ از سوی بانک مرکزی ج.ا.ا.، شکل فوق صرفاً نمایشی از دامنه مبلغی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. نکته قابل توجه در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار

پذیرش موبایلی، اعمال محدودیت سقف مبلغی ۲ میلیون ریالی می‌باشد که شکل ۲-۱۵ به خوبی نمایانگر انجام تراکنش‌ها با مبلغ حداکثر تا این سقف می‌باشد.

۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها

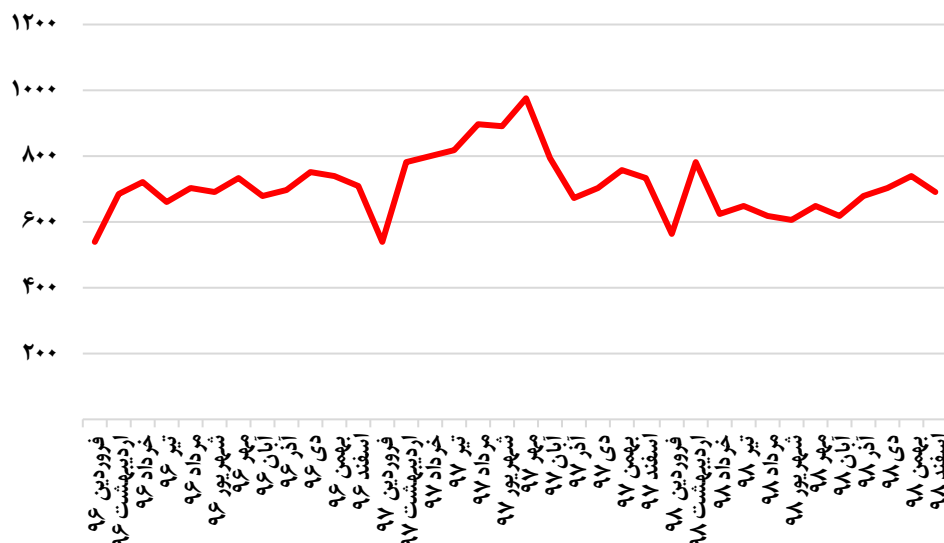
در این بخش شاخص نسبت دهکی^{۱۲} به منظور اندازه‌گیری نابرابری در توزیع ارزش‌هایی نظیر درآمد، ثروت و ... محاسبه می‌شود. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابری مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارتی می‌باشد که روند کاهشی آن در طول زمان نشان‌دهنده حذف تراکنش‌های با مبالغ بسیار ریز و یا بسیار بزرگ تعریف می‌شود. جدول ۲-۱۲ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپرک را در اسفند ماه ۱۳۹۸ در مقایسه با ماه گذشته و نیز ماه مشابه سال ۱۳۹۷ ارائه نموده است.

جدول ۲-۱۴ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی

مقایسه نقطه به نقطه			مقایسه ماهانه			محاسبه نسبت دهکی
درصد تغییرات	اسفند ۱۳۹۸	اسفند ۱۳۹۷	درصد تغییرات	اسفند ۱۳۹۸	بهمن ۱۳۹۸	
۸/۵۷٪	۱۳,۰۲۰,۹۴۶/۳۵	۱۱,۹۹۲,۷۳۱/۱۵	۲/۲۶٪	۱۳,۰۲۰,۹۴۶/۳۵	۱۲,۷۳۳,۲۹۳/۹۶	میانگین مبالغ تراکنش دهک دهم (ریال)
۱۵/۲۶٪	۱۸,۸۴۴/۳۰	۱۶,۳۴۹/۵۴	۹/۳۷٪	۱۸,۸۴۴/۳۰	۱۷,۲۳۹/۳۹	میانگین مبالغ تراکنش دهک اول (ریال)
-۵/۸۰٪	۶۹۰/۹۸	۷۳۳/۵۲	-۶/۵۰٪	۶۹۰/۹۸	۷۳۹/۰۵	نسبت دهکی

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در مقایسه نقطه به نقطه رشد ۵/۸۰- درصدی و در قیاس ماهانه نیز رشد ۶/۵۰- درصدی داشته است. در قیاس ماهانه، متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک دهم رشد ۲/۲۶ درصدی و متوسط مبلغی دهک اول نیز رشد ۹/۳۷ درصدی را تجربه نموده است که در نهایت منجر به رشد ۶/۵۰- درصدی نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول در قیاس ماهانه شده است.

^{۱۲} تراکنش‌های دوره مورد بررسی به ۱۰ دهک با تعداد تراکنش مساوی تقسیم شده و مورد بررسی قرار گرفته است.

شکل ۲-۱۶ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی

با توجه به شکل ۲-۱۶، نسبت دهکی در اسفند ۱۳۹۸ نسبت به بهمن ماه روند کاهشی داشته است، به طوری که نسبت دهکی در اسفند ۱۳۹۸ نسبت به بهمن رشد ۴۸/۰۷- واحدی را تجربه نموده است.

۲-۳-۳- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش

در این بخش به منظور بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها، دهک‌های قیمتی هر دو خدمت "خرید کالا و خدمات" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش ارائه شده است.

جدول ۲-۱۵ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "خرید کالا و خدمات" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

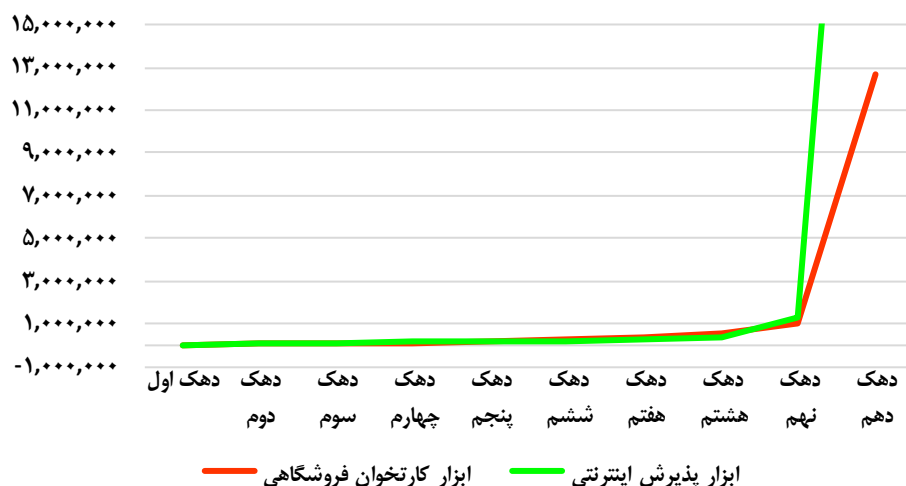
جدول ۱۵-۲ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)		دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار کارتخوان فروشگاه	
۱۴,۳۲۴/۶۱	۱۹,۷۱۳/۰۲	دهک اول
۴۸,۸۵۳/۴۸	۴۴,۴۱۰/۱۹	دهک دوم
۹۳,۶۷۵/۹۴	۷۰,۱۵۳/۶۸	دهک سوم
۱۳۰,۵۲۷/۳۵	۱۰۴,۴۲۲/۲۵	دهک چهارم
۱۷۳,۹۹۴/۹۹	۱۵۱,۳۱۸/۲۶	دهک پنجم
۲۰۱,۵۳۴/۲۲	۲۲۰,۳۱۴/۸۶	دهک ششم
۲۳۳,۸۶۴/۴۹	۳۲۷,۳۱۲/۷۴	دهک هفتم
۳۶۱,۶۹۰/۲۴	۵۲۰,۶۶۴/۲۳	دهک هشتم
۱,۲۶۱,۳۵۰/۶۹	۹۹۶,۳۶۴/۴۳	دهک نهم
۴۵,۷۹۸,۶۷۰/۷۱	۱۲,۶۵۷,۸۲۰/۹۳	دهک دهم

* ارائه خدمت خرید کالا و خدمات از طریق ابزار پذیرش موبایلی ممنوع و متوقف شده است.

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که متوسط مبلغ تراکنش‌های خرید کالا و خدمات در دهک آخر قیمتی در ابزار پذیرش اینترنتی بالاتر از ابزار کارتخوان فروشگاه است، این امر مؤید این موضوع است که ابزار پذیرش اینترنتی ابزار مطلوب انجام تراکنش‌های خرید در دهک دهم می‌باشد. در خدمت خرید کالا و خدمات اعداد جدول مبین آن است که به طور متوسط ۹۰ درصد تراکنش‌ها (۹ دهک) در ابزارهای کارتخوان فروشگاه و اینترنتی مربوط به خرید کالا و خدمات با مبلغ کمتر از ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است.

اطلاعات جدول ۱۵-۲ در شکل ۱۷-۲ برای مقایسه بهتر ترسیم شده است.

شکل ۱۷-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - اسفند ۱۳۹۸

در شکل ۱۷-۲ به علت نمایش بهتر، متوسط مبلغ دهک دهم به ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. در این ماه متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات توسط ابزار پذیرش اینترنتی ۴۵,۷۹۸,۶۷۰/۷۱ ریال بوده است.

جدول ۱۶-۲ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

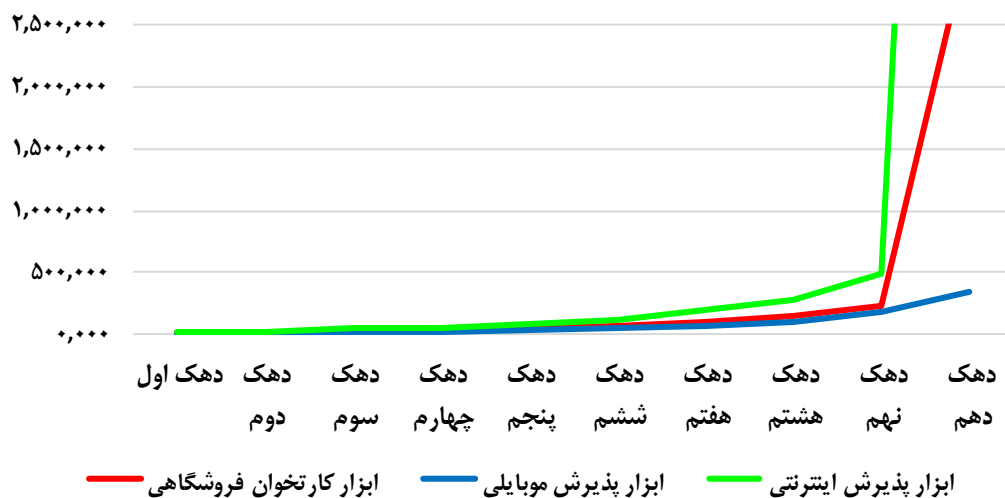
جدول ۱۶-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشگاهی	
۱۳,۱۵۷/۹۹	۹,۳۸۸/۵۱	۱۶,۶۵۷/۴۱	دهک اول
۲۱,۰۹۵/۱۳	۱۱,۰۳۸/۰۰	۲۰,۰۰۰/۰۰	دهک دوم
۴۶,۸۸۱/۵۴	۱۹,۹۷۲/۳۰	۲۵,۸۶۳/۳۸	دهک سوم
۵۳,۸۸۷/۵۹	۲۱,۱۰۲/۳۵	۵۰,۰۰۰/۰۰	دهک چهارم
۹۰,۰۶۶/۷۵	۴۲,۴۳۳/۱۸	۵۰,۰۰۰/۰۰	دهک پنجم
۱۲۵,۱۷۱/۶۰	۵۱,۷۱۹/۹۰	۷۴,۱۴۳/۲۹	دهک ششم

۲۰۰،۱۹۳/۲۴	۶۹،۴۵۱/۷۸	۱۰۰،۰۰۰/۰۰	دهک هفتم
۲۷۵،۶۲۳/۱۵	۱۰۴،۲۸۵/۵۵	۱۴۵،۸۹۲/۵۹	دهک هشتم
۴۹۴،۵۴۲/۴۵	۱۸۲،۲۳۱/۷۸	۲۲۵،۶۰۷/۰۶	دهک نهم
۱۳،۹۰۹،۲۰۹/۱۴	۳۴۸،۶۸۷/۰۵	۳،۲۰۴،۲۶۵/۱۲	دهک دهم

با توجه به اطلاعات جدول ۲-۱۶ به نظر می‌رسد که از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های و نیز ابزار پذیرش موبایلی به طور عمده برای خرید کارت‌های شارژ تلفن همراه اعتباری نیز استفاده می‌شود. به طوری که بیشترین تعداد تراکنش از نوع خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه صورت گرفته توسط کارتخوان فروشگاه‌های، خرید کارت شارژ ۲۰،۰۰۰ ریالی بوده است که به طور متوسط ۳۰ درصد تراکنش‌های این ابزار (دو دهک قیمتی) را در بر می‌گیرد و ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) با مبلغ ۵۰،۰۰۰ ریالی انجام گرفته است. این در حالی است که به طور متوسط ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) در ابزار پذیرش موبایلی با مبلغ ۲۰،۰۰۰ ریالی انجام شده است. به عبارتی این طور به نظر می‌رسد که به طور متوسط حداقل ۴۰ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های و ۱۰ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی مربوط به خرید کارت شارژ تلفن همراه اعتباری بوده است. مقایسه متوسط مبالغ هر دهک مبین آن است که در دهک‌های پایانی اختلاف متوسط مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی با دو ابزار دیگر در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه قابل ملاحظه است. از جمله علل بیشتر بودن متوسط مبلغ دهک‌های مختلف در ابزار پذیرش اینترنتی، استفاده اکثر نهادهای متولی دریافت مالیات و عوارض از درگاه‌های اینترنتی می‌باشد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه را به تفکیک ابزارهای پذیرش نشان می‌دهد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبلغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - اسفند ۱۳۹۸

در شکل ۲-۱۸ به علت نمایش بهتر، دهک دهم به ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. متوسط مبلغ دهک دهم خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ در ابزار پذیرش اینترنتی حدود ۱۳,۹۰۹,۲۰۹/۱۴ ریال و متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های این خدمت در ابزار کارتخوان فروشگاهی در حدود ۳,۲۰۴,۲۶۵/۱۲ ریال بوده است. این در حالی است که در ابزار پذیرش موبایلی متوسط مبلغ دهک دهم حدود ۳۴۸,۶۸۷/۰۵ ریال بوده است که نسبت به دو ابزار پذیرش دیگر، به طور قابل ملاحظه‌ای کمتر است.

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده اصلی‌ترین هدف شرکت‌های ارائه‌دهنده آن خدمات می‌باشد؛ چرا که ارتقای کیفیت خدمت ارائه شده افزایش مطلوبیت و رضایت‌مندی مصرف‌کننده را به دنبال خواهد داشت. شرکت شاپرک نیز در راستای وظایف نظارتی خود، به دنبال افزایش کیفیت انجام خدمات ارائه شده در شبکه و انجام صحیح پرداخت‌ها می‌باشد. کاهش خطاها و تراکنش‌های ناتمام از یک سو و افزایش دسترس‌پذیری حس شده خدمات و دسترس‌پذیری زمانی از سوی دیگر منجر به بهبود عملکرد شاپرک می‌گردد در ادامه شاخص‌هایی برای سنجش این هدف ارائه می‌گردد.

۳-۱- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

یکی از اصلی‌ترین برنامه‌های شرکت شاپرک، تلاش برای کاهش وقوع خطاهای شبکه و افزایش نسبت تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها می‌باشد. در حال حاضر در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی، خطاها در پنج گروه "خطای صادرکنندگی"^{۱۳}، "خطای پذیرندگی"^{۱۴}، "خطای شاپرکی"^{۱۵}، "خطای کاربری"^{۱۶} و "خطای کسب و کار"^{۱۷} طبقه‌بندی می‌شوند. جدول ۳-۱ اطلاعات مربوط به تعداد تراکنش‌های موفق و ناموفق (خطادار) کل شبکه شاپرک را نشان می‌دهد که این بررسی حکایت از سهم ۹۰/۳۳ درصدی تراکنش‌های موفق و ۹/۶۷ درصدی خطاهای رخ داده در اسفند ۹۸ دارد.

جدول ۳-۱ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - اسفند ۹۸

نوع تراکنش	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
تراکنش‌های موفق	۲,۲۸۰,۶۲۹,۰۶۵	۹۰/۳۳٪
تراکنش‌های ناموفق	۲۴۴,۱۱۵,۷۰۳	۹/۶۷٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۲,۵۲۴,۷۴۴,۷۶۸	۱۰۰/۰۰٪

۳-۲- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

همانطور که ذکر گردید، خطاهای تراکنش‌ها انواع مختلفی دارند که اطلاعات مربوط به آمار تعدادی هر یک از انواع خطا در دو ماه بهمن و اسفند ۱۳۹۸ در جدول ۳-۲ ارائه شده است. اطلاعات مندرج در این جدول تغییرات مربوط به هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق را نشان می‌دهد.

^{۱۳} علت خطا بانک صادر کننده یا شبکه شتاب می‌باشد.

^{۱۴} علت خطا سوئیچ شرکت ارائه کننده خدمات پرداخت می‌باشد.

^{۱۵} علت خطا سوئیچ شرکت شاپرک می‌باشد.

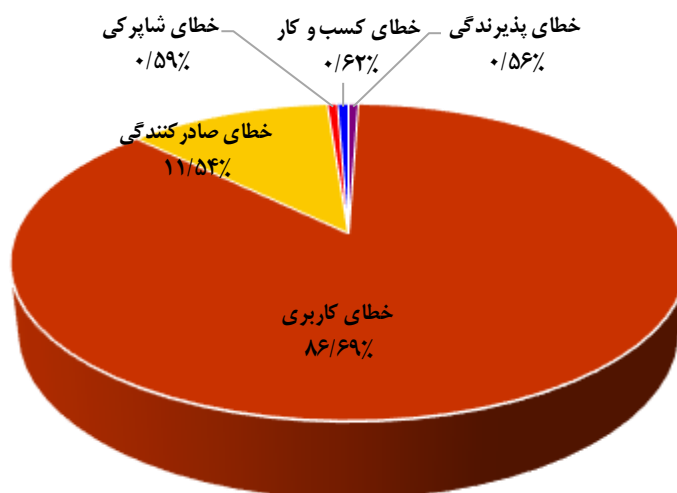
^{۱۶} علت خطا کاربران شبکه پرداخت الکترونیک (دارندگان کارت) می‌باشد.

^{۱۷} رخداد خطا بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان می‌باشد.

جدول ۳-۲ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - بهمن ۱۳۹۸

نوع تراکنش و انواع خطا	بهمن ۱۳۹۸	اسفند ۱۳۹۸	درصد تغییرات
خطای پذیرندگی	۳,۱۸۹,۲۳۶	۱,۳۶۷,۹۶۶	-۵۷/۱۱%
خطای کاربری	۲۲۵,۶۱۶,۴۸۳	۲۱۱,۶۱۷,۹۱۷	-۶/۲۰%
خطای صادرکنندگی	۱۵,۹۴۳,۵۲۴	۲۸,۱۷۸,۹۰۰	۷۶/۷۴%
خطای شاپرکی	۱,۰۷۳,۵۱۲	۱,۴۲۸,۹۵۱	۳۳/۱۱%
خطای کسب و کار	۲,۱۰۵,۷۵۱	۱,۵۲۱,۹۶۹	-۲۷/۷۲%
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۲۴۷,۹۲۸,۵۰۶	۲۴۴,۱۱۵,۷۰۳	-۱/۵۴%
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۲,۳۱۲,۲۰۹,۸۲۷	۲,۲۸۰,۶۲۹,۰۶۵	-۱/۳۷%
تعداد کل تراکنش‌ها	۲,۵۶۰,۱۳۸,۳۳۳	۲,۵۲۴,۷۴۴,۷۶۸	-۱/۳۸%

بر اساس اطلاعات جدول ۳-۲ ملاحظه می‌شود که در اسفند ماه ۱۳۹۸ تعداد خطاها در گروه خطاهای پذیرندگی و کسب و کار و کاربری با کاهش همراه بوده است.

شکل ۳-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - اسفند ۱۳۹۸

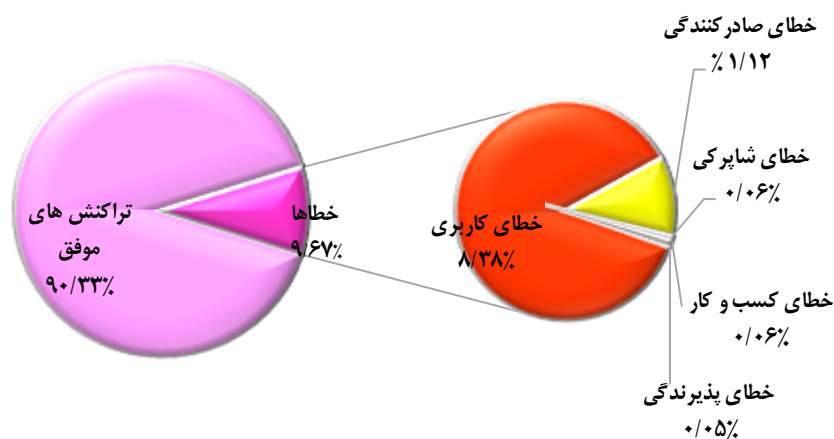
همچنین در راستای بررسی‌های انجام گرفته، اطلاعات جدول ۳-۳ حاکی از آن است که بروز خطای کاربری عمده‌ترین دلیل بروز خطاها بوده و ۸۶/۶۹ درصد از کل تراکنش‌های خطا را شامل می‌شود. این نوع خطا به

عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت (نظیر کمبود موجودی یا فراموشی رمز) می باشد.

جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی - اسفند ۱۳۹۸

نوع تراکنش و انواع خطا	تعداد	سهم
موفق	۲,۲۸۰,۶۲۹,۰۶۵	۹۰/۳۳%
تراکنش های موفق		
خطای پذیرندگی	۱,۳۶۷,۹۶۶	۰/۰۵%
خطای کاربری	۲۱۱,۶۱۷,۹۱۷	۸/۳۸%
خطای صادرکنندگی	۲۸,۱۷۸,۹۰۰	۱/۱۲%
خطای شاپرکی	۱,۴۲۸,۹۵۱	۰/۰۶%
خطای کسب و کار	۱,۵۲۱,۹۶۹	۰/۰۶%
تعداد کل تراکنش ها	۲,۵۲۴,۷۴۴,۷۶۸	۱۰۰/۰۰%

در ادامه اطلاعات جدول ۳-۳ در شکل ۲-۳ به تصویر کشیده شده و سهم هر یک از انواع تراکنش های موفق و ناموفق از کل تراکنش ها در شکل آمده است.

شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش های ناموفق و تراکنش های موفق از کل تراکنش ها - اسفند ۱۳۹۸

همانگونه که در شکل ۳-۲ فوق ملاحظه می‌شود، کمترین سهم در تراکنش‌های خطادار مربوط به خطای پذیرندگی با سهم ۰/۰۵ درصدی از کل تراکنش‌ها بوده است. این نوع خطا سهم ۰/۵۹ درصدی را در بین تراکنش‌های خطادار داشته که در شکل ۳-۱ نشان داده شده است.

جهت بررسی تغییرات تراکنش‌های خطا در دو ماه متوالی بهتر است سهم انواع خطا نسبت به کل تراکنش‌های صورت گرفته در ماه مورد نظر، مورد قیاس قرار گیرد. لذا تغییر سهم تراکنش‌های خطا در دو ماه بهمن و اسفند ۱۳۹۸ در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

جدول ۳-۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - بهمن و اسفند ۱۳۹۸

نوع تراکنش و انواع خطا	سهم از کل تراکنش‌ها بهمن ۱۳۹۸	سهم از کل تراکنش‌ها اسفند ۱۳۹۸	تغییر سهم
خطای پذیرندگی	۰/۱۲٪	۰/۰۵٪	-۰/۰۷۰٪
خطای کاربری	۸/۸۱٪	۸/۳۸٪	-۰/۴۳۱٪
خطای صادرکنندگی	۰/۶۲٪	۱/۱۲٪	۰/۴۹۳٪
خطای شاپرکی	۰/۰۴٪	۰/۰۶٪	۰/۰۱۵٪
کسب و کار	۰/۰۸٪	۰/۰۶٪	-۰/۰۲۲٪
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۹/۶۸٪	۹/۶۷٪	-۰/۰۱۵٪
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۹۰/۳۲٪	۹۰/۳۳٪	۰/۰۱۵٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-

اطلاعات جدول ۳-۴ مبین کاهش سهم گروه‌های خطایی پذیرندگی، کاربری و کسب و کار در مقابل افزایش سهم تراکنش‌های گروه خطایی پذیرندگی از کل تراکنش‌های اسفند ۱۳۹۸ نسبت به بهمن ماه می‌باشد.

۳-۳- دسترسی پذیری حس شده خدمات

یکی از دلایل وجودی شرکت شاپرک و از مهم ترین اهداف آن، بهبود امکان دسترسی به خدمات و انجام تراکنش موفق در هر زمانی می باشد. برای سنجش میزان تحقق این هدف، شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات تعریف شده که سهم تراکنش های موفق سیستمی کل شبکه یا تراکنش های موفق سیستمی سوئیچ شاپرک را از کل تراکنش ها محاسبه می کند. در ادامه اطلاعات مربوط به شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات در جدول ۳-۵ ارائه شده است.

جدول ۳-۵ دسترسی پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی

اسفند ۱۳۹۸		بهمن ۱۳۹۸		اسفند ۱۳۹۷		تراکنش های موفق
دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش ها	
۹۸/۷۱٪	۲,۴۹۲,۲۴۶,۹۸۲	۹۹/۱۳٪	۲,۵۳۷,۸۲۶,۳۱۰	۹۹/۱۲٪	۲,۳۹۸,۱۲۹,۷۵۷	تراکنش های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت ^{۱۸}
۹۹/۹۴٪	۲,۵۲۳,۳۱۵,۸۱۷	۹۹/۹۶٪	۲,۵۵۹,۰۶۴,۸۲۱	۹۹/۹۶٪	۲,۴۱۸,۵۹۹,۷۱۶	تراکنش های موفق سیستمی شاپرکی ^{۱۹}
-	۲,۵۲۴,۷۴۴,۷۶۸	-	۲,۵۶۰,۱۳۸,۳۳۳	-	۲,۴۱۹,۴۷۱,۷۳۳	تعداد کل تراکنش

جدول ۳-۵ مبین در دسترس بودن ۹۹/۹۴ درصدی خدمات شرکت شاپرک در اسفند ۱۳۹۸ می باشد که نسبت به اسفند ۱۳۹۷ تغییر ۰/۰۲- درصدی و نسبت به بهمن ۱۳۹۸ رشد ۰/۰۱- درصدی داشته است.

^{۱۸} تراکنشی است که از دید شبکه ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می شوند؛ چرا که نمایش دهنده ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه ی سیستم رخ داده اند.

^{۱۹} تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش های خطای شاپرکی را شامل می شود.

۴-۳- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه

شاخص میزان تراکنش‌های ناتمام^{۲۰} رخ داده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص‌هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثرگذار است. لذا می‌بایست نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها روندی کاهشی داشته باشد. جدول ۳-۶ مقادیر این شاخص را ارائه نموده است.

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - بهمن و اسفند ۱۳۹۸

تغییرات	اسفند ۱۳۹۸	بهمن ۱۳۹۸	تراکنش‌های ناتمام
-۴/۱۶٪	۳۸۷,۶۴۶	۴۰۴,۴۸۴	تعداد تراکنش‌های ناتمام
-۱/۳۷٪	۲,۲۸۰,۶۲۹,۰۶۵	۲,۳۱۲,۲۰۹,۸۲۷	تعداد کل تراکنش‌ها
-۰/۰۰۰۵٪	۰/۰۱۷٪	۰/۰۱۷٪	نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها

*در گزارش‌های پیشین، از عنوان "تراکنش معوق" به جای "تراکنش ناتمام" استفاده شده بود

همانطور که در جدول ۳-۶ ملاحظه می‌شود تعداد تراکنش‌های ناتمام اسفند ماه نسبت به بهمن ماه با رشد ۴/۱۶- درصدی همراه بوده است. همزمان با رشد ۱/۳۷- درصدی تعداد تراکنش‌های موفق در اسفند ۱۳۹۸ نسبت به بهمن ماه، تعداد تراکنش‌های ناتمام نیز در این دوره با کاهش همراه بوده است. نسبت تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌های موفق در این ماه نسبت به ماه گذشته کاهش ۰/۰۰۰۵- درصدی را تجربه نموده است.

^{۲۰} تراکنش دارنده‌ی کارت که موفق کاربری بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است).

بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

شاخص‌های معرفی شده در این بخش، گستره فعالیت هر یک از شرکت‌های PSP را در صنعت پرداخت الکترونیکی نشان می‌دهند که آگاهی از آن برای نهاد نظارتی شاپرک جزو ملزومات به‌شمار می‌رود؛ چرا که این نهاد سیاستگذار و ناظر می‌بایست به خوبی از نقش و سطح فعالیت هر یک از شرکت‌های مزبور اطلاع داشته باشد تا با نظارت بر عملکرد آن‌ها بتواند در هدایت صنعت پرداخت الکترونیک ایفای نقش نماید. همچنین این شاخص‌ها کمک شایان توجهی به مطالعه‌ی بازار هریک از شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت خواهد نمود.

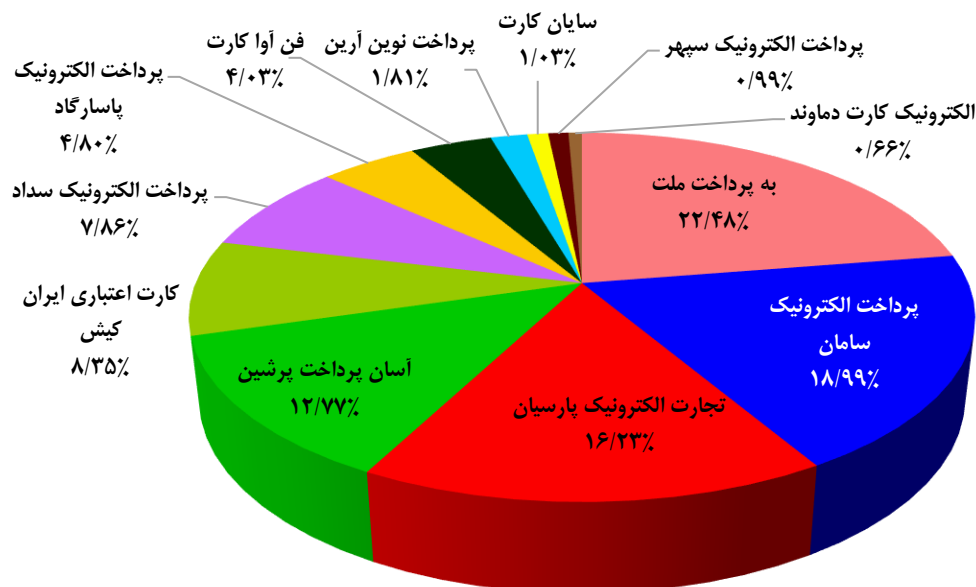
در این بخش عملکرد شرکت‌های PSP در دو حوزه اصلی مورد بررسی قرار می‌گیرد که اولین حوزه عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت را مورد بررسی قرار داده و در بخش دوم به‌طور ویژه عملکرد این شرکت‌ها در بازار کارتخوان فروشگاهی تحلیل می‌شود.

۴-۱- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP

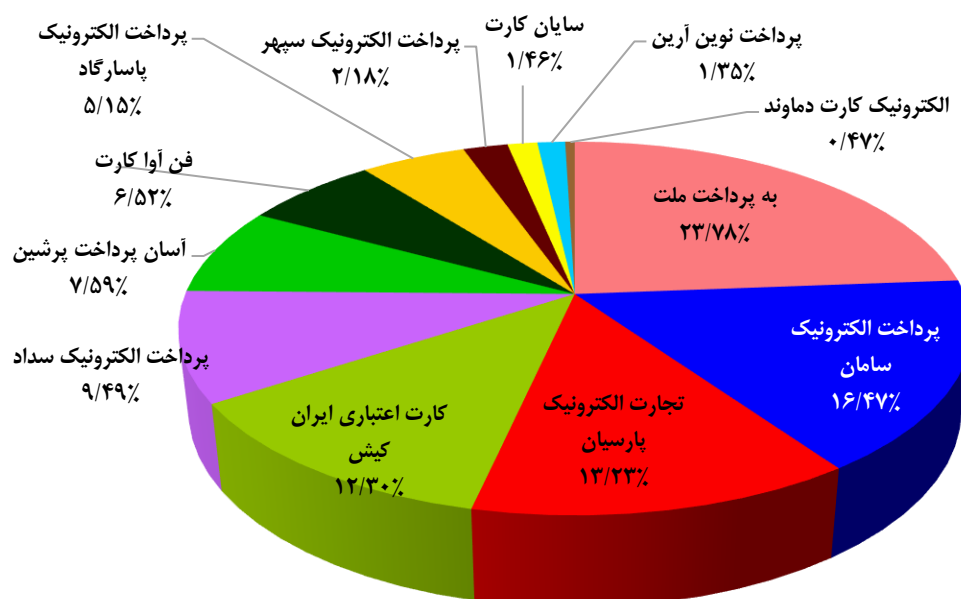
به‌منظور رصد وضعیت کنونی صنعت پرداخت الکترونیکی کارت کشور و ترسیم مسیر حرکت آتی بازار آن و همچنین کمک به تعیین سیاست‌های توسعه‌ی بازار و نظارت بر آن، می‌بایست شاخص‌هایی تعریف و روند تغییرات آن بررسی گردد. در این بخش از گزارش سعی گردیده است تا با مطالعه‌ی شاخص‌های عملکرد تعدادی و مبلغی شرکت‌ها در کل و همچنین به تفکیک هریک از ابزار پذیرش و نوع سرویس، تصویری کلی از وضعیت آن‌ها در صنعت پرداخت الکترونیکی کارت ترسیم شود. در پایان نیز عملکرد هریک از شرکت‌های PSP در رخداد تراکنش‌های خطا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۴-۱-۱- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کارت، در دو شکل ۴-۱ و شکل ۴-۲ ترسیم شده است.

شکل ۴-۱ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - اسفند ۱۳۹۸

شکل ۴-۲ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - اسفند ۱۳۹۸

همانگونه که در دو شکل فوق ملاحظه می‌گردد، شرکت "به پرداخت ملت" با سهم ۲۲/۴۸ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۲۳/۷۸ درصدی از مبلغ آن‌ها همچنان بیشترین سهم را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست هر دو بازار قرار گرفته است. اختلاف سهم مبلغی بیش از ۷ درصدی بین دو شرکت نخست بازار، نقش شرکت "به پرداخت ملت" را در میزان ارزش ریالی تراکنش‌های پرداخت کارت به روشنی نشان می‌دهد. این در حالی است که شاخص فوق در مولفه تعدادی رقمی در حدود سه درصد است.

مقایسه دو شکل بالا با شکل‌های مشابه در گزارش بهمن ماه سال ۹۸، حکایت از آن دارد که نوسانات این سهم‌ها چندان قابل توجه نبوده و در هر دو مولفه سهم تعدادی و مبلغی تغییری در ترتیب شرکت‌ها بر حسب بیشترین میزان رخ نداده است.

۴-۱-۲- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

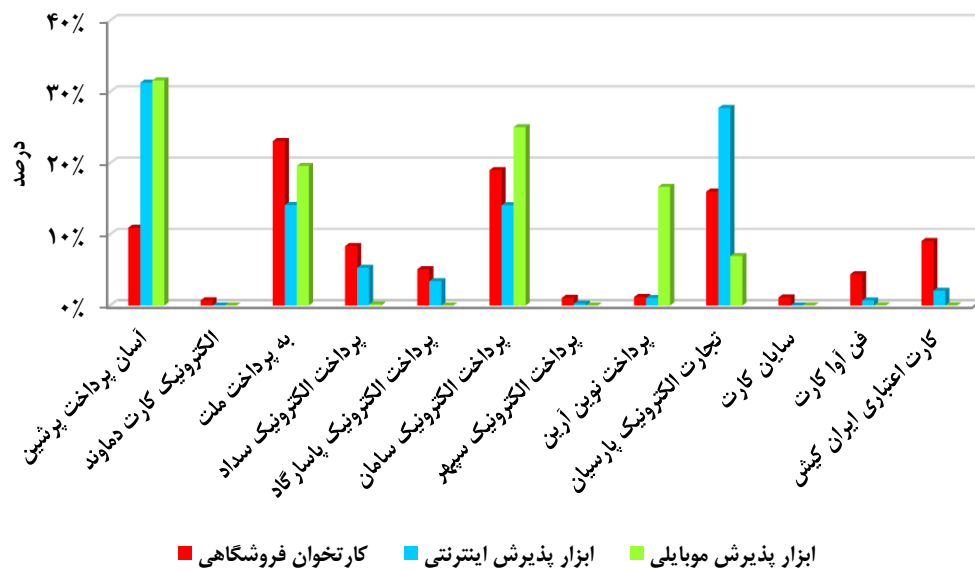
این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر شرکت به تفکیک ابزار پذیرش مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی بهمن و اسفند ۹۸ در جدول ۴-۱ ارائه شده است.

در اسفند ماه شرکت "به‌پرداخت ملت" همچنان با پوشش ۲۳/۰۷ درصد از بازار تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. همچنین شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۳۱/۲۸ درصد از سهم بازار تراکنش‌های اینترنتی، به‌عنوان ارائه‌دهنده‌ی خدمات به بیشترین تعداد تراکنش‌های مذکور محسوب می‌شود. همین شرکت با پوشش ۳۱/۶۰ درصدی از سهم تعدادی تراکنش‌های موبایلی به‌عنوان دارنده‌ی بالاترین سهم در بازار تراکنش‌های موبایلی شناخته شده است.

جدول ۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش-بهمن و اسفند ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	بهمن	اسفند	اختلاف	بهمن	اسفند	اختلاف	بهمن	اسفند	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱۰/۶۵٪	۱۰/۹۱٪	۰/۲۷٪	۳۳/۳۲٪	۳۱/۲۸٪	-۲/۰۴٪	۳۱/۰۰٪	۳۱/۶۰٪	۰/۶۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۴٪	۰/۷۳٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۲۳/۷۱٪	۲۳/۰۷٪	-۰/۶۴٪	۱۳/۳۳٪	۱۴/۱۰٪	۰/۷۷٪	۲۰/۰۵٪	۱۹/۵۸٪	-۰/۴۷٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۱۹٪	۸/۳۴٪	۰/۱۵٪	۵/۵۷٪	۵/۳۰٪	-۰/۲۷٪	۰/۱۲٪	۰/۱۶٪	۰/۰۴٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۱۰٪	۵/۰۹٪	-۰/۰۱٪	۳/۳۱٪	۳/۴۲٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۸/۹۸٪	۱۹/۰۰٪	۰/۰۲٪	۱۲/۰۸٪	۱۴/۰۷٪	۱/۹۹٪	۲۵/۳۰٪	۲۵/۰۱٪	-۰/۲۹٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۱۳٪	۱/۰۸٪	-۰/۰۵٪	۰/۳۵٪	۰/۲۶٪	-۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۱/۲۴٪	۱/۲۰٪	-۰/۰۴٪	۰/۹۲٪	۱/۰۵٪	۰/۱۳٪	۱۶/۹۸٪	۱۶/۶۵٪	-۰/۳۳٪
تجارت الکترونیک پارس‌بان	۱۵/۷۴٪	۱۶/۰۰٪	۰/۲۶٪	۲۸/۳۳٪	۲۷/۷۱٪	-۰/۶۲٪	۶/۴۷٪	۶/۹۴٪	۰/۴۷٪
سایان کارت	۱/۱۶٪	۱/۱۳٪	-۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
فن آوا کارت	۴/۵۳٪	۴/۳۹٪	-۰/۱۳٪	۰/۹۱٪	۰/۷۲٪	-۰/۱۹٪	۰/۰۶٪	۰/۰۲٪	-۰/۰۴٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۸۳٪	۹/۰۶٪	۰/۲۳٪	۱/۸۸٪	۲/۰۸٪	۰/۲۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی در اسفند ماه ۹۸ نسبت به ماه گذشته، با رقم منفی ۰/۶۴ درصد در شرکت "به‌پرداخت ملت" گزارش شده است. سهم تعدادی تراکنش‌های اینترنتی شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کاهش ۲/۰۴ درصدی بیشترین اختلاف را نسبت به ماه گذشته رقم زده است. این شرکت در ابزار پذیرش موبایلی نیز با ۰/۶۰ درصد افزایش، بیشترین تفاضل را نشان می‌دهد. سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در شکل ۳-۴ نمایش داده شده است.

شکل ۳-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۱۳۹۸

سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی بهمن و اسفند ۹۸ در شکل ۳-۴ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در اسفند ماه تغییری در شرکت‌های دارنده‌ی بیشترین سهم بازار مبلغی در هیچ یک از ابزارهای کارتخوان فروشگاه، اینترنتی و موبایلی نسبت به ماه گذشته رخ نداده است.

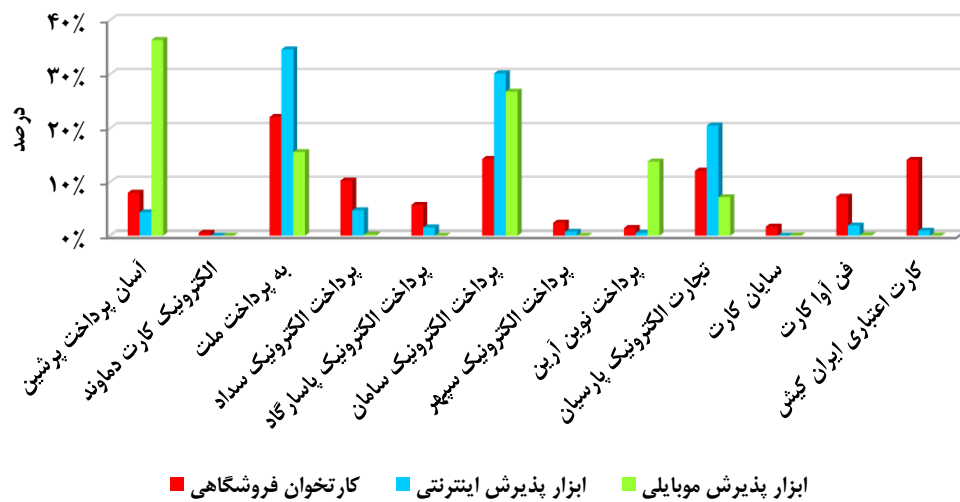
در این ماه همچنان شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۲۲/۱۰ درصدی از مبالغ بازار کارتخوان فروشگاه، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. این شرکت با رقمی معادل ۳۴/۵۹ درصد بیشترین سهم بازار مبلغی تراکنش‌های اینترنتی را نیز کسب نموده است. در ابزار پذیرش موبایلی شرکت "آسان پرداخت پرشین" با پوشش ۳۶/۳۳ درصدی بخش قابل توجهی از بازار مبلغی تراکنش‌های این ابزار را پشتیبانی می‌نماید.

جدول ۴-۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - بهمن و اسفند ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	بهمن	اسفند	اختلاف	بهمن	اسفند	اختلاف	بهمن	اسفند	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۵۲٪	۸/۰۱٪	۰/۵۰٪	۴/۶۲٪	۴/۳۷٪	-۰/۲۶٪	۳۵/۹۹٪	۳۶/۳۳٪	۰/۳۴٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۳٪	۰/۵۴٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۲۲/۸۶٪	۲۲/۱۰٪	-۰/۷۵٪	۳۵/۴۴٪	۳۴/۵۹٪	-۰/۸۴٪	۱۵/۱۵٪	۱۵/۵۷٪	۰/۴۲٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۳۶٪	۱۰/۳۷٪	-۰/۰۹٪	۶/۴۴٪	۴/۷۳٪	-۱/۷۱٪	۰/۱۲٪	۰/۱۷٪	۰/۰۵٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۷۴٪	۵/۷۳٪	-۰/۰۱٪	۱/۷۹٪	۱/۵۴٪	-۰/۲۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۱۹٪	۱۴/۳۰٪	۰/۱۱٪	۲۷/۲۴٪	۳۰/۱۷٪	۲/۹۳٪	۲۷/۳۱٪	۲۶/۷۸٪	-۰/۵۳٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۵۵٪	۲/۴۱٪	-۰/۱۴٪	۰/۶۹٪	۰/۷۲٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۱/۴۱٪	۱/۴۵٪	۰/۰۴٪	۰/۴۱٪	۰/۵۴٪	۰/۱۳٪	۱۳/۹۷٪	۱۳/۸۱٪	-۰/۱۶٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۱/۶۴٪	۱۲/۱۱٪	۰/۴۷٪	۱۹/۴۸٪	۲۰/۵۱٪	۱/۰۳٪	۷/۱۷٪	۷/۱۷٪	۰/۰۰٪
سایان کارت	۱/۷۶٪	۱/۶۹٪	-۰/۰۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۱٪
فن آوا کارت	۷/۵۴٪	۷/۲۷٪	-۰/۲۷٪	۲/۷۲٪	۱/۹۰٪	-۰/۸۲٪	۰/۲۵٪	۰/۱۱٪	-۰/۱۵٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۳/۹۲٪	۱۴/۱۲٪	۰/۲۰٪	۱/۱۷٪	۰/۹۳٪	-۰/۲۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های در ماه اسفند نسبت به بهمن در شرکت "به پرداخت ملت" با ۰/۷۵ درصد کاهش گزارش شده است. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی به ترتیب با ۲/۹۳ درصد افزایش و ۰/۵۳ درصد کاهش بیشترین تفاضل سهم را نشان می‌دهد.

لازم به توضیح است تغییرات سهم مبلغی تراکنش‌های شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت در مقایسه با سهم تعدادی لزوماً همسو نبوده و حتی میزان آن‌ها نیز هم اندازه نیستند. شکل ۴-۴ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را در اسفند ۱۳۹۸ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۱۳۹۸

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که شرکت "الکترونیک کارت دماوند" همچنان کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن از بازار کلیه ابزارهای پذیرش بسیار ناچیز است.

۴-۱-۳- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر شرکت PSP در سرویس‌های خدمات پرداخت می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از شرکت‌ها به تفکیک نوع سرویس مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس برای دو ماه متوالی بهمن و اسفند ۹۸ در جدول ۴-۳ ارائه شده است.

انتظار می‌رفت که در اسفند ماه، همانند سال‌های گذشته با توجه به نزدیک شدن ایام نوروز و افزایش داد و ستد، تراکنش‌های خرید روند رو به رشد قابل ملاحظه‌ای را نشان دهند که متأسفانه به دلیل شیوع بیماری کرونا به جز یک شرکت در سایر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، ریزش آن‌ها مشاهده می‌شود.

شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۲۳/۳۴ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، بالاترین سهم را در اختیار دارد. شرکت فوق همانند گذشته با کسب ۱۷/۹۳ درصد از سهم بازار تراکنش‌های مانده‌گیری، به بالاترین حجم از

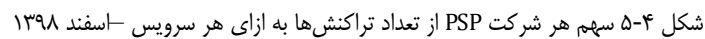
این گونه تراکنش‌ها نیز خدمت ارائه می‌دهد. در حوزه تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۳۰/۷۰ درصد از بازار تراکنش‌های فوق، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است.

جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس بهمن و اسفند ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های خرید			سهم از تعداد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری		
	بهمن	اسفند	اختلاف	بهمن	اسفند	اختلاف	بهمن	اسفند	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱۰/۷۶٪	۱۰/۷۵٪	-۰/۰۱٪	۳۰/۱۳٪	۳۰/۷۰٪	۰/۵۷٪	۱۴/۱۹٪	۱۳/۲۶٪	-۰/۹۳٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۱٪	۰/۶۹٪	-۰/۰۱٪	۰/۲۶٪	۰/۳۰٪	۰/۰۴٪	۰/۷۱٪	۰/۷۹٪	۰/۰۸٪
به پرداخت ملت	۲۳/۸۰٪	۲۳/۳۴٪	-۰/۴۶٪	۱۷/۷۵٪	۱۷/۶۵٪	-۰/۱۱٪	۱۸/۸۳٪	۱۷/۹۳٪	-۰/۹۰٪
پرداخت الکترونیک سداد	۷/۹۳٪	۸/۰۲٪	۰/۰۹٪	۵/۰۷٪	۵/۳۴٪	۰/۲۸٪	۸/۸۷٪	۹/۵۲٪	۰/۶۵٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۴/۸۷٪	۴/۸۶٪	-۰/۰۱٪	۳/۶۵٪	۳/۷۱٪	۰/۰۶٪	۵/۴۴٪	۵/۶۰٪	۰/۱۶٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۹/۰۰٪	۱۹/۳۴٪	۰/۳۴٪	۱۸/۹۳٪	۱۷/۵۳٪	-۱/۳۹٪	۱۵/۹۷٪	۱۶/۲۳٪	۰/۲۶٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۰۹٪	۱/۰۴٪	-۰/۰۶٪	۰/۳۷٪	۰/۳۷٪	۰/۰۰٪	۱/۳۸٪	۱/۳۸٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۱/۲۵٪	۱/۲۱٪	-۰/۰۴٪	۷/۸۴٪	۷/۷۰٪	-۰/۱۴٪	۱/۰۹٪	۱/۱۰٪	۰/۰۱٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۶/۵۹٪	۱۶/۶۵٪	۰/۰۶٪	۱۱/۳۶٪	۱۲/۱۴٪	۰/۷۸٪	۱۶/۶۹٪	۱۶/۶۷٪	-۰/۰۱٪
سایان کارت	۱/۱۰٪	۱/۰۷٪	-۰/۰۳٪	۰/۴۵٪	۰/۴۳٪	-۰/۰۲٪	۱/۳۳٪	۱/۴۳٪	۰/۱۱٪
فن آوا کارت	۴/۱۹٪	۴/۰۵٪	-۰/۱۳٪	۲/۶۳٪	۲/۴۷٪	-۰/۱۶٪	۶/۰۵٪	۶/۱۸٪	۰/۱۳٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۷۲٪	۸/۹۸٪	۰/۲۶٪	۱/۵۶٪	۱/۶۶٪	۰/۱۱٪	۹/۴۶٪	۹/۹۰٪	۰/۴۴٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید در ماه اسفند نسبت به بهمن در شرکت "به پرداخت ملت" با ۰/۴۶ درصد کاهش گزارش شده‌است. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با ۱/۳۹ درصد ریزش در سهم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ و شرکت "آسان پرداخت پرشین" با از دست دادن ۰/۹۳ درصد سهم خود در تراکنش‌های مانده‌گیری بیشترین تفاضل را نشان می‌دهند.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت در شکل ۴-۵ نمایش داده شده است.

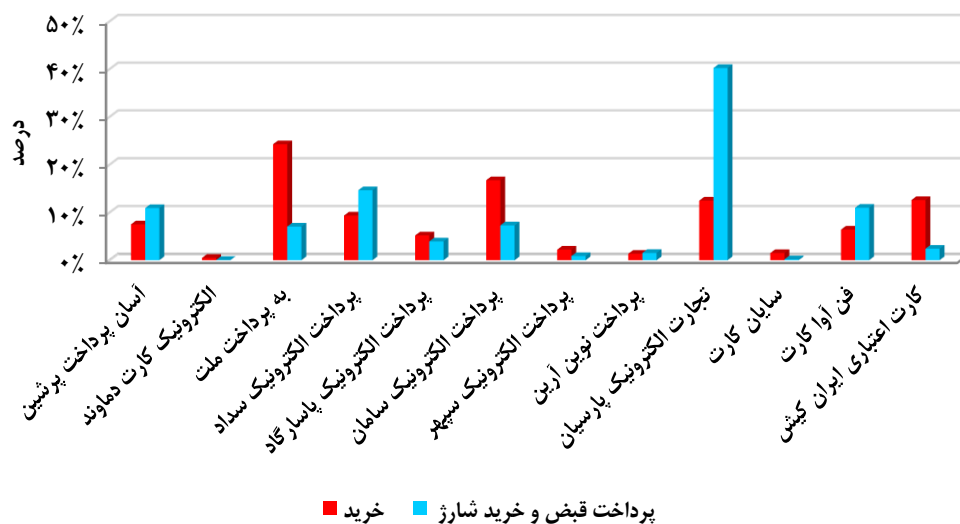
جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - بهمن و اسفند ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت		سهیم از مبلغ تراکنش های خرید			سهیم از مبلغ تراکنش های پرداخت قبض و خرید شارژ		
بهمن	اسفند	اختلاف	بهمن	اسفند	اختلاف	بهمن	اسفند
۷/۱۱٪	۷/۴۹٪	۰/۳۸٪	۱۱/۳۸٪	۱۰/۹۱٪	۰/۴۷٪	آسان پرداخت پرشین	
۰/۴۸٪	۰/۴۸٪	۰/۱۰۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۵٪	۰/۱۰۰٪	الکترونیک کارت دماوند	
۲۴/۸۴٪	۲۴/۲۵٪	۰/۶۰٪	۷/۷۱٪	۷/۰۴٪	۰/۶۷٪	به پرداخت ملت	
۹/۶۴٪	۹/۳۵٪	۰/۲۹٪	۱۷/۶۸٪	۱۴/۶۳٪	۳/۰۵٪	پرداخت الکترونیک سداد	
۵/۲۷٪	۵/۱۸٪	۰/۰۹٪	۴/۰۷٪	۳/۹۳٪	۰/۱۴٪	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	
۱۶/۰۳٪	۱۶/۷۳٪	۰/۷۰٪	۸/۵۲٪	۷/۲۸٪	۱/۲۴٪	پرداخت الکترونیک سامان	
۲/۳۶٪	۲/۲۱٪	۰/۱۵٪	۰/۳۸٪	۰/۸۷٪	۰/۴۹٪	پرداخت الکترونیک سپهر	

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ		
	بهمن	اسفند	اختلاف	بهمن	اسفند	اختلاف
پرداخت نوین آراین	۱/۳۰٪	۱/۳۵٪	۰/۰۴٪	۱/۵۷٪	۱/۵۲٪	-۰/۰۵٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۱/۹۹٪	۱۲/۴۸٪	۰/۴۸٪	۳۵/۱۸٪	۴۰/۲۲٪	۵/۰۴٪
سایان کارت	۱/۵۷٪	۱/۵۰٪	-۰/۰۸٪	۰/۲۰٪	۰/۱۸٪	-۰/۰۲٪
فن آوا کارت	۶/۸۳٪	۶/۴۰٪	-۰/۴۳٪	۱۰/۵۲٪	۱۰/۹۷٪	۰/۴۵٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۲/۵۷٪	۱۲/۵۸٪	۰/۰۱٪	۲/۷۴٪	۲/۴۰٪	-۰/۳۳٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید در بهمن و اسفند ماه با رقمی برابر با ۰/۷۰ درصد در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" مشاهده شده است. این شاخص در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با ۵/۰۴ درصد افزایش متعلق به شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" است.

شکل ۴-۶ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های سرویس‌های مختلف را در اسفند ماه ۱۳۹۸ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اسفند ۱۳۹۸

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که شرکت "الکترونیک کارت دماوند" همچنان کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن از بازار کلیه سرویس‌های خدمات پرداخت کارت ناچیز است.

۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها

در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه گردیده تا بررسی شد که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است. جدول ۴-۵ نتایج این بررسی در دو ماه متوالی بهمن و اسفند ۹۸ را منعکس نموده است.

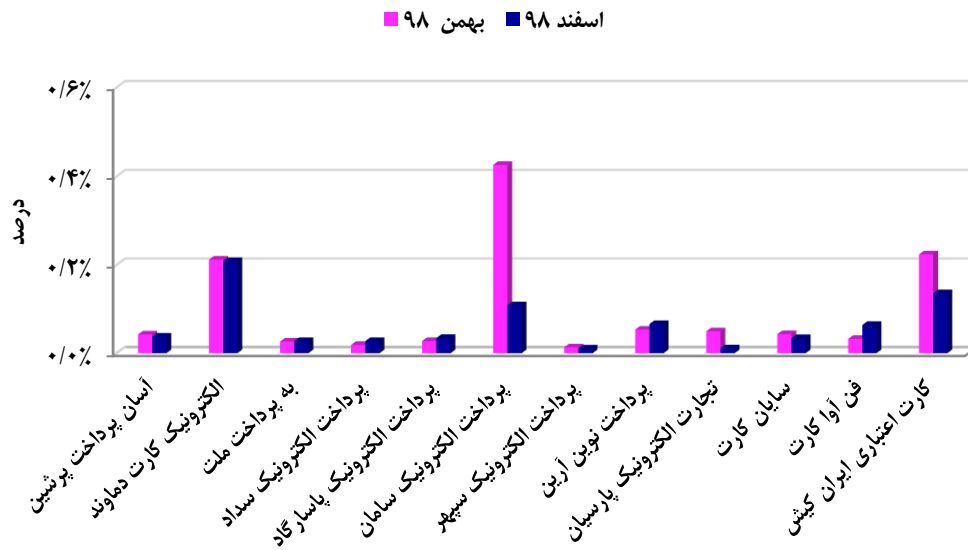
جدول ۴-۵ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP-بهمن و اسفند ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		درصد تغییرات
	اسفند ۹۸	بهمن ۹۸	
آسان پرداخت پرشین	۰/۰۳۸٪	۰/۰۴۲٪	-۰/۰۰۵٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۲۰۹٪	۰/۲۱۲٪	-۰/۰۰۳٪
به پرداخت ملت	۰/۰۲۷٪	۰/۰۲۶٪	۰/۰۰۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۰۲۷٪	۰/۰۱۹٪	۰/۰۰۹٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۰۳۵٪	۰/۰۲۷٪	۰/۰۰۷٪
پرداخت الکترونیک سامان	۰/۱۰۸٪	۰/۴۲۶٪	-۰/۳۱۷٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۰۱۱٪	۰/۰۱۳٪	-۰/۰۰۲٪
پرداخت نوین آراین	۰/۰۶۶٪	۰/۰۵۳٪	۰/۰۱۳٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۰۱۱٪	۰/۰۴۹٪	-۰/۰۳۸٪
سایان کارت	۰/۰۳۴٪	۰/۰۴۳٪	-۰/۰۰۹٪
فن آوا کارت	۰/۰۶۴٪	۰/۰۳۲٪	۰/۰۳۲٪
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۱۳۶٪	۰/۲۲۴٪	-۰/۰۸۸٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

در ماه اسفند دو شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" و "تجارت الکترونیک پارسیان" با رقمی برابر با ۰/۰۱۱ درصد، به‌طور همزمان بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را داشته‌اند. در مقابل شرکت "الکترونیک کارت دماوند" با کسب رقم ۰/۲۰۹ درصد بالاترین عدد شاخص مذکور را به خود اختصاص داده است.

در ماه جاری عملکرد کاهشی بیشتر شرکت‌ها به ویژه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" سبب ریزش قابل ملاحظه‌ای برابر با ۵۷/۲۳ درصد در خطای پذیرندگی شبکه شده است. اطلاعات این جدول در شکل ۴-۷ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - بهمن و اسفند ۹۸

در مقایسه ماهانه عملکرد این شرکت‌ها ملاحظه می‌شود که بیشترین کاهش در نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها (عملکرد مثبت)، با عددی برابر با ۰/۳۱۷ درصد در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" رخ داده است. همچنین شرکت "فن آوا کارت" با رقم ۰/۰۳۲ درصد، بیشترین افزایش را نسبت به سایر شرکت‌ها در این شاخص تجربه کرده است.

۴-۱-۵- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال -

هیرشمن^{۲۱} به ازای ابزارهای پذیرش

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.^{۲۲} شاخص هرفیندال-هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است که از اطلاعات همه‌ی شرکت‌ها برای اندازه گیری تمرکز و قدرت رقابتی در صنعت استفاده می‌کند؛ به طوری که هرچه میزان شاخص تمرکز کمتر باشد، بازار رقابتی‌تر است و هر چه میزان شاخص تمرکز بیشتر باشد، نشان‌دهنده آن است که رقابت کمتری در صنعت وجود دارد و بازار به انحصار نزدیک‌تر می‌باشد. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال - هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار قضاوت نمود که دامنه مقادیر شاخص و وضعیت تمرکز بازار در جدول ۴-۶ ارائه شده است.

جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن

وضعیت تمرکز	اندازه HHI
رقابتی	کمتر از ۱۰۰۰
تمرکز ملایم	بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰
تمرکز بالا	بالای ۱۸۰۰

برای محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در شبکه پرداخت الکترونیک کشور، نیاز به دانستن سهم بازاری هر یک از شرکت‌های PSP می‌باشد. به این منظور می‌توان سهم هر یک از شرکت‌ها از تعداد تراکنش‌ها را به ازای ابزارهای مختلف و همچنین نوع خدمات پرداخت مورد ارائه آن‌ها به کار گرفت.

^{۲۱} Herfindahl - Hirschman Index

^{۲۲} برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است.

در جدول ۴-۷ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد به ازای هر سه ابزار پذیرش برای اسفند سال ۹۸ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر ابزار پذیرش محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده‌است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۴-۷ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش - اسفند ۹۸

شاخص H-H و شرکت PSP		کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i
۱۱	۱۱۹	۳۱	۹۷۹	۳۲	۹۹۹		
۱	۱	۰	۰	۰	۰		
۲۳	۵۳۲	۱۴	۱۹۹	۲۰	۳۸۳		
۸	۷۰	۵	۲۸	۰	۰		
۵	۲۶	۳	۱۲	۰	۰		
۱۹	۳۶۱	۱۴	۱۹۸	۲۵	۶۲۶		
۱	۱	۰	۰	۰	۰		
۱	۱	۱	۱	۱۷	۲۷۷		
۱۶	۲۵۶	۲۸	۷۶۸	۷	۴۸		
۱	۱	۰	۰	۰	۰		
۴	۱۹	۱	۱	۰	۰		
۹	۸۲	۲	۴	۰	۰		
۱۰۰	۱,۴۷۰	۱۰۰	۲,۱۸۹	۱۰۰	۲,۳۳۳		

در اسفند ماه ۱۳۹۸ شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار کارتخوان فروشگاهی عددی حدود ۱,۴۷۰ به دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزار است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. برای این شاخص در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی به ترتیب ارقامی در حدود ۲,۱۸۹ و ۲,۳۳۳ حاصل شده است (بیشتر از ۱,۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این ابزارهاست. به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" و پس از آن دو تا حدودی شرکت "به پرداخت ملت" و

"پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "به پرداخت ملت" و "پرداخت نوین آراین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه اسفند ۹۸ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۴-۸ ارائه شده است.

جدول ۴-۸ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در بهمن و اسفند ۹۸

HHI	کارتخوان فروشگاهی			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	اختلاف	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	اختلاف	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	اختلاف
شاخص H-H	۱،۴۸۰	۱،۴۷۰	-۱۰	۲،۲۸۴	۲،۱۸۹	-۹۵	۲،۳۳۳	۲،۳۳۳	۰

در ماه اسفند شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در کارتخوان فروشگاهی و ابزار پذیرش اینترنتی کاهش داشته است. این تغییرات در آن‌ها حائز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را تغییر نداده است. پایین آمدن این شاخص بیانگر کم شدن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و افزایش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است. این موضوع در تراکنش‌های اینترنتی تحت تاثیر تغییر سهم بازار دو شرکت "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سامان" ارزیابی می‌شود.

۴-۱-۶- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای نوع سرویس

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای هریک از انواع سرویس در شبکه‌ی پرداخت کشور سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۴-۹ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد، به ازای هر سه نوع خدمت برای اسفند ۹۸ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر نوع سرویس محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۴-۱۰ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در بهمن و اسفند ۹۸

HHI	خرید			پرداخت قبض و خرید شارژ			مانده‌گیری	
	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	اختلاف	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	اختلاف	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸
شاخص H-H	۱،۵۰۳	۱،۵۰۱	-۲	۱،۸۲۱	۱،۸۲۰	-۱	۱،۳۲۹	۱،۳۰۳
								-۲۶

در ماه اسفند شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در بازار هر سه نوع سرویس شبکه‌ی پرداخت کاهش داشته است. این تغییرات در آن‌ها حائز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک تغییری پیدا نکرده است.

۴-۲- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش

یکی از مهمترین شاخص‌های حوزه‌ی پرداخت الکترونیک کارت، بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در مدیریت، پشتیبانی و توسعه ابزارهای پذیرش می‌باشد. با توجه به آینده‌ی صنعت پرداخت در حوزه‌ی پرداخت‌های موبایلی و اینترنتی، در گزارش اقتصادی شاپرک سعی شده است که علاوه بر ارائه‌ی اطلاعات در خصوص کارتهایخوان-های فروشگاه‌ها، به ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز پرداخته شود. از این رو در این بخش ابتدا عملکرد شرکت‌ها در هریک از ابزارهای پذیرش به تفکیک ابزارهای فعال سیستمی و تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به‌طور ویژه به عملکرد آن‌ها در کارتهایخوان فروشگاه‌ها توجه می‌شود.

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد هر یک از انواع ابزار پذیرش فعال سیستمی و تراکنش‌دار به ازای هر شرکت مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهایخوان‌های فروشگاه‌ها، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در دو ماه بهمن و اسفند ۹۸ در جدول ۴-۱۱ ارائه شده است.

در اسفند ماه ۹۲/۰ درصد بر تعداد کارتهایخوان‌های فروشگاه‌ها فعال سیستمی شبکه‌ی پرداخت کارت کشور نسبت به ماه گذشته افزوده شده است. در ماه جاری بیشتر شرکت‌ها نسبت به ماه گذشته کارتهایخوان فعال جدید بیشتری در شبکه تعریف نموده‌اند. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با کسب سهم بازار ۸۹/۱۷ درصدی

همانند ماه گذشته به عنوان دارنده‌ی بالاترین تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی محسوب می‌گردد. این شرکت در این ماه بیشترین کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی را غیرفعال نموده است.

بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی فعال سیستمی نیز با ریزش ۰/۳۴ درصدی روبه‌رو بوده است. شرکت "آسان پرداخت پرشین" علی‌رغم ثبت بیشترین کاهش ابزارهای فوق نسبت به سایر شرکت‌ها، ولیکن همچنان با سهم بازار ۴۹/۸۲ درصد از بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال پشتیبانی می‌کند. لازم به توضیح است که برخی شرکت‌ها با بازتعریف بعضی از کارتهای فروشگاهی خود به‌عنوان ابزار پذیرش اینترنتی، سعی در تسهیل انجام خدمات پرداخت کارت از طریق نرم‌افزار موبایلی خود و بر بستر اینترنت می‌نمایند. ابزارهای پذیرش فوق این امکان را برای مشتریان فراهم می‌کند تا با استفاده از نرم‌افزار این شرکت‌ها بر روی موبایل، اقدام به دریافت QRCode پذیرنده نموده و به آسانی پرداخت بدون کارت خود را با وارد کردن اطلاعات رمز دوم و CVV۲ انجام دهند.

در بازار ابزار پذیرش موبایلی نیز شرکت "به‌پرداخت ملت" با رشد مثبت روبه‌رو بوده است و همچنان بخش عظیمی از سهم بازار ابزارهای موبایلی فعال سیستمی را با رقمی معادل با ۹۵/۳۴ درصد در اختیار دارد.

جدول ۴-۱۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - بهمن و اسفند ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتهای فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	بهمن	اسفند	اختلاف	بهمن	اسفند	اختلاف	بهمن	اسفند	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۲۴٪	۷/۱۷٪	-۰/۰۷٪	۵۱/۴۷٪	۴۹/۸۲٪	-۱/۶۴٪	۴/۱۸٪	۴/۰۰٪	-۰/۱۸٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۳٪	۰/۶۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۳/۲۴٪	۱۳/۲۷٪	۰/۰۳٪	۱/۳۲٪	۱/۳۹٪	۰/۰۷٪	۹۵/۱۶٪	۹۵/۳۴٪	۰/۱۸٪
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۸۲٪	۹/۸۱٪	-۰/۰۲٪	۴/۴۷٪	۴/۴۹٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶/۷۴٪	۶/۹۲٪	۰/۱۷٪	۰/۷۳٪	۱/۴۹٪	۰/۷۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۳/۸۳٪	۱۳/۹۶٪	۰/۱۳٪	۹/۲۸٪	۹/۷۰٪	۰/۴۲٪	۰/۱۷٪	۰/۱۷٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۰۱٪	۱/۸۸٪	-۰/۱۳٪	۰/۲۰٪	۰/۲۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۲/۰۴٪	۲/۱۲٪	۰/۰۸٪	۶/۵۲٪	۶/۷۹٪	۰/۲۷٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسبان	۱۸/۴۳٪	۱۷/۸۹٪	-۰/۵۳٪	۹/۳۵٪	۹/۳۹٪	۰/۰۳٪	۰/۴۱٪	۰/۴۱٪	۰/۰۰٪
سایان کارت	۱/۶۰٪	۱/۶۲٪	۰/۰۱٪	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۹/۴۰٪	۹/۵۸٪	۰/۱۹٪	۰/۱۴٪	۰/۱۵٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۵/۰۲٪	۱۵/۱۶٪	۰/۱۴٪	۱۶/۴۷٪	۱۶/۵۳٪	۰/۰۶٪	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪

شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در کارتخوان فروشگاهی با ۰/۵۳ درصد کاهش بیشترین اختلاف سهم را نسبت به بهمن ماه رقم زده است. در ابزار پذیرش اینترنتی بالاترین تغییر سهم در شرکت "آسان پرداخت پرشین" با ۱/۶۴ درصد ریزش مشاهده می‌شود. سهم ابزار پذیرش موبایلی شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "به پرداخت ملت" به‌طور همزمان به ترتیب کاهش و افزایش ۰/۱۸ درصدی را نسبت به ماه گذشته نشان می‌دهند. این سهم از شرکت "آسان پرداخت پرشین" کاسته شده و به شرکت "به پرداخت ملت" اضافه شده است.

سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی تراکنش-دار در دو ماه متوالی بهمن و اسفند ۹۸ در جدول ۴-۱۱ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، در این ماه همچنان شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در ابزار کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار با کسب ۱۴/۹۴ درصد بالاترین سهم را در اختیار دارد. ریزش پایانه‌های تراکنش‌دار اینترنتی شرکت "آسان پرداخت پرشین" سبب شده تا شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با سهم ۲۵/۶۳ درصدی از وی پیشی گرفته و بیشترین تعداد پایانه‌های مذکور را به خود اختصاص دهد.

شرکت "به پرداخت ملت" نیز علی‌رغم ثبت نرخ رشد منفی در تعداد ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش‌دار همچنان با ۵۹/۹۳ درصد بیشترین سهم بازار ابزارهای پذیرش موبایلی را در دست دارد.

جدول ۴-۱۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار-بهمن و اسفند ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتخوان فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	بهمن	اسفند	اختلاف	بهمن	اسفند	اختلاف	بهمن	اسفند	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۲۹٪	۸/۲۵٪	-۰/۰۳٪	۲۵/۰۳٪	۲۰/۹۸٪	-۴/۰۴٪	۱۴/۲۱٪	۱۵/۵۳٪	۱/۳۲٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۲٪	۰/۷۲٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۵٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۳/۷۲٪	۱۳/۷۶٪	۰/۰۴٪	۱۱/۶۲٪	۱۲/۶۸٪	۱/۰۵٪	۶۲/۰۴٪	۵۹/۹۳٪	-۲/۱۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۴۵٪	۱۰/۱۶٪	-۰/۲۹٪	۱۲/۷۲٪	۶/۵۷٪	-۶/۱۴٪	۱/۸۵٪	۲/۰۰٪	۰/۱۶٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۷/۷۹٪	۷/۸۲٪	۰/۰۳٪	۳/۵۵٪	۶/۶۷٪	۳/۱۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۷۷٪	۱۴/۹۳٪	۰/۱۶٪	۱۹/۵۲٪	۲۲/۵۶٪	۳/۰۴٪	۱۱/۱۶٪	۱۱/۲۷٪	۰/۱۱٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۳۴٪	۲/۲۸٪	-۰/۰۶٪	۱/۱۸٪	۱/۳۰٪	۰/۱۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۲/۰۷٪	۲/۰۹٪	۰/۰۲٪	۱/۱۵٪	۱/۰۶٪	-۰/۰۸٪	۶/۹۰٪	۷/۱۸٪	۰/۲۸٪

تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۸۵%	۱۴/۹۴%	۰/۱۰%	۲۲/۶۷%	۲۵/۶۳%	۲/۹۶%	۱/۶۱%	۱/۸۴%	۰/۲۳%
سایان کارت	۱/۸۲%	۱/۸۲%	۰/۰۱%	۰/۰۶%	۰/۰۶%	۰/۰۰%	۱/۱۲%	۱/۱۷%	۰/۰۵%
فن آوا کارت	۹/۲۶%	۹/۱۴%	-۰/۱۲%	۰/۵۷%	۰/۴۱%	-۰/۱۶%	۰/۹۶%	۰/۹۲%	-۰/۰۴%
کارت اعتباری ایران کیش	۱۳/۹۳%	۱۴/۰۷%	۰/۱۴%	۱/۹۰%	۲/۰۳%	۰/۱۲%	۰/۱۶%	۰/۱۷%	۰/۰۱%

سهم بازار کارتخوان فروشگاه‌های و ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار در شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" به ترتیب با کاهش ۰/۲۹ درصدی و ۶/۱۴ درصدی بالاترین اختلاف سهم را در بین شرکت‌های PSP نشان می‌دهد. شرکت "به‌پرداخت ملت" نیز با کاهش ۲/۱۱ درصدی، بالاترین تفاضل سهم را در ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش‌دار نسبت به ماه گذشته داشته است.

۳-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌های

کارتخوان فروشگاه‌های به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ^{۳۳} تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاه‌های شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود.

با توجه به اهمیت کارتخوان‌های فروشگاه‌های در صنعت پرداخت کشور به دلیل سهم بالای تعدادی و مبلغی آن‌ها در تراکنش‌ها، مطالعه‌ای در عملکرد شرکت‌ها در این ابزار انجام شده و با محاسبه شاخص اثربخشی آن‌ها، نحوه توزیع این ابزارها توسط شرکت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای این منظور ابتدا سهم هر شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های و سهم هر شرکت PSP از کل تعداد ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌های در هر استان مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته و اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی و کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار برای هر یک از آن‌ها در بعد کشوری و نیز در بعد استانی اندازه‌گیری و تحلیل شده است. در پایان با بهره‌جویی از آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی شرکت‌های PSP، عملکرد هر شرکت در خصوص این نوع کارتخوان‌ها بررسی خواهد شد.

^{۳۳} سهم تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در اسفند ماه در حدود ۹۱ درصد بوده که بالغ بر ۸۶ درصد مبالغ تراکنش‌های این شبکه را جابجا می‌نماید.

۴-۳-۱- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها در استان‌های کشور

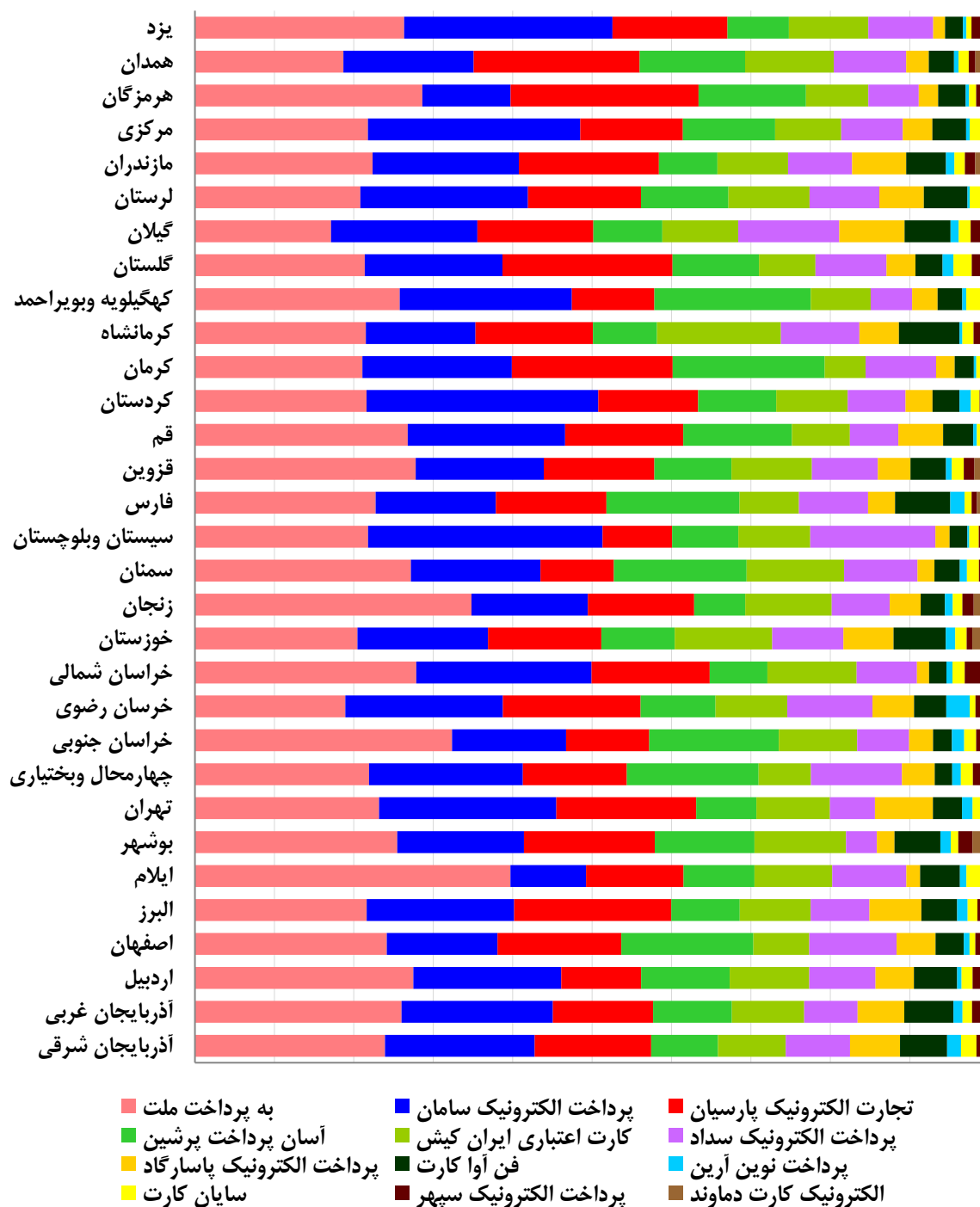
سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌ها به تفکیک استان‌های کشور در اسفند ماه ۱۳۹۸ در جدول ۴-۱۳ ارائه شده است. در مجموع شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "تجارت الکترونیک پارسیان" بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند. شرکت "به پرداخت ملت" تقریباً در تمام استان‌ها، با اختلاف نسبت به سایر شرکت‌ها از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها پشتیبانی می‌نماید.

جدول ۴-۱۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها به تفکیک استان - اسفند ۹۸

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آربن	تجارت الکترونیک پارسیان	سیان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۸/۴۲٪	۰/۴۲٪	۲۳/۹۳٪	۸/۱۰٪	۶/۳۰٪	۱۸/۸۵٪	۱/۱۸٪	۱/۷۵٪	۱۴/۶۶٪	۱/۹۴٪	۵/۹۲٪	۸/۵۲٪
آذربایجان غربی	۹/۹۱٪	۰/۵۹٪	۲۶/۰۱٪	۶/۷۳٪	۵/۸۸٪	۱۹/۰۵٪	۱/۵۸٪	۱/۱۴٪	۱۲/۶۳٪	۱/۲۰٪	۶/۱۸٪	۹/۱۱٪
اردبیل	۱۱/۱۶٪	۰/۶۲٪	۲۷/۴۹٪	۸/۳۴٪	۴/۸۲٪	۱۸/۶۳٪	۱/۴۸٪	۰/۵۶٪	۱۰/۰۴٪	۱/۳۸٪	۵/۴۵٪	۱۰/۰۲٪
اصفهان	۱۶/۶۳٪	۰/۷۶٪	۲۴/۱۵٪	۱۰/۹۸٪	۴/۹۱٪	۱۳/۹۴٪	۰/۹۸٪	۰/۷۳٪	۱۵/۵۸٪	۰/۷۳٪	۳/۵۶٪	۷/۰۴٪
البرز	۸/۶۱٪	۰/۶۶٪	۲۱/۶۲٪	۷/۴۰٪	۶/۵۳٪	۱۸/۵۸٪	۰/۸۳٪	۱/۳۱٪	۱۹/۷۸٪	۱/۲۲٪	۴/۵۲٪	۸/۹۴٪
ایلام	۸/۹۴٪	۰/۰۳٪	۳۹/۷۲٪	۹/۳۳٪	۱/۷۴٪	۹/۵۱٪	۰/۹۲٪	۰/۸۱٪	۱۲/۲۸٪	۱/۹۴٪	۵/۰۰٪	۹/۷۸٪
بوشهر	۱۲/۵۷٪	۲/۱۲٪	۲۵/۴۷٪	۳/۸۹٪	۲/۲۳٪	۱۵/۹۵٪	۱/۷۹٪	۱/۳۲٪	۱۶/۴۶٪	۰/۹۳٪	۵/۷۶٪	۱۱/۵۲٪
تهران	۷/۵۷٪	۰/۲۷٪	۲۳/۱۸٪	۵/۶۷٪	۷/۳۰٪	۲۲/۳۱٪	۰/۸۷٪	۱/۳۵٪	۱۷/۶۳٪	۰/۹۵٪	۳/۶۶٪	۹/۲۵٪
چهارمحال و بختیاری	۱۶/۵۹٪	۰/۳۶٪	۲۱/۹۱٪	۱۱/۴۷٪	۴/۱۱٪	۱۹/۳۷٪	۱/۷۰٪	۱/۱۰٪	۱۳/۱۰٪	۱/۵۱٪	۲/۲۰٪	۶/۵۸٪
خراسان جنوبی	۱۶/۳۱٪	۰/۵۷٪	۳۲/۳۶٪	۶/۵۲٪	۳/۰۲٪	۱۴/۳۷٪	۱/۰۸٪	۱/۵۵٪	۱۰/۴۷٪	۱/۵۰٪	۲/۳۸٪	۹/۸۷٪
خراسان رضوی	۹/۴۳٪	۰/۴۶٪	۱۸/۹۴٪	۱۰/۷۴٪	۵/۲۴٪	۱۹/۸۳٪	۱/۲۶٪	۲/۹۶٪	۱۷/۳۳٪	۰/۷۳٪	۴/۰۵٪	۹/۰۳٪
خراسان شمالی	۷/۲۵٪	۰/۸۱٪	۲۷/۸۶٪	۷/۵۹٪	۱/۵۲٪	۲۲/۰۷٪	۲/۲۷٪	۰/۷۵٪	۱۴/۸۸٪	۱/۵۵٪	۲/۱۹٪	۱۱/۲۵٪
خوزستان	۹/۲۴٪	۲/۱۳٪	۲۰/۴۷٪	۸/۹۷٪	۶/۳۰٪	۱۶/۴۲٪	۰/۷۱٪	۱/۲۰٪	۱۴/۲۷٪	۱/۴۳٪	۶/۵۸٪	۱۲/۲۸٪
زنجان	۶/۴۳٪	۱/۹۶٪	۳۴/۸۱٪	۷/۳۰٪	۳/۹۱٪	۱۴/۶۵٪	۱/۴۲٪	۰/۹۹٪	۱۳/۳۸٪	۱/۲۲٪	۳/۰۴٪	۱۰/۸۹٪
سمنان	۱۶/۷۲٪	۰/۰۱٪	۲۷/۱۸٪	۹/۲۴٪	۲/۱۴٪	۱۶/۳۲٪	۱/۲۸٪	۰/۹۲٪	۹/۲۴٪	۱/۵۱٪	۳/۱۸٪	۱۲/۲۷٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسین	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
سیستان و بلوچستان	۸/۳۴٪	۰/۰۱٪	۲۱/۸۰٪	۱۵/۷۵٪	۱/۸۰٪	۲۹/۵۳٪	۱/۳۱٪	۰/۲۳٪	۸/۷۵٪	۱/۲۱٪	۲/۲۳٪	۹/۰۴٪
فارس	۱۶/۷۵٪	۱/۵۳٪	۲۲/۷۵٪	۸/۷۰٪	۳/۴۰٪	۱۵/۱۴٪	۰/۶۸٪	۱/۸۱٪	۱۳/۹۲٪	۰/۸۹٪	۶/۹۵٪	۷/۴۸٪
قزوین	۹/۷۱٪	۱/۸۷٪	۲۷/۷۹٪	۸/۳۰٪	۴/۱۱٪	۱۶/۱۳٪	۱/۳۳٪	۰/۷۲٪	۱۳/۹۳٪	۱/۵۱٪	۴/۴۸٪	۱۰/۱۳٪
قم	۱۳/۶۹٪	۰/۰۰٪	۲۶/۸۰٪	۶/۱۱٪	۵/۶۲٪	۱۹/۸۱٪	۰/۷۰٪	۰/۴۵٪	۱۴/۸۷٪	۰/۸۵٪	۳/۸۰٪	۷/۳۰٪
کردستان	۹/۸۲٪	۰/۳۹٪	۲۱/۶۱٪	۷/۲۸٪	۳/۴۱٪	۲۹/۱۷٪	۰/۸۳٪	۱/۴۱٪	۱۲/۵۸٪	۱/۱۰٪	۳/۴۰٪	۸/۹۹٪
کرمان	۱۹/۱۴٪	۰/۱۵٪	۲۱/۰۹٪	۸/۸۸٪	۲/۳۴٪	۱۸/۸۱٪	۰/۷۹٪	۰/۳۲٪	۲۰/۲۵٪	۰/۶۸٪	۲/۴۰٪	۵/۱۴٪
کرمانشاه	۸/۰۸٪	۰/۰۰٪	۲۱/۵۱٪	۹/۸۷٪	۴/۹۹٪	۱۳/۸۰٪	۱/۹۸٪	۰/۳۶٪	۱۴/۷۹٪	۱/۴۰٪	۷/۶۲٪	۱۵/۶۰٪
کهگیلویه و بویراحمد	۱۹/۶۹٪	۰/۰۳٪	۲۵/۷۸٪	۵/۲۱٪	۳/۲۱٪	۲۱/۶۷٪	۰/۶۴٪	۰/۴۹٪	۱۰/۳۹٪	۲/۲۴٪	۳/۱۱٪	۷/۵۵٪
گلستان	۱۰/۹۰٪	۰/۷۹٪	۲۱/۳۸٪	۸/۹۵٪	۳/۶۵٪	۱۷/۳۳٪	۱/۴۱٪	۱/۳۶٪	۲۱/۴۲٪	۲/۳۱٪	۳/۴۲٪	۷/۱۰٪
گیلان	۸/۶۹٪	۰/۷۱٪	۱۷/۱۳٪	۱۲/۷۳٪	۸/۲۱٪	۱۸/۴۲٪	۱/۶۳٪	۱/۰۲٪	۱۴/۶۰٪	۱/۵۰٪	۵/۸۰٪	۹/۵۵٪
لرستان	۱۱/۰۲٪	۰/۰۰٪	۲۰/۸۳٪	۸/۷۹٪	۵/۶۰٪	۲۱/۰۹٪	۱/۰۷٪	۰/۲۸٪	۱۴/۲۴٪	۱/۳۹٪	۵/۴۹٪	۱۰/۲۰٪
مازندران	۷/۳۶٪	۱/۷۷٪	۲۲/۳۷٪	۸/۰۵٪	۶/۸۱٪	۱۸/۴۱٪	۱/۲۹٪	۱/۰۶٪	۱۷/۶۴٪	۱/۳۲٪	۵/۰۱٪	۸/۹۰٪
مرکزی	۱۱/۶۲٪	۰/۰۵٪	۲۱/۷۷٪	۷/۷۵٪	۳/۷۴٪	۲۶/۷۴٪	۱/۰۷٪	۰/۴۵٪	۱۲/۹۱٪	۱/۳۳٪	۴/۲۵٪	۸/۳۲٪
هرمزگان	۱۳/۵۲٪	۰/۶۳٪	۲۸/۶۳٪	۶/۳۶٪	۲/۴۳٪	۱۱/۱۱٪	۱/۰۱٪	۰/۴۳٪	۲۳/۶۶٪	۰/۸۹٪	۳/۴۷٪	۷/۸۶٪
همدان	۱۳/۳۰٪	۱/۷۴٪	۱۸/۶۹٪	۹/۱۲٪	۲/۸۴٪	۱۶/۴۰٪	۰/۸۴٪	۰/۵۸٪	۲۰/۸۹٪	۱/۲۹٪	۳/۱۷٪	۱۱/۱۵٪
یزد	۷/۷۴٪	۰/۳۳٪	۲۶/۳۳٪	۸/۱۶٪	۱/۴۹٪	۲۶/۲۴٪	۱/۸۹٪	۰/۴۳٪	۱۴/۴۷٪	۰/۶۵٪	۲/۲۶٪	۱۰/۰۰٪

سهم بازار هر یک از شرکت های PSP از تعداد تراکنش های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان های کشور برای اسفند ۱۳۹۸ در شکل ۴-۸ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴-۸ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان‌ها - اسفند ۱۳۹۸

۴-۳-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در استان‌های کشور

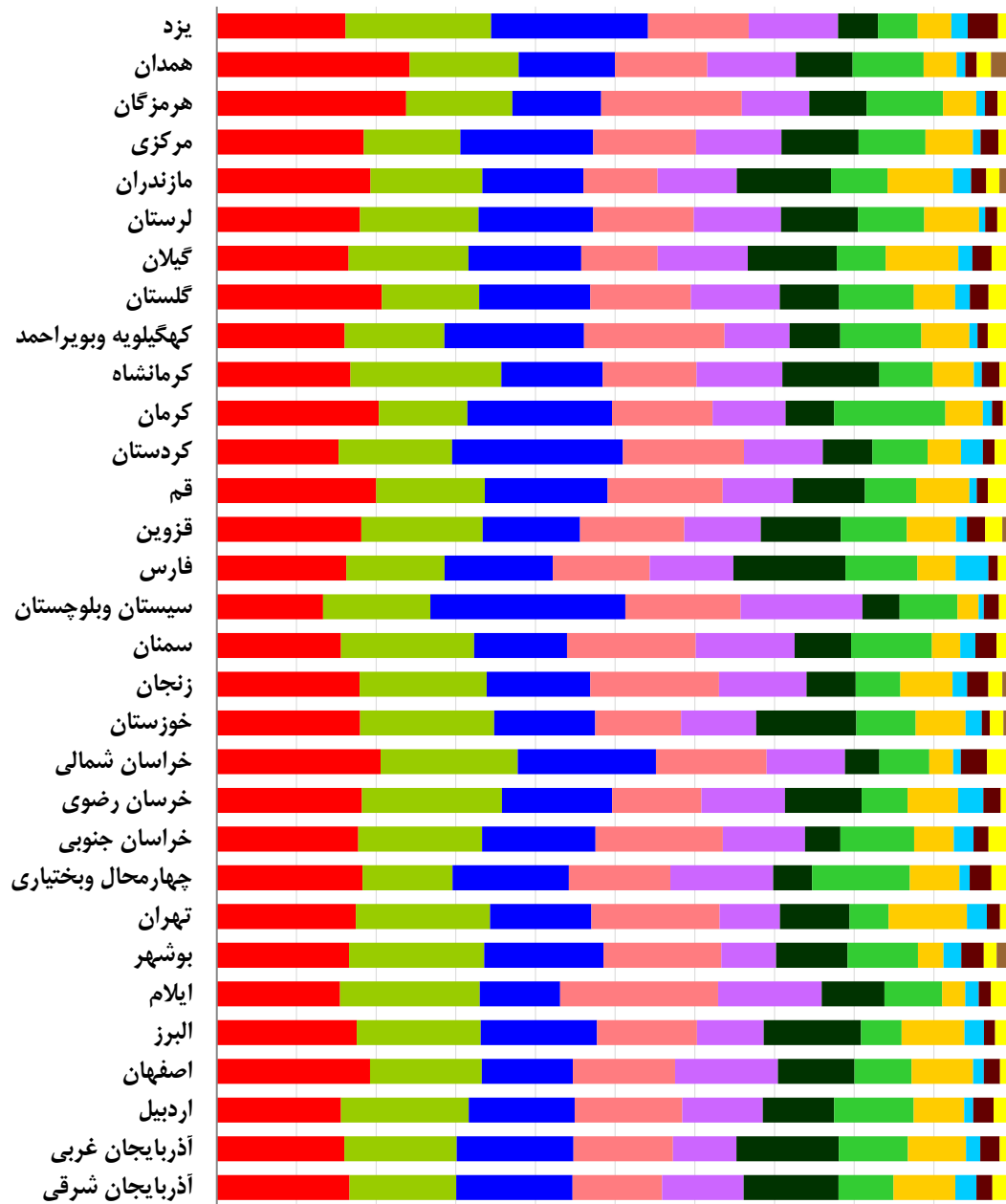
در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور پرداخته می‌شود. جدول ۴-۱۴ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر استان را برای اسفند ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان"، "کارت اعتباری ایران کیش"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" به ترتیب بیشترین سهم از بازار را از این منظر در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند. این امر با توجه به میزان شرکت‌های PSP در پشتیبانی از تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی قابل انتظار است.

جدول ۴-۱۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی به تفکیک استان - اسفند ۹۸

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۶/۹۰٪	۰/۳۴٪	۱۱/۲۴٪	۱۰/۲۴٪	۷/۷۶٪	۱۴/۶۱٪	۱/۹۹٪	۲/۶۵٪	۱۶/۶۵٪	۲/۳۲٪	۱۱/۹۱٪	۱۳/۳۹٪
آذربایجان غربی	۸/۶۷٪	۰/۴۵٪	۱۲/۴۹٪	۷/۹۸٪	۷/۲۹٪	۱۴/۶۶٪	۲/۴۳٪	۱/۷۹٪	۱۶/۰۲٪	۱/۲۹٪	۱۲/۸۵٪	۱۴/۰۸٪
اردبیل	۱۰/۰۰٪	۰/۴۷٪	۱۳/۴۹٪	۱۰/۱۱٪	۶/۳۴٪	۱۳/۳۰٪	۲/۵۵٪	۱/۱۴٪	۱۵/۵۹٪	۲/۰۲٪	۸/۹۵٪	۱۶/۰۳٪
اصفهان	۷/۱۵٪	۰/۵۴٪	۱۲/۸۳٪	۱۲/۹۲٪	۷/۷۲٪	۱۱/۴۳٪	۲/۰۴٪	۱/۳۵٪	۱۹/۲۴٪	۱/۱۵٪	۹/۶۱٪	۱۴/۰۱٪
البرز	۵/۰۹٪	۰/۵۱٪	۱۲/۵۶٪	۸/۳۷٪	۷/۹۰٪	۱۴/۵۸٪	۱/۴۰٪	۲/۴۴٪	۱۷/۵۶٪	۱/۸۰٪	۱۲/۲۱٪	۱۵/۵۷٪
ایلام	۷/۲۴٪	۰/۰۷٪	۱۹/۸۳٪	۱۳/۰۰٪	۲/۹۱٪	۱۰/۰۸٪	۱/۵۴٪	۱/۶۸٪	۱۵/۴۶٪	۲/۷۵٪	۷/۸۸٪	۱۷/۵۵٪
بوشهر	۸/۸۴٪	۲/۱۱٪	۱۴/۸۱٪	۶/۸۷٪	۳/۲۰٪	۱۴/۹۵٪	۲/۸۳٪	۲/۲۴٪	۱۶/۶۰٪	۱/۶۱٪	۸/۹۷٪	۱۶/۹۷٪
تهران	۴/۹۰٪	۰/۳۱٪	۱۶/۱۰٪	۷/۵۷٪	۹/۸۳٪	۱۲/۷۳٪	۱/۶۵٪	۲/۵۰٪	۱۷/۴۶٪	۱/۳۸٪	۸/۷۴٪	۱۶/۸۳٪
چهارمحال و بختیاری	۱۲/۲۷٪	۰/۴۵٪	۱۲/۷۵٪	۱۲/۸۹٪	۶/۲۴٪	۱۴/۵۹٪	۲/۷۳٪	۱/۲۷٪	۱۸/۳۰٪	۲/۳۲٪	۴/۸۹٪	۱۱/۲۹٪
خراسان جنوبی	۹/۲۵٪	۰/۷۹٪	۱۵/۹۸٪	۱۰/۳۲٪	۴/۹۹٪	۱۴/۲۴٪	۱/۸۹٪	۲/۴۷٪	۱۷/۷۵٪	۲/۳۴٪	۴/۴۴٪	۱۵/۵۵٪
خراسان رضوی	۵/۷۶٪	۰/۴۹٪	۱۱/۲۱٪	۱۰/۴۹٪	۶/۳۴٪	۱۳/۸۲٪	۲/۱۸٪	۳/۱۷٪	۱۸/۲۱٪	۱/۱۲٪	۹/۶۳٪	۱۷/۶۰٪
خراسان شمالی	۶/۲۸٪	۰/۷۳٪	۱۳/۹۰٪	۹/۸۳٪	۲/۹۹٪	۱۷/۳۴٪	۳/۲۷٪	۰/۹۶٪	۲۰/۵۵٪	۲/۶۰٪	۴/۳۱٪	۱۷/۲۳٪
خوزستان	۷/۴۴٪	۱/۲۷٪	۱۰/۷۸٪	۹/۴۳٪	۶/۲۷٪	۱۲/۶۹٪	۱/۰۳٪	۲/۰۲٪	۱۷/۹۸٪	۱/۶۹٪	۱۲/۵۷٪	۱۶/۸۳٪
زنجان	۵/۶۰٪	۱/۴۰٪	۱۶/۱۵٪	۱۰/۹۹٪	۶/۵۶٪	۱۳/۰۱٪	۲/۶۸٪	۱/۸۲٪	۱۷/۹۳٪	۱/۷۵٪	۶/۱۷٪	۱۵/۹۴٪
سمنان	۱۰/۱۵٪	۰/۰۵٪	۱۶/۱۶٪	۱۲/۴۲٪	۳/۵۴٪	۱۱/۶۶٪	۲/۶۴٪	۱/۹۱٪	۱۵/۵۸٪	۲/۰۹٪	۷/۰۸٪	۱۶/۷۲٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسپان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
سیستان و بلوچستان	۷/۲۷٪	۰/۰۱٪	۱۴/۴۷٪	۱۵/۲۹٪	۲/۶۵٪	۲۴/۴۷٪	۱/۹۰٪	۰/۶۶٪	۱۳/۳۳٪	۱/۸۲٪	۴/۶۶٪	۱۳/۴۷٪
فارس	۹/۰۳٪	۰/۸۱٪	۱۲/۱۶٪	۱۰/۵۲٪	۴/۷۹٪	۱۳/۵۸٪	۱/۱۹٪	۴/۱۲٪	۱۶/۲۶٪	۱/۱۶٪	۱۴/۰۶٪	۱۲/۳۳٪
قزوین	۸/۲۷٪	۱/۴۰٪	۱۳/۰۷٪	۹/۶۲٪	۶/۱۸٪	۱۲/۲۲٪	۲/۲۹٪	۱/۳۸٪	۱۸/۱۵٪	۲/۱۵٪	۱۰/۰۴٪	۱۵/۲۴٪
قم	۶/۴۳٪	۰/۰۲٪	۱۴/۴۴٪	۸/۸۲٪	۶/۶۹٪	۱۵/۴۲٪	۱/۴۱٪	۰/۹۳٪	۲۰/۰۱٪	۳/۱۹٪	۹/۰۴٪	۱۳/۶۳٪
کردستان	۶/۹۳٪	۰/۴۶٪	۱۵/۲۰٪	۹/۹۰٪	۴/۱۹٪	۲۱/۴۳٪	۱/۴۷٪	۲/۷۶٪	۱۵/۳۰٪	۱/۹۳٪	۶/۲۱٪	۱۴/۲۴٪
کرمان	۱۳/۹۶٪	۰/۳۰٪	۱۲/۶۳٪	۹/۱۷٪	۴/۷۱٪	۱۸/۱۶٪	۱/۳۵٪	۱/۱۶٪	۲۰/۳۴٪	۱/۰۴٪	۶/۰۸٪	۱۱/۱۱٪
کرمانشاه	۶/۶۹٪	۰/۰۱٪	۱۱/۷۸٪	۱۰/۷۷٪	۵/۱۶٪	۱۲/۷۲٪	۲/۲۴٪	۰/۹۹٪	۱۶/۷۸٪	۱/۷۴٪	۱۲/۱۹٪	۱۸/۹۴٪
کهگیلویه و بویراحمد	۱۰/۱۹٪	۰/۰۹٪	۱۷/۶۴٪	۸/۱۶٪	۶/۰۱٪	۱۷/۵۲٪	۱/۲۸٪	۱/۰۳٪	۱۶/۰۵٪	۳/۱۳٪	۶/۳۶٪	۱۲/۵۲٪
گلستان	۹/۳۷٪	۰/۸۵٪	۱۲/۶۳٪	۱۱/۱۶٪	۵/۱۸٪	۱۳/۹۵٪	۲/۳۳٪	۱/۸۶٪	۲۰/۷۲٪	۲/۲۸٪	۷/۴۶٪	۱۲/۲۱٪
گیلان	۶/۱۲٪	۰/۶۸٪	۹/۵۹٪	۱۱/۳۱٪	۹/۱۲٪	۱۴/۱۷٪	۲/۴۲٪	۱/۷۵٪	۱۶/۵۵٪	۲/۰۸٪	۱۱/۱۹٪	۱۵/۰۴٪
لرستان	۸/۳۰٪	۰/۰۰٪	۱۲/۶۳٪	۱۰/۹۴٪	۶/۸۹٪	۱۴/۳۹٪	۱/۵۲٪	۰/۷۷٪	۱۷/۹۷٪	۲/۰۳٪	۹/۶۷٪	۱۴/۸۹٪
مازندران	۷/۰۹٪	۱/۷۶٪	۹/۲۹٪	۹/۹۶٪	۸/۲۳٪	۱۲/۶۹٪	۱/۹۱٪	۲/۲۶٪	۱۹/۲۹٪	۱/۶۵٪	۱۱/۸۴٪	۱۴/۰۴٪
مرکزی	۸/۴۰٪	۰/۱۱٪	۱۲/۹۰٪	۱۰/۷۳٪	۵/۹۵٪	۱۶/۶۷٪	۲/۲۲٪	۰/۹۷٪	۱۸/۴۵٪	۱/۸۰٪	۹/۶۸٪	۱۲/۱۳٪
هرمزگان	۹/۵۹٪	۰/۵۸٪	۱۷/۶۶٪	۸/۴۸٪	۴/۱۷٪	۱۱/۱۴٪	۱/۶۰٪	۱/۰۸٪	۲۳/۷۷٪	۱/۴۲٪	۷/۱۸٪	۱۳/۳۳٪
همدان	۸/۹۳٪	۲/۸۴٪	۱۱/۵۸٪	۱۱/۱۳٪	۴/۱۳٪	۱۲/۰۸٪	۱/۴۵٪	۱/۰۹٪	۲۴/۲۱٪	۱/۷۷٪	۷/۱۲٪	۱۳/۶۸٪
یزد	۴/۹۷٪	۰/۵۰٪	۱۲/۶۳٪	۱۱/۲۲٪	۴/۲۲٪	۱۹/۶۹٪	۳/۸۰٪	۲/۰۷٪	۱۶/۱۷٪	۱/۴۴٪	۵/۰۲٪	۱۸/۲۷٪

شکل ۴-۹ سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور را برای دوره اسفند ۱۳۹۸ را به تصویر می‌کشد.

پرداخت الکترونیک سامان
 فن آوا کارت
 پرداخت الکترونیک سداد
 تجارت الکترونیک پارسیان
 به پرداخت ملت
 آسان پرداخت پرشین
 پرداخت الکترونیک پاسارگاد
 پرداخت الکترونیک سپهر
 کارت اعتباری ایران کیش
 پرداخت الکترونیک سداد
 سایان کارت
 کارت دماوند

شکل ۹-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتنخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان- اسفند ۱۳۹۸

۴-۳-۳- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در

بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تعیین کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط شرکت‌ها باشند که برای این منظور می‌توان شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی را تعریف نمود.

این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به سهم آن شرکت از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های است.^{۲۴} عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش‌ها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. بنابراین می‌توان چنین گفت که شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های، کارایی توزیع کارتخوان‌های شرکت‌های PSP را بررسی نموده و از این رو شرکت‌ها به سبب کارا تر بودن توزیع، می‌بایست با جایی مناسب کارتخوان‌ها برای جذب تراکنش‌های بیشتر، شاخص اثربخشی این ابزار پذیرش را بهبود بخشند.

در جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در اسفند ۱۳۹۸ محاسبه شده است.

^{۲۴} این شاخص به عبارتی همان متوسط تراکنش کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان های فروشگاه های فعال سیستمی هر شرکت - بهمن و اسفند ۹۸

شرکت		کارتخوان فروشگاه های فعال سیستمی		اثربخشی کارتخوان فروشگاه های فعال سیستمی	
سهم از کل تراکنش های کارتخوان فروشگاه های	سهم از کل تعداد ابزار	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	اختلاف	
۱۰/۹۱٪	۷/۱۷٪	۱/۴۷۰	۱/۵۲۳	۰/۰۵۳	آسان پرداخت پرشین
۰/۷۳٪	۰/۶۳٪	۱/۱۷۱	۱/۱۵۵	-۰/۰۱۶	الکترونیک کارت دماوند
۲۳/۰۷٪	۱۳/۲۷٪	۱/۷۹۰	۱/۷۳۹	-۰/۰۵۲	به پرداخت ملت
۸/۳۴٪	۹/۸۱٪	۰/۸۳۴	۰/۸۵۱	۰/۰۱۷	پرداخت الکترونیک سداد
۵/۰۹٪	۶/۹۲٪	۰/۷۵۶	۰/۷۳۶	-۰/۰۲۰	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۱۹/۰۰٪	۱۳/۹۶٪	۱/۳۷۲	۱/۳۶۱	-۰/۰۱۲	پرداخت الکترونیک سامان
۱/۰۸٪	۱/۸۸٪	۰/۵۶۲	۰/۵۷۴	۰/۰۱۱	پرداخت الکترونیک سپهر
۱/۲۰٪	۲/۱۲٪	۰/۶۰۹	۰/۵۶۶	-۰/۰۴۳	پرداخت نوین آراین
۱۶/۰۰٪	۱۷/۸۹٪	۰/۸۵۴	۰/۸۹۴	۰/۰۴۰	تجارت الکترونیک پارسیان
۱/۱۳٪	۱/۶۲٪	۰/۷۲۵	۰/۷۰۰	-۰/۰۲۵	سایان کارت
۴/۳۹٪	۹/۵۸٪	۰/۴۸۲	۰/۴۵۸	-۰/۰۲۴	فن آوا کارت
۹/۰۶٪	۱۵/۱۶٪	۰/۵۸۸	۰/۵۹۸	۰/۰۱۰	کارت اعتباری ایران کیش

در بهمن ماه همانند ماه های پیشین شرکت های "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "الکترونیک کارت دماوند" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته اند. دارا بودن عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی به این معناست که جذب تراکنش های این شرکت ها بر روی کارتخوان ها بیشتر از سهم تعداد کارتخوان هایشان از کل کارتخوان های کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان های فروشگاه های این شرکت ها به گونه ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش ها به نسبت سایر شرکت ها موفق تر عمل نموده اند.

بیشترین تغییر در میزان شاخص اثربخشی کارتخوان های فروشگاه های فعال سیستمی در اسفند ماه ۹۸ نسبت به ماه گذشته در شرکت "آسان پرداخت پرشین" با ۰/۰۵۳ واحد افزایش گزارش می شود. این امر به دلیل افزایش سهم تعداد تراکنش های کارتخوان فروشگاه های این شرکت در مقابل کاهش سهم پایانه های کارتخوان فروشگاه های فعال سیستمی آن ارزیابی می شود. با توجه به متغیر بودن روند و مقدار رشد سهم تعدادی تراکنش های کارتخوان های فروشگاه های شرکت ها نسبت به سهم ابزار کارتخوان فروشگاه های آن ها، شاخص مذکور در هریک از شرکت های PSP ممکن است دچار کاهش و یا افزایش شده باشد.

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تصویر خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت‌های PSP را ارائه دهند. نکته حائز اهمیت این است که در شبکه‌ی شاپرک کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند. به این معنا که وضعیت آن‌ها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آن‌ها وارد شبکه‌ی پرداخت نشده‌است.

اثربخشی هریک از شرکت‌ها در کل کارتخوان‌های فروشگاه‌ی در بالا به تفصیل بررسی گردید. در این بخش به‌منظور مشاهده‌ی نحوه‌ی جایابی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار^{۲۵} در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها، شاخص اثربخشی به ازای سهم تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ی هر شرکت به سهم آن‌ها از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار بازتعریف شده و به‌عنوان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار ارائه می‌گردد.

در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش‌دار دارد، از بازار تراکنش‌ها به‌دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. جدول زیر همچنین، شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی را بر حسب ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌ی تراکنش‌دار در اسفند ۹۸ محاسبه و ارائه می‌نماید.

^{۲۵} با حداقل یک تراکنش در ماه.

جدول ۴-۱۶ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی تراکنش دار هر شرکت - بهمن و اسفند ۹۸

شرکت		کارتهای فروشگاهی تراکنش دار		اثربخشی کارتهای فروشگاهی تراکنش دار	
سهم از کل تراکنشهای کارتهای فروشگاهی	سهم از کل تعداد ابزار	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	اختلاف	
۱۰/۹۱٪	۸/۲۵٪	۱/۲۸۵	۱/۳۲۲	۰/۰۳۸	آسان پرداخت پرشین
۰/۷۳٪	۰/۷۲٪	۱/۰۳۰	۱/۰۱۱	-۰/۰۱۹	الکترونیک کارت دماوند
۲۳/۰۷٪	۱۳/۷۶٪	۱/۷۲۸	۱/۶۷۷	-۰/۰۵۱	به پرداخت ملت
۸/۳۴٪	۱۰/۱۶٪	۰/۷۸۴	۰/۸۲۱	۰/۰۳۷	پرداخت الکترونیک سداد
۵/۰۹٪	۷/۸۲٪	۰/۶۵۵	۰/۶۵۰	-۰/۰۰۴	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۱۹/۰۰٪	۱۴/۹۳٪	۱/۲۸۵	۱/۲۷۲	-۰/۰۱۳	پرداخت الکترونیک سامان
۱/۰۸٪	۲/۲۸٪	۰/۴۸۲	۰/۴۷۳	-۰/۰۰۹	پرداخت الکترونیک سپهر
۱/۲۰٪	۲/۰۹٪	۰/۶۰۱	۰/۵۷۴	-۰/۰۲۷	پرداخت نوین آریا
۱۶/۰۰٪	۱۴/۹۴٪	۱/۰۶۰	۱/۰۷۰	۰/۰۱۰	تجارت الکترونیک پارسیان
۱/۱۳٪	۱/۸۲٪	۰/۶۴۰	۰/۶۲۱	-۰/۰۱۹	سایان کارت
۴/۳۹٪	۹/۱۴٪	۰/۴۸۹	۰/۴۸۱	-۰/۰۰۹	فن آوا کارت
۹/۰۶٪	۱۴/۰۷٪	۰/۶۳۴	۰/۶۴۴	۰/۰۱۰	کارت اعتباری ایران کیش

در شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی تراکنش دار شرکت های "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و "الکترونیک کارت دماوند" به عددی بالاتر از یک دست یافته اند. این بدین معناست که جذب تراکنش های این شرکت ها بر روی کارتهای تراکنش دار بیشتر از سهم تعداد کارتهای هایشان از کل کارتهای تراکنش دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهای فروشگاهی این شرکت ها به گونه ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش ها به نسبت سایر شرکت ها موفق تر عمل نموده اند. عملکرد مختلف هر یک از شرکت های PSP در کسب سهم بازار تراکنش ها و کارتهای تراکنش دار سبب گردیده تا میزان شاخص مذکور بعضا با افزایش و یا کاهش مواجه شود. بیشترین تغییر در شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی تراکنش دار، در شرکت "به پرداخت ملت" با کاهش ۰/۰۵۱ واحدی مشاهده می شود.

۴-۳-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور

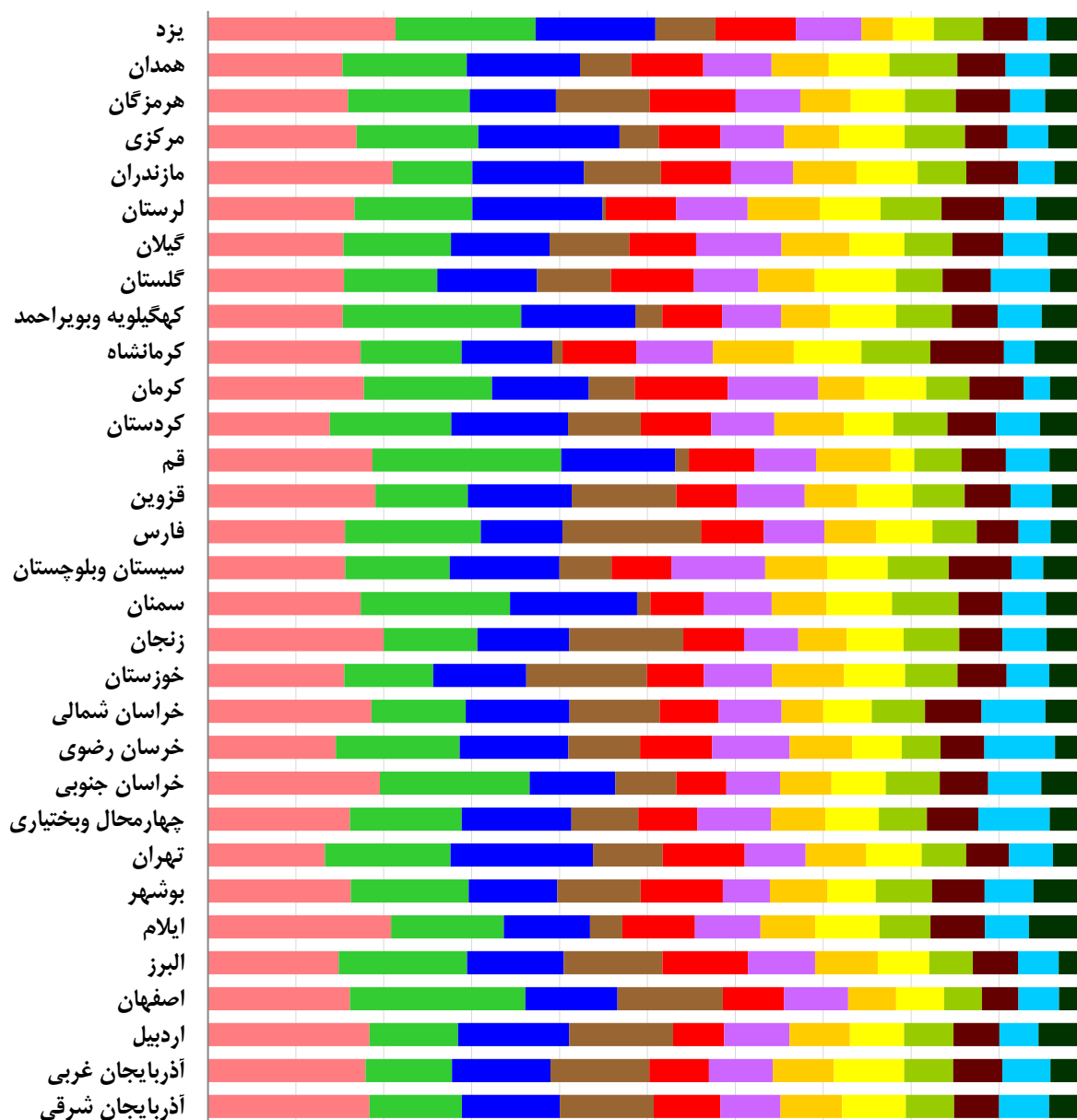
در این قسمت شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر شرکت در هر یک از ۳۱ استان کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. دو شرکت "به پرداخت ملت" و "آسان پرداخت پرشین" در تمام استان‌ها و شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. همچنین اعداد این شاخص در شرکت "الکترونیک کارت دماوند" نشان می‌دهد که این شرکت نیز در برخی از استان‌های کشور رقم بالاتر از یک را کسب نموده‌است. در جدول ۴-۱۷ این شاخص در بهمن ماه برای هر یک از شرکت‌های PSP به ازای استان‌های کشور مورد محاسبه قرار گرفته است.

جدول ۴-۱۷ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - اسفند ۹۸

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	سپان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۱/۲۲۰	۱/۲۳۹	۲/۱۲۹	۰/۷۹۱	۰/۸۱۲	۱/۲۹۰	۰/۵۹۴	۰/۶۶۰	۰/۸۸۰	۰/۸۴۰	۰/۴۹۸	۰/۶۳۶
آذربایجان غربی	۱/۱۴۳	۱/۳۰۸	۲/۰۸۳	۰/۸۴۳	۰/۸۰۷	۱/۳۰۰	۰/۶۴۹	۰/۶۳۷	۰/۷۸۸	۰/۹۳۱	۰/۴۸۱	۰/۶۴۷
اردبیل	۱/۱۱۷	۱/۳۱۱	۲/۰۳۸	۰/۸۲۵	۰/۷۶۰	۱/۴۰۱	۰/۵۷۸	۰/۴۹۴	۰/۶۴۴	۰/۶۸۲	۰/۶۰۹	۰/۶۲۵
اصفهان	۲/۳۲۷	۱/۳۹۸	۱/۸۸۲	۰/۸۵۰	۰/۶۳۶	۱/۲۲۰	۰/۴۸۳	۰/۵۳۷	۰/۸۱۰	۰/۶۳۸	۰/۳۷۰	۰/۵۰۲
البرز	۱/۶۹۲	۱/۳۰۰	۱/۷۲۱	۰/۸۸۴	۰/۸۲۶	۱/۲۷۴	۰/۵۹۴	۰/۵۳۸	۱/۱۲۶	۰/۶۸۰	۰/۳۷۰	۰/۵۷۴
ایلام	۱/۲۳۴	۰/۳۵۴	۲/۰۰۳	۰/۷۱۷	۰/۵۹۹	۰/۹۴۴	۰/۵۹۶	۰/۴۸۱	۰/۷۹۴	۰/۷۰۴	۰/۶۳۵	۰/۵۵۸
بوشهر	۱/۴۲۱	۱/۰۰۳	۱/۷۲۰	۰/۵۶۶	۰/۶۹۶	۱/۰۶۷	۰/۶۳۲	۰/۵۸۹	۰/۹۹۱	۰/۵۷۹	۰/۶۴۲	۰/۶۷۹
تهران	۱/۵۴۷	۰/۸۵۹	۱/۴۴۰	۰/۷۴۹	۰/۷۴۲	۱/۷۵۳	۰/۵۲۸	۰/۵۴۰	۱/۰۱۰	۰/۶۸۶	۰/۴۱۸	۰/۵۵۰
چهارمحال و بختیاری	۱/۳۵۳	۰/۸۱۰	۱/۷۱۹	۰/۸۹۰	۰/۶۵۹	۱/۳۲۸	۰/۶۲۲	۰/۸۶۳	۰/۷۱۶	۰/۶۴۸	۰/۴۵۰	۰/۵۸۲
خراسان جنوبی	۱/۷۶۴	۰/۷۲۰	۲/۰۲۵	۰/۶۳۲	۰/۶۰۶	۱/۰۰۹	۰/۵۷۱	۰/۶۲۶	۰/۵۹۰	۰/۶۴۰	۰/۵۳۷	۰/۶۳۵
خراسان رضوی	۱/۶۳۶	۰/۹۴۸	۱/۶۹۰	۱/۰۲۴	۰/۸۲۶	۱/۴۳۵	۰/۵۷۸	۰/۹۳۵	۰/۹۵۲	۰/۶۵۴	۰/۴۲۰	۰/۵۱۳
خراسان شمالی	۱/۱۵۵	۱/۱۰۵	۲/۰۰۵	۰/۷۷۲	۰/۵۰۹	۱/۲۷۳	۰/۶۹۳	۰/۷۸۴	۰/۷۲۴	۰/۵۹۶	۰/۵۰۸	۰/۶۵۳
خوزستان	۱/۲۴۲	۱/۶۸۱	۱/۸۹۹	۰/۹۵۲	۱/۰۰۴	۱/۲۹۴	۰/۶۸۵	۰/۵۹۶	۰/۷۹۳	۰/۸۴۹	۰/۵۲۳	۰/۷۳۰
زنجان	۱/۱۴۹	۱/۳۹۹	۲/۱۵۶	۰/۶۶۴	۰/۵۹۵	۱/۱۲۷	۰/۵۳۰	۰/۵۴۳	۰/۷۴۶	۰/۶۹۶	۰/۴۹۳	۰/۶۸۳

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آریا	تجارت الکترونیک پارسین	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
سمنان	۱/۶۴۷	۰/۱۴۷	۱/۶۸۲	۰/۷۴۴	۰/۶۰۶	۱/۴۰۰	۰/۴۸۶	۰/۴۸۰	۰/۵۹۳	۰/۷۲۰	۰/۴۴۸	۰/۷۳۴
سیستان و بلوچستان	۱/۱۴۷	۰/۵۷۱	۱/۵۰۷	۱/۰۳۱	۰/۶۸۱	۱/۲۰۶	۰/۶۸۹	۰/۳۴۹	۰/۶۵۷	۰/۶۶۵	۰/۴۷۹	۰/۶۷۱
فارس	۱/۸۵۴	۱/۸۹۳	۱/۸۷۱	۰/۸۲۷	۰/۷۰۹	۱/۱۱۵	۰/۵۷۰	۰/۴۳۹	۰/۸۵۶	۰/۷۶۷	۰/۴۹۵	۰/۶۰۷
قزوین	۱/۱۷۴	۱/۳۳۲	۲/۱۲۶	۰/۸۶۲	۰/۶۶۵	۱/۳۲۰	۰/۵۸۲	۰/۵۲۳	۰/۷۶۷	۰/۷۰۲	۰/۴۴۶	۰/۶۶۵
قم	۲/۱۲۹	۰/۱۵۴	۱/۸۵۶	۰/۶۹۲	۰/۸۴۰	۱/۲۸۵	۰/۴۹۸	۰/۴۹۴	۰/۷۴۳	۰/۲۶۶	۰/۴۲۱	۰/۵۳۶
کردستان	۱/۴۱۷	۰/۸۴۸	۱/۴۲۲	۰/۷۳۶	۰/۸۱۴	۱/۳۶۱	۰/۵۶۶	۰/۵۱۳	۰/۸۲۲	۰/۵۷۵	۰/۵۴۷	۰/۶۳۱
کرمان	۱/۳۷۱	۰/۴۹۴	۱/۶۷۱	۰/۹۶۹	۰/۴۹۷	۱/۰۳۶	۰/۵۸۴	۰/۲۷۹	۰/۹۹۵	۰/۶۵۸	۰/۳۹۵	۰/۴۶۳
کرمانشاه	۱/۲۰۷	۰/۱۲۲	۱/۸۲۶	۰/۹۱۶	۰/۹۶۸	۱/۰۸۵	۰/۸۸۲	۰/۳۶۶	۰/۸۸۱	۰/۸۰۸	۰/۶۲۵	۰/۸۲۴
کهگیلویه و بویراحمد	۱/۹۳۲	۰/۲۹۳	۱/۴۶۱	۰/۶۳۸	۰/۵۳۳	۱/۲۳۷	۰/۴۹۷	۰/۴۷۷	۰/۶۴۷	۰/۷۱۳	۰/۴۸۹	۰/۶۰۳
گلستان	۱/۱۶۲	۰/۹۲۲	۱/۶۹۴	۰/۸۰۱	۰/۷۰۳	۱/۲۴۲	۰/۶۰۴	۰/۷۳۶	۱/۰۳۴	۱/۰۱۱	۰/۴۵۹	۰/۵۸۱
گیلان	۱/۴۲۱	۱/۰۵۴	۱/۷۸۷	۱/۱۲۶	۰/۸۹۹	۱/۳۰۰	۰/۶۷۳	۰/۵۸۳	۰/۸۸۲	۰/۷۲۳	۰/۵۱۹	۰/۶۳۵
لرستان	۱/۳۲۷	۰/۰۳۷	۱/۶۵۰	۰/۸۰۳	۰/۸۱۳	۱/۴۶۶	۰/۷۰۸	۰/۳۶۱	۰/۷۹۲	۰/۶۸۶	۰/۵۶۸	۰/۶۸۵
مازندران	۱/۰۳۹	۱/۰۰۵	۲/۴۰۹	۰/۸۰۹	۰/۸۲۸	۱/۴۵۱	۰/۶۷۸	۰/۴۷۰	۰/۹۱۵	۰/۷۹۶	۰/۴۲۳	۰/۶۳۴
مرکزی	۱/۳۸۳	۰/۴۴۸	۱/۶۸۷	۰/۷۲۳	۰/۶۲۹	۱/۶۰۴	۰/۴۸۳	۰/۴۶۲	۰/۷۰۰	۰/۷۴۱	۰/۴۳۹	۰/۶۸۶
هرمزگان	۱/۴۱۰	۱/۰۸۶	۱/۶۲۲	۰/۷۵۰	۰/۵۸۴	۰/۹۹۷	۰/۶۳۱	۰/۴۰۴	۰/۹۹۵	۰/۶۲۷	۰/۴۸۳	۰/۵۸۹
همدان	۱/۴۹۰	۰/۶۱۴	۱/۶۱۴	۰/۸۲۰	۰/۶۸۷	۱/۳۵۸	۰/۵۷۸	۰/۵۳۰	۰/۸۶۳	۰/۷۲۷	۰/۴۴۵	۰/۸۱۵
یزد	۱/۵۵۷	۰/۶۶۸	۲/۰۸۴	۰/۷۲۸	۰/۳۵۳	۱/۳۳۳	۰/۴۹۸	۰/۲۰۷	۰/۸۹۵	۰/۴۵۳	۰/۴۴۹	۰/۵۴۸

همچنین شکل شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی هر شرکت PSP برای هر یک از استانهای کشور در شکل ۴-۱۰ آمده است.

به پرداخت ملت
 الکترونیک کارت دماوند
 پرداخت الکترونیک پاسارگاد
 پرداخت الکترونیک سپهر
 آسان پرداخت پرشین
 تجارت الکترونیک پارسیان
 سایان کارت
 پرداخت نوین آراین
 پرداخت الکترونیک سامان
 پرداخت الکترونیک سداد
 کارت اعتباری ایران کیش
 فن آوا کارت

شکل ۴-۱۰ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی شرکت های PSP به تفکیک هر استان - اسفند ۱۳۹۸

۴-۳-۵- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌های

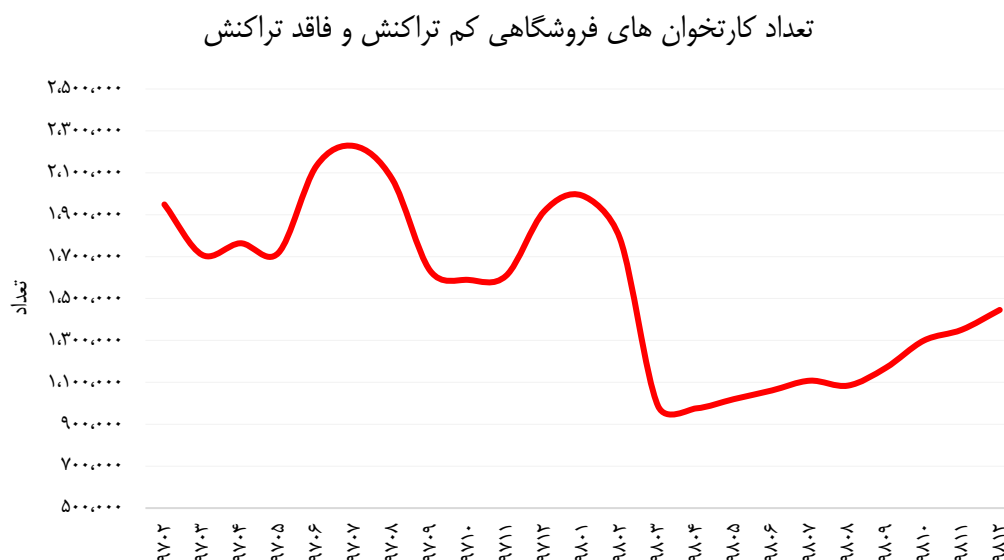
کم‌تراکنش و فاقد تراکنش

بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتخوان بوده و به‌علاوه موظف به پرداخت هزینه‌های نصب، نگهداری و نیز پرداخت بهای کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. در نتیجه در این کشورها، توجه به بهره‌وری در به‌کارگیری این ابزار بسیار بیشتر است. اما در ایران به واسطه مداخله بانک‌ها در این امر، نه تنها کارتخوان به صورت رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد، بلکه همه هزینه‌های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد. به تبع این رویکرد، تعدد دستگاه‌های کارتخوان در فروشگاه‌ها و در نتیجه فراوانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می‌شود. متأسفانه بی‌تفاوتی فروشندگان و یا حتی استقبال از افزایش کارتخوان‌های فروشگاه‌های به دلیل ارزش نمایی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتخوان بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت‌ها با بانک‌ها ناشی می‌شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده‌هایی نظیر تعدد کارتخوان نصب شده در هر فروشگاه‌ها و وجود کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتخوان‌های فروشگاه‌های، آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. از اردیبهشت ماه ۹۷ مفهوم این نوع کارتخوان‌ها بازتعریف گردیده و بر این اساس به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شود که در یک بازه زمانی دو ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه متوالی، کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد^{۲۶}. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی دو ماهه در تعریف ابزار کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت‌ها در نصب جدید کارتخوان‌ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنابر ماهیت فعالیت آن‌ها است.

^{۲۶} در تعریف گذشته به کارتخوانی کم تراکنش گفته می‌شد که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی کمتر از ۶۰ تراکنش در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد.

برای بررسی روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل ۴-۱۱ طی اردیبهشت ماه ۹۷ تا اسفند ماه ۹۸ ترسیم شده است.

شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از اردیبهشت ۹۷ تاکنون

متأسفانه تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش در چند ماه اخیر روند افزایشی داشته و در اسفند ماه نرخ رشد آن‌ها مثبت ۷/۰۱ درصد ثبت گردیده است. این در حالی‌ست که در اسفند ماه به سبب رونق بازار در ماه پایانی سال، همواره پایانه‌های مذکور در شبکه با کاهش روبه‌رو بوده‌اند. شیوع بیماری کرونا و ریزش خریدهای نوروزی در این موضوع تاثیرگذار ارزیابی می‌شود. تقریباً بر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش تمامی شرکت‌ها افزوده شده و در این میان رشد شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" قابل توجه است.

از سویی دیگر جدول زیر سهم تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت را ارائه می‌دهد. این جدول مبین آن است که در ماه اسفند ۹۸ سهم کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۷/۳۴ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است. عدد فوق نسبت به رقم مشابه در بهمن ماه نزدیک به یک درصد افزایش داشته است.

جدول ۴-۱۸ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن-اسفند ۹۸

نام شرکت	سهم مجموع تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت		اختلاف
	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	
آسان پرداخت پرشین	۵/۹۹٪	۶/۳۰٪	۰/۳۱٪
الکترونیک کارت دماوند	۸/۴۸٪	۸/۹۳٪	۰/۴۵٪
به پرداخت ملت	۱۴/۹۰٪	۱۵/۷۶٪	۰/۸۶٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۴/۲۷٪	۱۴/۷۰٪	۰/۴۳٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶/۳۵٪	۶/۴۷٪	۰/۱۲٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۱/۴۵٪	۱۲/۱۵٪	۰/۷۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۵/۲۸٪	۴/۶۸٪	-۰/۶۰٪
پرداخت نوین آراین	۱۸/۸۳٪	۲۰/۱۳٪	۱/۳۰٪
تجارت الکترونیک پارسین	۲۵/۲۷٪	۲۷/۷۸٪	۲/۵۲٪
سایان کارت	۹/۶۱٪	۱۱/۳۲٪	۱/۷۱٪
فن آوا کارت	۱۸/۲۵٪	۱۹/۷۳٪	۱/۴۸٪
کارت اعتباری ایران کیش	۲۳/۰۵٪	۲۳/۷۰٪	۰/۶۵٪
مجموع	۱۶/۳۵٪	۱۷/۳۴٪	۰/۹۹٪

*هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف غالب جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت *Bol d* نمایش داده شده است.

بسته به جهت و میزان سرعت تغییرات هریک از دو مولفه‌ی تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش و تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی در هر شرکت PSP، عدد شاخص مذکور تحت تاثیر قرار گرفته است. بیشترین تغییر مربوط به سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش از کارتخوان‌های فعال سیستمی با افزایشی معادل با ۲/۵۲ درصد، در شرکت "تجارت الکترونیک پارسین" اتفاق افتاده است. این شرکت با عددی برابر با ۲۷/۷۸ درصد بالاترین رقم شاخص را نشان می‌دهد. در مقابل آن تنها ۴/۶۸ درصد از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" را کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی آن شامل می‌شوند.

**بررسی وضعیت بانک‌های
صادرکننده و پذیرنده**

۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

در این بخش از گزارش برای داشتن درک بهتری از روند کاری بانک‌های کشور، به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های^{۲۷} پذیرنده^{۲۸} و صادرکننده^{۲۹} در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی پرداخته می‌شود.

۵-۱- سهم بازار پذیرندگی

در این بخش، سهم بازار هریک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارتی شبکه‌ی شاپرک مورد بررسی قرار گرفته و همچنین سهم هر یک از آن‌ها نیز به تفکیک ابزارهای پذیرش محاسبه شده است.

۵-۱-۱- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ

تراکنش‌های شبکه پرداخت

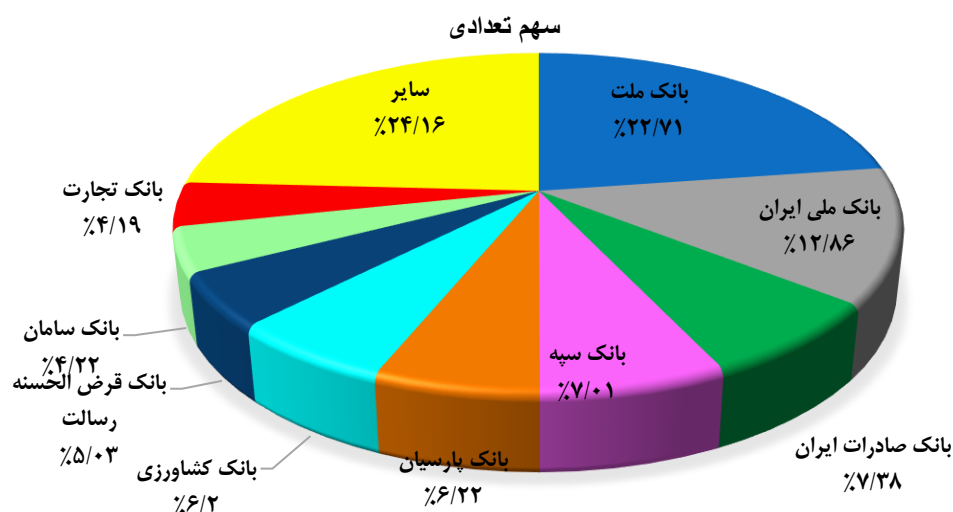
این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها در پذیرش تعداد و مبلغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپرک را نشان می‌دهد.

^{۲۷} در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.

^{۲۸} بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.

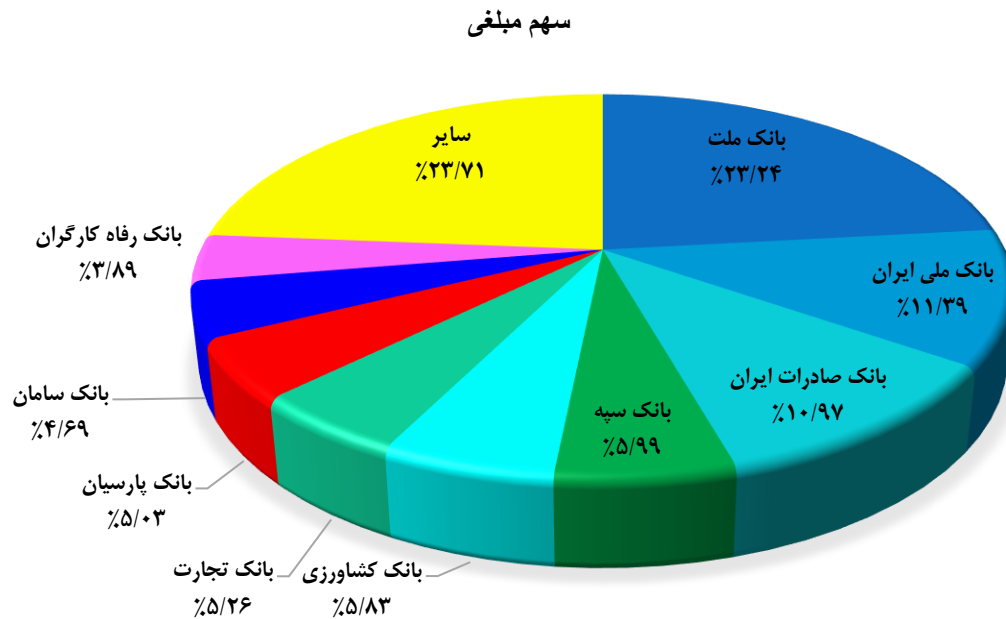
^{۲۹} بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.

شکل ۵-۱ سهم تعدادی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت در اسفند ماه ۹۸ را نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودارهای مربوطه تنها نه بانک نخست با بالاترین سهم تعدادی و مبلغی در شبکه پرداخت آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - اسفند ۱۳۹۸

همچنین شکل ۵-۲ سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل جمع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در اسفند ماه ۹۸ را نشان می‌دهد.

شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - اسفند ۱۳۹۸

از دو شکل بالا ملاحظه می‌شود که "بانک ملت" با سهم ۲۳/۷۱ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۲۳/۲۴ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همچنان با اختلاف زیاد، بالاترین سهم از پذیرش تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است.

۵-۱-۲- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است که در محاسبه شاخص فوق، آمار تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارت‌خوان‌های چندشبای^{۳۰} نیز در نظر گرفته می‌شود.

^{۳۰} منظور از لفظ چندشبایی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای اسفند ماه ۹۸ در جدول ۵-۱ ارائه شده است.

جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش — اسفند ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	پذیرش اینترنتی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۲۰٪	۲/۵۵٪	۱۶/۵۹٪	۱/۳۱٪	۰/۸۸٪	۱۳/۷۷٪
۲	بانک انصار	۱/۶۹٪	۰/۷۸٪	۰/۰۲٪	۱/۷۴٪	۰/۲۶٪	۰/۱۰٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۶۴٪	۰/۱۵٪	۰/۰۰٪	۰/۶۷٪	۰/۲۷٪	۰/۰۰٪
۴	بانک آینده	۱/۴۷٪	۵/۹۴٪	۲۲/۲۸٪	۱/۸۴٪	۲/۴۵٪	۲۰/۷۶٪
۵	بانک پارسیان	۵/۶۰٪	۲۰/۴۹٪	۲/۵۰٪	۳/۳۶٪	۱۵/۷۱٪	۳/۳۹٪
۶	بانک پاسارگاد	۳/۶۶٪	۴/۰۰٪	۰/۰۰٪	۳/۱۷٪	۲/۱۱٪	۰/۰۰٪
۷	بانک تجارت	۴/۵۸٪	۰/۴۳٪	۰/۰۲٪	۵/۷۹٪	۱/۹۹٪	۰/۰۲٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۸۲٪	۰/۱۱٪	۰/۰۱٪	۰/۹۳٪	۱/۴۵٪	۰/۰۵٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۲۱٪	۲/۵۰٪	۰/۴۵٪	۰/۲۰٪	۰/۵۶٪	۱/۶۷٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۰/۰۹٪	۱/۷۰٪	۰/۰۰٪	۰/۱۴٪	۴/۳۹٪	۰/۰۰٪
۱۲	بانک دی	۰/۲۵٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۰/۳۲٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۴/۱۲٪	۰/۸۹٪	۱/۶۷٪	۴/۱۳٪	۲/۳۸٪	۱/۶۹٪
۱۴	بانک سامان	۴/۲۷٪	۵/۷۵٪	۱/۱۷٪	۳/۳۱٪	۱۳/۴۵٪	۵/۱۱٪
۱۵	بانک سپه	۷/۳۲٪	۶/۹۵٪	۰/۰۰٪	۶/۸۵٪	۰/۶۵٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک سرمایه	۰/۲۳٪	۰/۰۴٪	۰/۲۲٪	۰/۴۱٪	۰/۰۰٪	۰/۴۸٪
۱۷	بانک سینا	۰/۶۰٪	۰/۱۶٪	۰/۰۱٪	۰/۷۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۲٪
۱۸	بانک شهر	۰/۸۷٪	۰/۶۲٪	۰/۰۰٪	۰/۹۹٪	۶/۲۶٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۸/۰۴٪	۰/۹۱٪	۰/۵۱٪	۱۲/۰۶٪	۴/۱۶٪	۰/۶۳٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کار تخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی	کار تخوان فروشگاهی
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۵/۵۲٪	۰/۱۴٪	۰/۰۰٪	۳/۵۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۱٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۶۳٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۱/۵۷٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۲۳	بانک قوامین	۱/۲۱٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۱/۷۲٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۱۲٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۲۵٪	۰/۵۲٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک کشاورزی	۶/۴۴٪	۶/۸۰٪	۰/۱۴٪	۶/۵۷٪	۱/۲۱٪	۰/۳۰٪
۲۶	بانک گردشگری	۰/۴۹٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪	۰/۵۴٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۲۷٪	۰/۵۷٪	۰/۰۰٪	۰/۲۷٪	۰/۴۶٪	۰/۰۰٪
۲۸	بانک مسکن	۱/۱۶٪	۰/۱۶٪	۰/۰۱٪	۱/۳۳٪	۱/۵۹٪	۰/۰۱٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک ملت	۲۱/۶۹٪	۲۳/۸۳٪	۴۴/۴۵٪	۲۱/۴۷٪	۳۴/۰۷٪	۴۴/۵۹٪
۳۱	بانک ملی ایران	۱۲/۹۲٪	۱۴/۱۶٪	۹/۹۲٪	۱۲/۴۳٪	۴/۸۸٪	۷/۳۹٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۱/۴۷٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۱/۰۴٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۴۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۴۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۵۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۵۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰/۳۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۵-۱ مشاهده می‌گردد در بررسی این شاخص به ترتیب:

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار کار تخوان فروشگاهی به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه"

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملت"، "پارسیان"، "ملی ایران" و "سپه"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "ملی ایران"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملت"، "پارسیان"، "سامان" و "شهر"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "ملی ایران"

تعلق گرفته و این بانک‌ها به ترتیب در مکان‌های اول تا چهارم جای گرفته‌اند.

۵-۱-۳- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده

در این بخش از گزارش، طی شاخصی سهم تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های همان بانک برای هر یک از ابزارهای پذیرش مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته است. این شاخص می‌تواند دید وسیعی از سهم و کارایی هر ابزار از تعداد کل تراکنش‌های صورت گرفته برای هر بانک پذیرنده را فراهم و زمینه تحلیل و برنامه‌ریزی را برای آن بانک ایجاد نماید.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده را به تفکیک بانک‌ها در شبکه پرداخت کشور نشان می‌دهد.

جدول ۲-۵ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - اسفند ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده						سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده					
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۵۸/۰۰٪	۶/۸۴٪	۳۵/۱۶٪	۸۸/۰۷٪	۹/۳۷٪	۲/۵۷٪	۹۷/۴۵٪	۲/۵۰٪	۰/۰۵٪	۹۷/۷۱٪	۲/۲۷٪	۰/۰۲٪
۲	بانک انصار	۹۸/۶۸٪	۱/۳۳٪	۰/۰۰٪	۹۳/۹۲٪	۶/۰۸٪	۰/۰۰٪	۹۴/۲۸٪	۵/۷۱٪	۰/۰۰٪	۹۰/۵۴٪	۹/۴۶٪	۰/۰۰٪
۳	بانک ایران زمین	۵۲/۸۸٪	۱۱/۸۹٪	۳۵/۲۳٪	۸۰/۶۸٪	۱۶/۸۱٪	۲/۵۱٪	۹۹/۴۵٪	۳۸/۱۵٪	۵/۴۰٪	۶۸/۵۸٪	۲۹/۸۴٪	۱/۵۷٪
۴	بانک آینده	۸۱/۷۹٪	۱۶/۶۱٪	۱/۶۰٪	۵۷/۵۷٪	۴۲/۲۷٪	۰/۱۶٪	۴۷/۵۷٪	۵۲/۴۳٪	۰/۰۰٪	۱۶/۴۴٪	۸۳/۵۶٪	۰/۰۰٪
۵	بانک پارسیان	۹۴/۲۸٪	۵/۷۱٪	۰/۰۰٪	۹۰/۵۴٪	۹/۴۶٪	۰/۰۰٪	۹۷/۹۷٪	۲/۰۲٪	۰/۰۰٪	۹۸/۰۵٪	۱/۹۵٪	۰/۰۰٪
۶	بانک پاسارگاد	۹۹/۴۵٪	۰/۵۲٪	۰/۰۲٪	۹۴/۸۸٪	۵/۱۲٪	۰/۰۰٪	۹۷/۱۱٪	۱/۱۶٪	۱/۷۲٪	۹۱/۶۲٪	۸/۲۸٪	۰/۱۰٪
۷	بانک تجارت	۹۹/۲۰٪	۰/۷۳٪	۰/۰۷٪	۸۰/۴۱٪	۱۹/۵۸٪	۰/۰۱٪	۹۲/۰۳٪	۶/۸۷٪	۱/۱۰٪	۶۰/۸۸٪	۳۸/۸۶٪	۰/۲۶٪
۸	بانک توسعه تعاون	۹۹/۹۴٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۶٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۹۵/۰۰٪	۵/۰۰٪	۰/۰۰٪	۹۸/۵۳٪	۱/۴۷٪	۰/۰۰٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۵۶/۴۵٪	۳۸/۱۵٪	۵/۴۰٪	۶۸/۵۸٪	۲۹/۸۴٪	۱/۵۷٪	۹۵/۲۳٪	۰/۸۸٪	۳/۸۹٪	۹۹/۵۲٪	۰/۱۶٪	۰/۳۳٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۴۷/۵۷٪	۵۲/۴۳٪	۰/۰۰٪	۱۶/۴۴٪	۸۳/۵۶٪	۰/۰۰٪	۹۸/۴۶٪	۱/۴۳٪	۰/۱۱٪	۹۹/۲۲٪	۰/۷۸٪	۰/۰۱٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۹۷/۹۷٪	۲/۰۲٪	۰/۰۰٪	۹۸/۰۵٪	۱/۹۵٪	۰/۰۰٪	۹۶/۲۳٪	۳/۷۷٪	۰/۰۰٪	۵۰/۲۳٪	۴۹/۷۷٪	۰/۰۰٪
۱۲	بانک دی	۹۷/۱۱٪	۱/۱۶٪	۱/۷۲٪	۹۱/۶۲٪	۸/۲۸٪	۰/۱۰٪	۹۹/۱۰٪	۰/۶۲٪	۰/۲۸٪	۹۴/۸۵٪	۵/۱۴٪	۰/۰۱٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۹۲/۰۳٪	۶/۸۷٪	۱/۱۰٪	۶۰/۸۸٪	۳۸/۸۶٪	۰/۲۶٪	۹۹/۸۷٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۴۷٪	۰/۵۳٪	۰/۰۰٪
۱۴	بانک سامان	۹۵/۰۰٪	۵/۰۰٪	۰/۰۰٪	۹۸/۵۳٪	۱/۴۷٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۶٪	۰/۱۴٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۳٪	۰/۱۷٪	۰/۰۰٪
۱۵	بانک سپه	۹۵/۲۳٪	۰/۸۸٪	۳/۸۹٪	۹۹/۵۲٪	۰/۱۶٪	۰/۳۳٪	۹۹/۸۳٪	۰/۱۶٪	۰/۰۱٪	۹۹/۸۵٪	۰/۱۵٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک سرمایه	۹۸/۱۰٪	۱/۹۰٪	۰/۰۰٪	۷۵/۳۸٪	۲۴/۶۲٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۱٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۹۹/۶۷٪	۰/۳۳٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک سینا	۹۸/۴۶٪	۱/۴۳٪	۰/۱۱٪	۹۹/۲۲٪	۰/۷۸٪	۰/۰۱٪	۹۸/۱۰٪	۵/۵۳٪	۰/۰۹٪	۹۷/۱۸٪	۲/۸۱٪	۰/۰۱٪
۱۸	بانک شهر	۹۶/۲۳٪	۳/۷۷٪	۰/۰۰٪	۵۰/۲۳٪	۴۹/۷۷٪	۰/۰۰٪	۹۸/۷۱٪	۱/۲۶٪	۰/۰۳٪	۹۶/۳۲٪	۳/۶۸٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۹۹/۱۰٪	۰/۶۲٪	۰/۲۸٪	۹۴/۸۵٪	۵/۱۴٪	۰/۰۱٪	۸۹/۵۴٪	۱۰/۴۴٪	۰/۰۲٪	۷۸/۷۸٪	۲۱/۲۲٪	۰/۰۰٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۹۹/۸۷٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۴۷٪	۰/۵۳٪	۰/۰۰٪	۸۹/۵۴٪	۱۰/۴۴٪	۰/۰۲٪	۷۸/۷۸٪	۲۱/۲۲٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۹/۸۶٪	۰/۱۴٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۳٪	۰/۱۷٪	۰/۰۰٪	۸۹/۵۴٪	۱۰/۴۴٪	۰/۰۲٪	۷۸/۷۸٪	۲۱/۲۲٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۹/۸۳٪	۰/۱۶٪	۰/۰۱٪	۹۹/۸۵٪	۰/۱۵٪	۰/۰۰٪	۸۹/۵۴٪	۱۰/۴۴٪	۰/۰۲٪	۷۸/۷۸٪	۲۱/۲۲٪	۰/۰۰٪
۲۳	بانک قوامین	۹۹/۹۱٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۹۹/۶۷٪	۰/۳۳٪	۰/۰۰٪	۸۹/۵۴٪	۱۰/۴۴٪	۰/۰۲٪	۷۸/۷۸٪	۲۱/۲۲٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک کارآفرین	۹۸/۱۰٪	۱/۹۰٪	۰/۰۰٪	۷۵/۳۸٪	۲۴/۶۲٪	۰/۰۰٪	۸۹/۵۴٪	۱۰/۴۴٪	۰/۰۲٪	۷۸/۷۸٪	۲۱/۲۲٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک کشاورزی	۹۴/۳۸٪	۵/۵۳٪	۰/۰۹٪	۹۷/۱۸٪	۲/۸۱٪	۰/۰۱٪	۸۹/۵۴٪	۱۰/۴۴٪	۰/۰۲٪	۷۸/۷۸٪	۲۱/۲۲٪	۰/۰۰٪
۲۶	بانک گردشگری	۹۸/۷۱٪	۱/۲۶٪	۰/۰۳٪	۹۶/۳۲٪	۳/۶۸٪	۰/۰۰٪	۸۹/۵۴٪	۱۰/۴۴٪	۰/۰۲٪	۷۸/۷۸٪	۲۱/۲۲٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۸۹/۵۴٪	۱۰/۴۴٪	۰/۰۲٪	۷۸/۷۸٪	۲۱/۲۲٪	۰/۰۰٪	۸۹/۵۴٪	۱۰/۴۴٪	۰/۰۲٪	۷۸/۷۸٪	۲۱/۲۲٪	۰/۰۰٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهیم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده			سهیم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	موبایلی
۲۸	بانک مسکن	۹۹/۱۸٪	۰/۷۸٪	۰/۰۴٪	۸۴/۱۷٪	۱۵/۸۳٪	۰/۰۰٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک ملت	۸۶/۹۰٪	۵/۳۰٪	۷/۸۱٪	۷۹/۶۹٪	۱۹/۸۶٪	۰/۴۶٪
۳۱	بانک ملی ایران	۹۱/۳۶٪	۵/۵۶٪	۳/۰۸٪	۹۴/۰۵٪	۵/۸۰٪	۰/۱۵٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۹۹/۸۱٪	۰/۱۹٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۵٪	۰/۱۵٪	۰/۰۰٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۹۹/۸۴٪	۰/۱۶٪	۰/۰۰٪	۹۹/۷۶٪	۰/۲۴٪	۰/۰۰٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۹۹/۹۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۹۹/۷۵٪	۰/۲۵٪	۰/۰۰٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪

همانگونه که مشاهده می‌گردد:

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های هر بانک پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش موبایلی در اسفند ماه ۹۸ در تراکنش‌های بانک‌های کشور به بانک "آینده" تعلق گرفته است. پس از آن بانک‌های و "اقتصاد نوین"، "ملت" و "حکمت ایرانیان" در مکان‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند.
- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های بانک‌های پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش اینترنتی در اسفند ماه ۹۸ در تراکنش‌های بانک‌های کشور، با اختلاف خیلی زیاد با دیگر بانک‌های کشور به بانک "خاورمیانه" تعلق گرفته است. بعد از بانک "خاورمیانه" بانک‌های "حکمت ایرانیان"، "پارسیان" و "آینده" به ترتیب در مکان‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند.

این درحالیست که طی بررسی‌های انجام شده مشخص می‌گردد که در اسفند ماه بانک‌های "آینده" و "خاورمیانه" در کل به ترتیب ۲/۵۲ و ۰/۱۶ درصد تعداد تراکنش‌های کارتی شبکه پرداخت کشور را در

دست داشته‌اند که همانگونه که مشاهده می‌گردد، ارقام متعلق به بانک‌های "آینده" و "خاورمیانه" در مقابل کل تعداد تراکنش‌های کارتی در شبکه پرداخت سهم بسیار ناچیزی بوده است.

کلیه این موارد در حالی است که در سایر بانک‌های کشور بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بوده و نیز بیشترین سهم از مبالغ تراکنش‌ها توسط ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌ها جذب هر بانک شده است.

۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در بخش ۴-۱-۴ معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۵-۳ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۵-۳ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - اسفند ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاه‌های		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	^2S_i	S_i	^2S_i	S_i	^2S_i
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۱	۳	۷	۱۷	۲۷۵
۲	بانک انصار	۲	۳	۱	۱	۰	۰
۳	بانک ایران زمین	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۴	بانک آینده	۱	۲	۶	۳۵	۲۲	۴۹۷
۵	بانک پارسیان	۶	۳۱	۲۰	۴۲۰	۲	۶
۶	بانک پاسارگاد	۴	۱۳	۴	۱۶	۰	۰
۷	بانک تجارت	۵	۲۱	۰	۰	۰	۰
۸	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	^2S_i	S_i	^2S_i	S_i	^2S_i
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰	۰	۳	۶	۰	۰
۱۱	بانک خاورمیانه	۰	۰	۲	۳	۰	۰
۱۲	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۳	بانک رفاه کارگران	۴	۱۷	۱	۱	۲	۳
۱۴	بانک سامان	۴	۱۸	۶	۳۳	۱	۱
۱۵	بانک سپه	۷	۵۴	۷	۴۸	۰	۰
۱۶	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۷	بانک سینا	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۱۸	بانک شهر	۱	۱	۱	۰	۰	۰
۱۹	بانک صادرات ایران	۸	۶۵	۱	۱	۱	۰
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۶	۳۱	۰	۰	۰	۰
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲	۳	۰	۰	۰	۰
۲۳	بانک قوامین	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک کشاورزی	۶	۴۱	۷	۴۶	۰	۰
۲۶	بانک گردشگری	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۱	۰	۰	۰
۲۸	بانک مسکن	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۰	بانک ملت	۲۲	۴۷۱	۲۴	۵۶۸	۴۴	۱۹۷۶
۳۱	بانک ملی ایران	۱۳	۱۶۷	۱۴	۲۰۱	۱۰	۹۹
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۱	۲	۰	۰	۰	۰
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۱	۰	۰	۰	۰	۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاه		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	$\sum S_i$	S_i	$\sum S_i$	S_i	$\sum S_i$
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شاخص هرفیندال - هیرشمن	۹۴۶		۱,۳۸۶		۲,۸۵۷	

ملاحظه می‌شود که در اسفند ۱۳۹۸، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۲,۸۵۷ به‌دست آمده است (بالاتر از ۱۸۰۰) که با توجه به جدول ۴-۴ و سهم هر بانک پذیرنده از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش، نشان‌دهنده تمرکز بالا در بازار ابزار پذیرش موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار گرفته‌اند. برای این شاخص در بازار ابزار پذیرش اینترنتی ۱,۳۸۶ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز ملایم در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا سایر بانک‌های پذیرنده در بازار این ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم بالاتر و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. مقدار این شاخص در بازار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه ۹۴۶ حاصل شده است (کمتر از ۱۰۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز رقابتی در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده شده است. در جدول ۴-۵ میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال - هیرشمن برای بازار بانک‌های پذیرنده در اسفند ماه ۹۸ نسبت به بهمن ماه ۹۸ محاسبه شده و ارائه گردیده است.

جدول ۴-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - بهمن و اسفند ۹۸

HHI	کارتخوان فروشگاه			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	نرخ رشد	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	نرخ رشد	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	نرخ رشد
شاخص H- H	۹۶۰	۹۴۶	-۱/۴۶٪	۱۲۸۹	۱۳۸۶	۷/۵۸٪	۲۸۸۸	۲۸۵۷	-۱/۰۷٪

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال – هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی، در حوزه ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ی و موبایلی رشد منفی داشته و این به معنای تمایل به سمت رقابت بین ابزارهای پذیرش در بازار بانک‌های پذیرنده در کشور می‌باشد.

۵-۲- سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک^{۳۱} ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد.

۵-۲-۱- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در

سوئیچ شاپرک

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوئیچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)^{۳۲}، کارت اعتباری^{۳۳} و کارت پیش‌پرداخته^{۳۴} یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در اسفند ماه ۱۳۹۸، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک مجموعاً ۱۰۹،۹۷۵،۷۰۷ بوده است که بیشترین تعداد آن با ۱۰۵،۳۰۸،۸۳۶ عدد و سهم تعدادی ۹۵/۷۶ درصدی متعلق به کارت برداشت و کمترین

۳۱ کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سوئیچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

Debit card ۳۲

Credit card ۳۳

Prepaid ۳۴

تعداد آن ۱۳۷,۳۹۴ عدد و سهم ۰/۱۲ درصدی متعلق به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در جدول ۵-۵ ارائه شده است.

جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - اسفند ۱۳۹۸

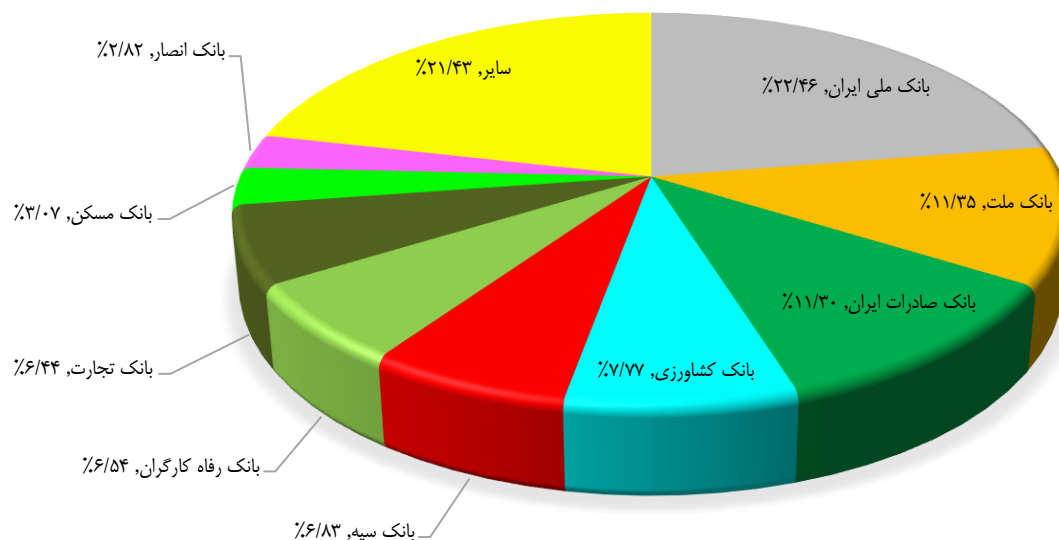
ماه	شاخص	تعداد کارت هدیه و بن کارت	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	مجموع
۹۸۱۱	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۴,۳۲۴,۰۸۳	۱۵۸,۶۱۷	۱۰۰,۴۵۰,۰۶۷	۱۰۴,۹۳۲,۷۶۷
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۴/۱۲%	۰/۱۵%	۹۵/۷۳%	-
۹۸۱۲	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۴,۵۲۹,۴۷۷	۱۳۷,۳۹۴	۱۰۵,۳۰۸,۸۳۶	۱۰۹,۹۷۵,۷۰۷
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۴/۱۲%	۰/۱۲%	۹۵/۷۶%	-
	رشد تعداد کارت بانکی تراکنش‌دار	۴/۷۵%	-۱۳/۳۸%	۴/۸۴%	۴/۸۱%

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در اسفند ماه ۹۸ نسبت به بهمن ماه ۹۸، نرخ رشد مثبت معادل ۴/۸۱ درصد داشته است. همانگونه که در جدول ۵-۵ مشخص است، نرخ رشد در دو دسته کارت هدیه و بن کارت و کارت برداشت مثبت بوده است.

۵-۲-۲- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش

دار

طی اسفند ماه ۹۸ تعداد کارت‌های دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به تعداد ۳۶ بانک صادرکننده بوده که سهم تعدادی کارت‌های این بانک‌ها از تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شکل ۵-۳ ترسیم شده است.

شکل ۳-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - اسفند ۱۳۹۸

ملاحظه می‌شود که در اسفند ماه ۹۸ بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران" دارای بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک بوده‌اند. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودار بالا تنها نه بانک با سهم تعدادی بالاتر از کل تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

۵-۲-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای اسفند ماه سال ۱۳۹۸ در

جدول ۵-۶ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در این ماه بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه"؛ بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار به ترتیب متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "ملت"؛ و بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "پارسیان" و "ملت" بوده است.

جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار – اسفند ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۶۰٪	۰/۸۶٪	۱/۶۰٪
۲	بانک انصار	۰/۳۸٪	۲/۸۷٪	۱/۶۲٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۰۵٪	۰/۴۱٪	۰/۷۰٪
۴	بانک آینده	۰/۱۰٪	۱/۴۱٪	۳/۶۴٪
۵	بانک پارسیان	۰/۰۳٪	۱/۴۷٪	۱۴/۶۹٪
۶	بانک پاسارگاد	۰/۴۸٪	۱/۹۹٪	۳/۸۲٪
۷	بانک تجارت	۰/۰۵٪	۶/۵۳٪	۴/۶۹٪
۸	بانک توسعه تعاون	۴/۱۹٪	۰/۹۹٪	۰/۹۷٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۲٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۱۷٪	۰/۳۴٪	۰/۴۴٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۰/۲۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪
۱۲	بانک دی	۰/۴۹٪	۰/۴۴٪	۰/۴۱٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۶/۶۴٪	۴/۲۹٪
۱۴	بانک سامان	۵/۳۹٪	۰/۸۴٪	۶/۲۴٪
۱۵	بانک سپه	۱۳/۸۸٪	۶/۸۸٪	۵/۳۹٪
۱۶	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۰/۲۱٪	۰/۴۷٪
۱۷	بانک سینا	۲/۲۲٪	۰/۶۲٪	۱/۲۴٪
۱۸	بانک شهر	۰/۴۵٪	۱/۵۶٪	۴/۰۹٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۱۶/۴۶٪	۱۱/۴۹٪	۶/۷۵٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰/۳۶٪	۰/۰۳٪	۰/۰۸٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۱/۶۰٪	۰/۹۵٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۱/۴۳٪	۱/۰۱٪
۲۳	بانک قوامین	۰/۰۰٪	۱/۶۴٪	۱/۲۰٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۰/۱۰٪	۰/۶۴٪
۲۵	بانک کشاورزی	۰/۱۸٪	۷/۹۶٪	۳/۵۵٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۲۶	بانک گردشگری	۰/۵۲٪	۰/۲۳٪	۰/۴۱٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰,۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪
۲۸	بانک مسکن	۰,۰۰٪	۳/۱۴٪	۱/۴۶٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک ملت	۳۷/۴۳٪	۱۱/۳۰٪	۱۱/۶۹٪
۳۱	بانک ملی ایران	۱۱/۰۶٪	۲۲/۸۰٪	۱۴/۷۳٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۳/۱۵٪	۲/۷۹٪	۰/۳۰٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰,۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۰۲٪	۰/۸۵٪	۱/۹۰٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۱/۱۷٪	۰/۲۵٪	۰/۰۸٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰,۰۰٪	۰/۲۸٪	۰/۸۷٪

ملاحظه می‌شود در این ماه، بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از نوع کارت برداشت با ۲۲/۸۰ درصد متعلق به بانک "ملی ایران"، از نوع کارت اعتباری با ۳۷/۴۳ درصد متعلق به بانک "ملت" و از نوع کارت هدیه و بن کارت با ۱۴/۷۳ درصد متعلق به بانک "ملی ایران" بوده است.

۵-۲-۴- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک

در این بخش از گزارش برای داشتن تصویری از سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک برای اسفند ماه ۹۸ اطلاعات مربوطه در جدول ۵-۷ ارائه شده است.

جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده - اسفند ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از تراکنش‌های بانک	سهم کارت برداشت از تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش‌های بانک
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۲۲٪	۹۲/۴۲٪	۷/۳۵٪
۲	بانک انصار	۰/۰۲٪	۹۷/۶۱٪	۲/۳۷٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۰۲٪	۹۳/۱۲٪	۶/۸۷٪
۴	بانک آینده	۰/۰۱٪	۹۰/۰۱٪	۹/۹۹٪
۵	بانک پارسیان	۰/۰۰٪	۶۹/۹۸٪	۳۰/۰۲٪
۶	بانک پاسارگاد	۰/۰۳٪	۹۲/۳۶٪	۷/۶۱٪
۷	بانک تجارت	۰/۰۰٪	۹۷/۰۰٪	۳/۰۰٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۵۲٪	۹۵/۴۶٪	۴/۰۲٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۹۱/۲۰٪	۸/۸۰٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۰۶٪	۹۴/۵۵٪	۵/۳۸٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۱/۹۰٪	۹۰/۲۷٪	۷/۸۴٪
۱۲	بانک دی	۰/۱۴٪	۹۵/۹۸٪	۳/۸۸٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۹۷/۲۹٪	۲/۷۱٪
۱۴	بانک سامان	۰/۶۳٪	۷۵/۴۳٪	۲۳/۹۴٪
۱۵	بانک سپه	۰/۲۵٪	۹۶/۵۰٪	۳/۲۵٪
۱۶	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۹۱/۲۳٪	۸/۷۷٪
۱۷	بانک سینا	۰/۴۳٪	۹۱/۶۵٪	۷/۹۲٪
۱۸	بانک شهر	۰/۰۳٪	۸۹/۸۳٪	۱۰/۱۳٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۰/۱۸٪	۹۷/۳۶٪	۲/۴۶٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۱/۶۳٪	۸۶/۸۰٪	۱۱/۵۷٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۹۷/۵۰٪	۲/۵۰٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۹۷/۰۴٪	۲/۹۶٪
۲۳	بانک قوامین	۰/۰۰٪	۹۶/۹۶٪	۳/۰۴٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۷۷/۹۸٪	۲۲/۰۲٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از تراکنش‌های بانک	سهم کارت برداشت از تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش‌های بانک
۲۵	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۹۸/۱۲٪	۱/۸۸٪
۲۶	بانک گردشگری	۰/۲۷٪	۹۲/۷۷٪	۶/۹۶٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰,۰۰٪	۹۲/۸۲٪	۷/۱۸٪
۲۸	بانک مسکن	۰,۰۰٪	۹۸/۰۴٪	۱/۹۶٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۴/۴۴٪	۷۰/۰۸٪	۲۵/۴۸٪
۳۰	بانک ملت	۰/۴۱٪	۹۵/۳۵٪	۴/۲۴٪
۳۱	بانک ملی ایران	۰/۰۶٪	۹۷/۲۴٪	۲/۷۰٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۰/۱۵٪	۹۹/۳۹٪	۰/۴۶٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰,۰۰٪	۹۶/۹۰٪	۳/۱۰٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۰۰٪	۹۱/۲۴٪	۸/۷۶٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۶۰٪	۹۸/۰۴٪	۱/۳۶٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰,۰۰٪	۸۸/۳۲٪	۱۱/۶۸٪

همانگونه که ملاحظه می‌شود همچنان بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در اغلب بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

در این بخش از گزارش، شاخص هرفیندال - هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک اندازه‌گیری و بررسی می‌شود. در واقع هدف بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صادر نمودن انواع کارت‌های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۵-۸ نتایج این بررسی ارائه شده است.

جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار - اسفند ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۱	بانک اقتصاد نوین	۲	۳	۱	۱	۲	۳
۲	بانک انصار	۰	۰	۳	۸	۲	۳
۳	بانک ایران زمین	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۴	بانک آینده	۰	۰	۱	۲	۴	۱۳
۵	بانک پارسیان	۰	۰	۱	۲	۱۵	۲۱۶
۶	بانک پاسارگاد	۰	۰	۲	۴	۴	۱۵
۷	بانک تجارت	۰	۰	۷	۴۳	۵	۲۲
۸	بانک توسعه تعاون	۴	۱۸	۱	۱	۱	۱
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱	بانک خاورمیانه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۲	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۳	بانک رفاه کارگران	۰	۰	۷	۴۴	۴	۱۸
۱۴	بانک سامان	۵	۲۹	۱	۱	۶	۳۹
۱۵	بانک سپه	۱۴	۱۹۳	۷	۴۷	۵	۲۹
۱۶	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۷	بانک سینا	۲	۵	۱	۰	۱	۲
۱۸	بانک شهر	۰	۰	۲	۲	۴	۱۷
۱۹	بانک صادرات ایران	۱۶	۲۷۱	۱۱	۱۳۲	۷	۴۵
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۰	۰	۲	۳	۱	۱
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰	۰	۱	۲	۱	۱
۲۳	بانک قوامین	۰	۰	۲	۳	۱	۱
۲۴	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۲۵	بانک کشاورزی	۰	۰	۸	۶۳	۴	۱۳
۲۶	بانک گردشگری	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۸	بانک مسکن	۰	۰	۳	۱۰	۱	۲
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۰	بانک ملت	۳۷	۱،۴۰۱	۱۱	۱۲۸	۱۲	۱۳۷

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۳۱	بانک ملی ایران	۱۱	۱۲۲	۲۳	۵۲۰	۱۵	۲۱۷
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۳	۱۰	۳	۸	۰	۰
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰	۰	۱	۱	۲	۴
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۱	۱
شاخص هرفیندال-هیرشمن		-	۲,۰۵۳		۱,۰۲۵		۸۰۰

ملاحظه می‌شود که در این ماه، شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادر کنندگی در دو دسته "کارت اعتباری" و "کارت هدیه و بن کارت" رشد منفی داشته است. همانگونه که در جدول ۹-۵ نیز مشاهده می‌گردد، این شاخص برای "کارت هدیه و بن کارت" نرخ رشد منفی ۱۱/۲۴ درصد را نشان داده که بیانگر آن است که بازار این نوع کارت همچنان در طبقه "رقابتی" قرار گرفته و "کارت اعتباری" با رشد منفی ۵/۸۳ درصد و گام برداشتن به سمت تمرکز کمتر همچنان در طبقه "تمرکز بالا" قرار گرفته است. بالاترین سهم در اسفند ماه ۹۸ برای کارت اعتباری به ترتیب به بانک‌های "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" تعلق گرفته است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در اسفند ماه ۹۸ نسبت به بهمن ماه ۹۸ در جدول ۹-۵ ارائه شده است.

جدول ۹-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده-بهمن و اسفند ۹۸

کارت اعتباری			کارت برداشت			کارت هدیه و بن کارت			HHI
بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	نرخ رشد	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	نرخ رشد	بهمن ۹۸	اسفند ۹۸	نرخ رشد	
۲۱۸۱	۲۰۵۳	-۵/۸۳٪	۱۰۱۱	۱۰۲۵	۱/۳۷٪	۹۰۱	۸۰۰	-۱۱/۲۴٪	شاخص HHI

با توجه به اطلاعات جدول ۵-۹ ملاحظه می‌شود که میزان تغییرات شاخص هرفیندال – هیرشمن در بازار بانک‌های صادر کننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار، در اسفند ماه در حوزه صدور "کارت اعتباری" در کشور با رشد منفی ۵/۸۳- درصدی، در حوزه "کارت هدیه و بن کارت" با رشد منفی ۱۱/۲۴- درصدی و در حوزه "کارت برداشت" با رشد مثبت ۱/۳۷ درصدی مواجه بوده است.

۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده

در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی مشخص گردد. جدول ۵-۱۰ سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

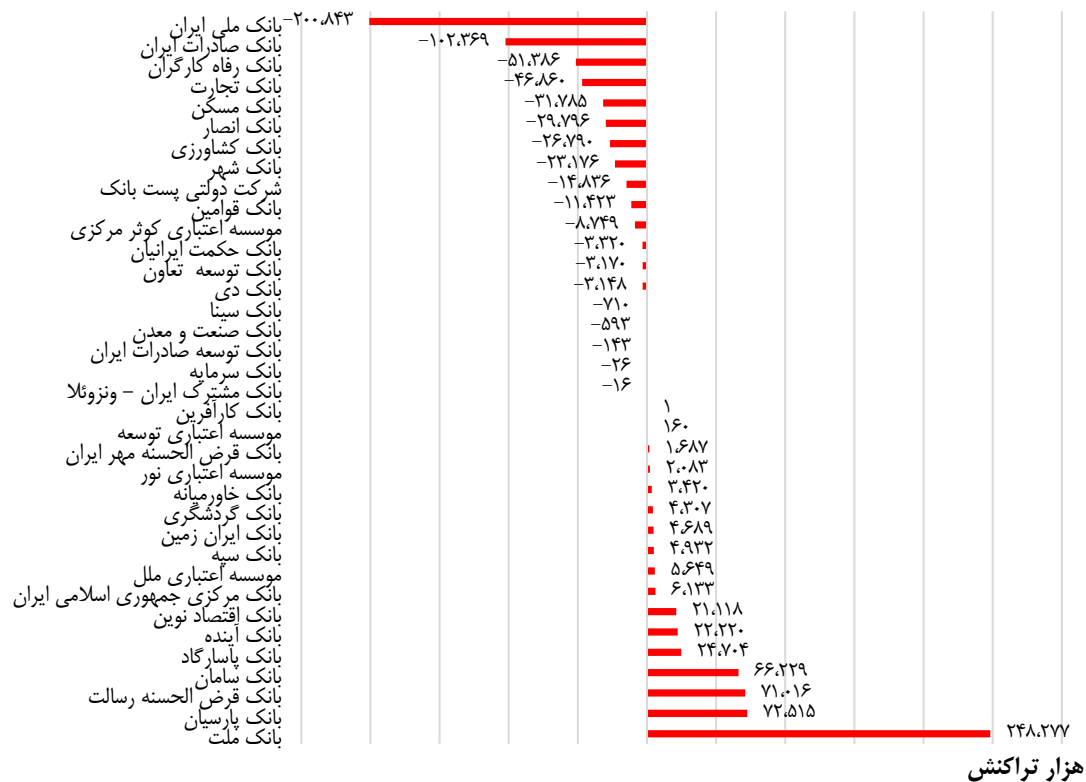
جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده – اسفند ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۹۶٪	۱/۸۸٪	۱/۱۸٪	۱/۲۸٪
۲	بانک انصار	۲/۹۰٪	۱/۵۸٪	۲/۳۹٪	۱/۵۴٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۳۸٪	۰/۵۹٪	۰/۵۶٪	۰/۶۱٪
۴	بانک آینده	۱/۵۶٪	۲/۵۲٪	۲/۴۰٪	۱/۹۷٪
۵	بانک پارسیان	۳/۰۴٪	۶/۲۲٪	۲/۹۱٪	۵/۰۳٪
۶	بانک پاسارگاد	۲/۴۶٪	۳/۵۳٪	۲/۶۵٪	۳/۰۲٪
۷	بانک تجارت	۶/۲۴٪	۴/۱۹٪	۵/۶۶٪	۵/۲۶٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۸۹٪	۰/۷۵٪	۰/۹۰٪	۱/۰۰٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪	۰/۰۱٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۴۸٪	۰/۳۳٪	۰/۳۴٪	۰/۲۵٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۰/۰۱٪	۰/۱۶٪	۰/۰۲٪	۰/۷۱٪
۱۲	بانک دی	۰/۳۷٪	۰/۲۳٪	۰/۴۴٪	۰/۲۸٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۶/۱۱٪	۳/۸۶٪	۴/۵۲٪	۳/۸۹٪
۱۴	بانک سامان	۱/۳۲٪	۴/۲۲٪	۱/۷۲٪	۴/۶۹٪

ردیف	نام بانک	سهیم تعدادی تراکنش‌ها		سهیم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهیم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهیم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱۵	بانک سپه	۶/۷۹٪	۷/۰۱٪	۶/۱۱٪	۵/۹۹٪
۱۶	بانک سرمایه	۰/۲۳٪	۰/۲۲٪	۰/۲۹٪	۰/۳۶٪
۱۷	بانک سینا	۰/۵۸٪	۰/۵۵٪	۰/۶۵٪	۰/۶۴٪
۱۸	بانک شهر	۱/۸۵٪	۰/۸۳٪	۲/۳۳٪	۱/۷۰٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۱۱/۸۸٪	۷/۳۸٪	۱۲/۱۰٪	۱۰/۹۷٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰/۰۴٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۹۳٪	۵/۰۳٪	۲/۶۹٪	۳/۰۳٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۴۱٪	۱/۴۸٪	۲/۰۹٪	۱/۳۵٪
۲۳	بانک قوامین	۱/۶۱٪	۱/۱۱٪	۱/۸۳٪	۱/۴۹٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۱۱٪	۰/۱۱٪	۰/۱۶٪	۰/۲۸٪
۲۵	بانک کشاورزی	۷/۳۶٪	۶/۲۰٪	۵/۹۱٪	۵/۸۳٪
۲۶	بانک گردشگری	۰/۲۶٪	۰/۴۵٪	۰/۴۳٪	۰/۴۸٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۱٪	۰/۲۷٪	۰/۰۱٪	۰/۲۹٪
۲۸	بانک مسکن	۲/۴۶٪	۱/۰۶٪	۲/۵۹٪	۱/۳۶٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک ملت	۱۱/۸۰٪	۲۲/۷۱٪	۱۷/۳۷٪	۲۳/۲۴٪
۳۱	بانک ملی ایران	۲۱/۶۵٪	۱۲/۸۶٪	۱۷/۱۲٪	۱۱/۳۹٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۱/۹۷٪	۱/۳۴٪	۱/۱۷٪	۰/۸۹٪
۳۳	مؤسسه اعتباری توسعه	۰/۰۱٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪
۳۴	مؤسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۸۳٪	۰/۴۴٪	۰/۶۵٪	۰/۳۷٪
۳۵	مؤسسه اعتباری ملل	۰/۲۴٪	۰/۴۹٪	۰/۳۲٪	۰/۴۴٪
۳۶	مؤسسه اعتباری نور	۰/۲۵٪	۰/۳۴٪	۰/۴۱٪	۰/۲۹٪

جدول ۵-۱۰ بیانگر آن است که در اسفند ماه ۹۸ بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرشده به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران" تعلق داشته است. بالاترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های پذیرش شده نیز در بانک‌های "ملت" و "ملی ایران" گزارش می‌شود. در ادامه شکل ۵-۴ نشان دهنده

برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرکی است. برای محاسبه این ویژگی، تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل در شکل نمایش داده شده است.

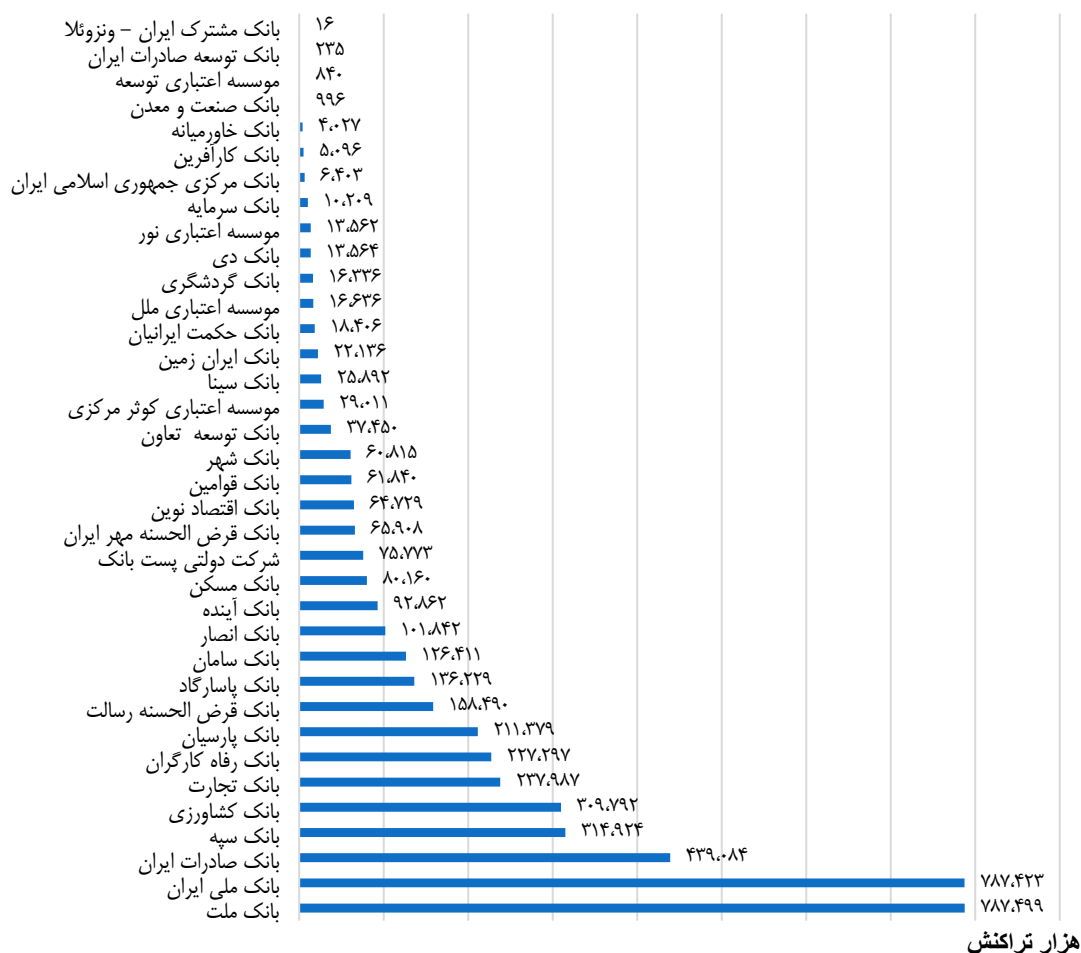

شکل ۴-۵ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - اسفند ۱۳۹۸

بر اساس این شکل، سه بانک "ملت"، "پارسیان" و "قرض الحسنه رسالت" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. شکل ۴-۵ شمای کلی از جریان منابع مالی از طریق ابزارهای کارتی را در هر یک از بانک‌ها نشان می‌دهد.

از سویی دیگر مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده با تراکنش‌های پذیرش شده در هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش

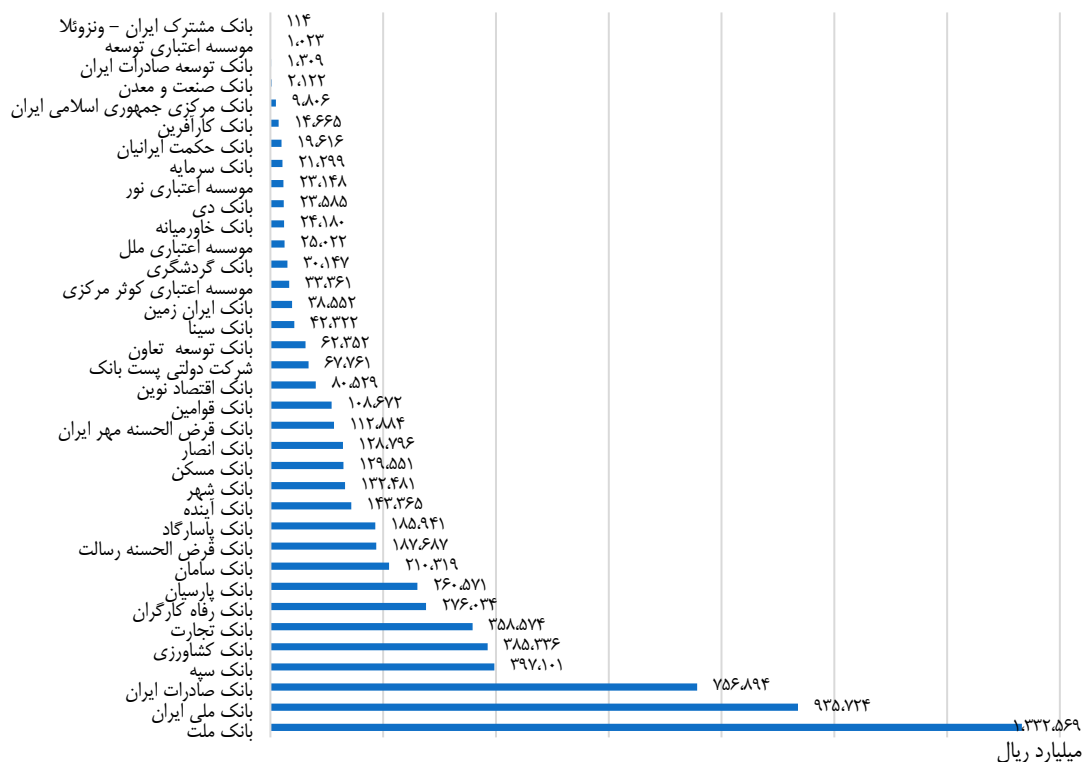
صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور به دست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید در شکل ۵-۵ نشان داده شده است.

شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - اسفند ۱۳۹۸

همانگونه که در شکل ۵-۵ مشاهده می‌گردد سه بانک "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" همچنان بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی و سه بانک "مشترک ایران-ونزوئلا"، "توسعه صادرات ایران" و "موسسه اعتباری توسعه" کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در این ماه در اختیار داشته‌اند.

همانگونه که در بخش‌های قبل مشاهده گردید، قبل از این، سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌های صادرکنندگی و پذیرندگی در شاپرک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی^{۳۵} ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی پرداخت بانک‌ها در شکل ۵-۶ نشان داده شده که در آن مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به‌وسیله‌ی کارت‌های هر بانک^{۳۶} و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است^{۳۷} آمده است.

شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - اسفند ۱۳۹۸

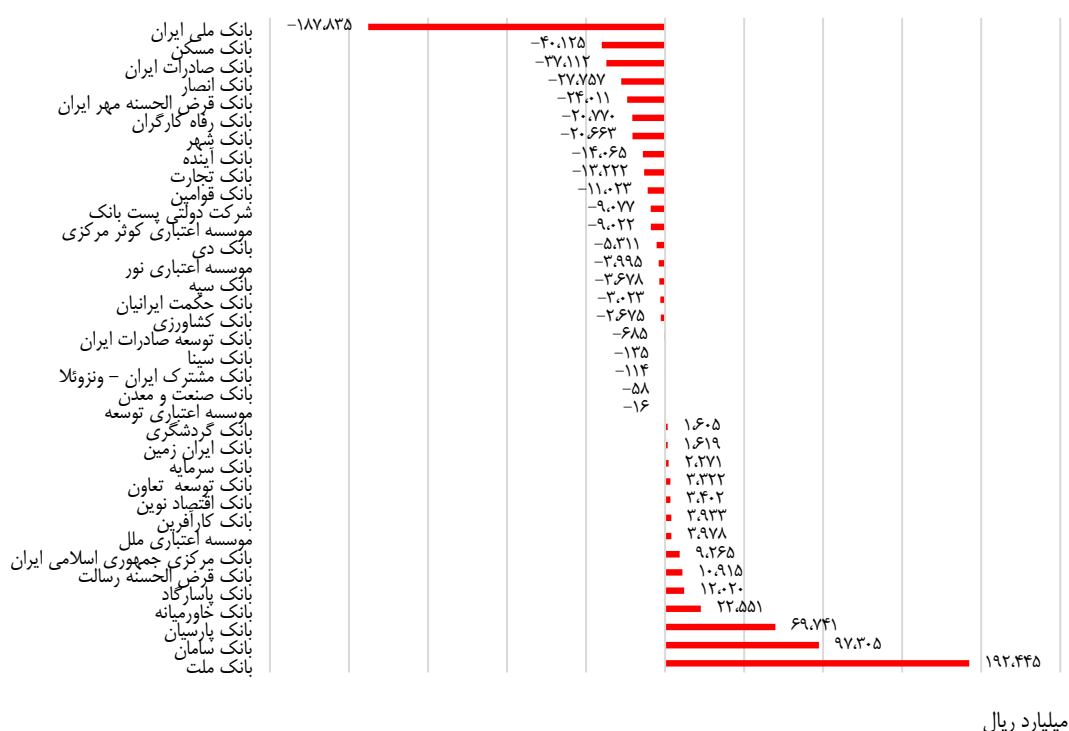
^{۳۵} Turnover

^{۳۶} در نقش بانک صادرکننده (بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید).

^{۳۷} در نقش بانک پذیرنده (بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است).

نمودار شکل ۵-۶ نشان دهنده وجود بیشترین گردش مالی اسفند ۱۳۹۸ در بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بوده و بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در این بازه زمانی به خود اختصاص داده است.

یکی دیگر از شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌های هر بانک در کدام جهت بوده و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. در این راستا در شکل ۵-۷ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر بانک آورده شده است. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد. در این شکل ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول به حساب‌های آن بانک وارد شده است.

شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - اسفند ۱۳۹۸

بر اساس این شکل، بانک‌های "ملت"، "سامان"، "پارسیان" و "خاورمیانه" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن"، "صادرات ایران" و "انصار" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. این بدان معناست که وجوهای ذخیره شده در حساب‌های دارندگان کارت عمدتاً از طریق ابزار پرداخت الکترونیکی از بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن"، "صادرات ایران" و "انصار" به سمت بانک‌های "ملت"، "سامان"، "پارسیان" و "خاورمیانه" در حال انتقال است.

۴-۵- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش

با توجه به پرداخت بخش عمده کارمزدهای شبکه پرداخت توسط بانک‌های پذیرنده و صادرکننده، یکی از مهمترین چالش‌های بانک‌ها، حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت است. به جهت کمک به بانک‌ها در جهت تنظیم سیاست‌های ارتباطی با مشتریان و شرکت‌های PSP، لازم است تا این بانک‌ها استنباطی از وضعیت کلی صنعت و میزان کارمزدهای پرداختی در مقایسه با صنعت را داشته باشند.

در ادامه کارمزد پرداخت شده توسط بانک‌های پذیرنده و صادرکننده محاسبه می‌شود. شایان ذکر است که کارمزد تراکنش‌های خرید به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده، کارمزد تراکنش‌های قبض و شارژ به طور مستقیم توسط بانک صادرکننده و کارمزد تراکنش‌های مانده گیری توسط دارنده کارت پرداخت می‌گردد.

به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، در این بخش با تاکید بر روی تراکنش‌های خرید و تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ که کارمزد آن به طور مستقیم به ترتیب توسط بانک پذیرنده و بانک صادرکننده پرداخت می‌شود، تمرکز شده و از محاسبه کارمزدهای پرداخت شده توسط دارنده کارت نظیر کارمزد مانده‌گیری، چشم‌پوشی شده است.

۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید

از آنجا که برای تراکنش‌های خرید، کارمزد توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌گردد، شاخص انتخاب شده به منظور ارائه این اطلاعات، شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش پذیرش شده" می‌باشد. در این بخش به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، با تاکید بر روی تراکنش‌های خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌شود، تمرکز شده است.

در جدول ۵-۱۱ تنها میزان کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ تراکنش خرید محاسبه و ارائه گردیده است. همانطور که در این جدول مشاهده می‌گردد، به طور متوسط در اسفند ماه ۱۳۹۸، بانک‌های پذیرنده با ۰/۱۹- درصد رشد منفی نسبت به ماه گذشته (بهمن ۹۸) میزان تقریباً ۱۰۰ ریال (۹۹/۵۳) از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۲۷ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و بانک "قرض الحسنه رسالت" با مبلغ ۱۵۱ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های خرید، هم تعداد تراکنش‌ها و هم بازه مبلغی تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتر کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از پذیرندگان خود دریافت کرده‌اند.

جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید - اسفند ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۲۷
۲	بانک خاورمیانه	۲۹
۳	بانک صنعت و معدن	۳۹
۴	بانک کارآفرین	۴۷
۵	بانک شهر	۶۰
۶	بانک سرمایه	۶۸

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۷	بانک صادرات ایران	۷۳
۸	بانک قوامین	۷۶
۹	بانک توسعه تعاون	۸۰
۱۰	بانک تجارت	۸۵
۱۱	بانک آینده	۸۵
۱۲	بانک مسکن	۹۰
۱۳	بانک دی	۹۰
۱۴	بانک حکمت ایرانیان	۹۲
۱۵	بانک ملت	۹۳
۱۶	بانک اقتصاد نوین	۹۵
۱۷	بانک سینا	۹۷
۱۸	بانک ایران زمین	۹۸
۱۹	بانک گردشگری	۱۰۱
۲۰	بانک سامان	۱۰۵
۲۱	بانک رفاه کارگران	۱۰۶
۲۲	بانک انصار	۱۰۶
۲۳	بانک کشاورزی	۱۰۹
۲۴	بانک ملی ایران	۱۱۰
۲۵	بانک سپه	۱۱۲
۲۶	موسسه اعتباری ملل	۱۱۴
۲۷	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۱۸
۲۸	بانک پاسارگاد	۱۱۸
۲۹	موسسه اعتباری نور	۱۲۰
۳۰	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۱۳۱
۳۱	شرکت دولتی پست بانک	۱۳۸
۳۲	بانک پارسیان	۱۴۱
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۱۵۰
۳۴	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۵۱
	کارمزد پرداختی کل بانکهای پذیرنده به ازای هر هزار ریال تراکنش خرید صد	۱۰۰

به استناد جدول فوق، اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط، ۵/۶۰ برابر است. یعنی بانک "قرض الحسنه رسالت" به نسبت هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده ۵/۶۰ برابر بانک "توسعه صادرات ایران" کارمزد پرداخت کرده است. بنابراین بانک‌هایی مثل "توسعه صادرات ایران"، "خاورمیانه"، "صنعت و معدن" و "کارآفرین" در این ماه در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار برای صاحبان حساب، اثربخش‌تر عمل نموده‌اند.

۱-۴-۵- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاه با احتساب هزینه اجاره بها

لازم به ذکر است که کارمزد پرداختی، تنها هزینه‌ای نیست که بانک پذیرنده متقبل می‌شود. این بانک در ازای هر نصب ابزار کارتخوان فروشگاه نیز مبلغی را به عنوان اجاره بها و پرستاری ابزار کارتخوان به شرکت PSP پرداخت می‌نماید و این مبلغ به ازای ابزارهای مختلف متفاوت می‌باشد. به طور مثال ابزارهای GPRS هزینه اجاره بالاتری داشته و یا اینکه بسته به توافق شرکت‌ها و بانک پذیرنده مورد نظر، این مبلغ متفاوت است. اما در این بخش به جهت اینکه برآوردی از میزان هزینه‌های بانک به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پذیرش شده با توجه به میزان اجاره پرداختی نیز ارائه گردد، با فرض اجاره متوسط ۳۰۰,۰۰۰ ریال (سی هزار تومان به ازای هر ابزار کارتخوان در ماه)، هزینه‌های پرداختی بانک‌ها به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ پذیرش شده محاسبه و در جدول جداگانه‌ای ارائه شده است.

حال با توجه به بررسی میزان کارمزد پرداختی هر بانک پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال مبلغ پذیرش شده، در این بخش عامل اجاره پرداختی هر بانک نیز به این میزان اضافه می‌گردد. جدول ۵-۱۲ میزان هزینه پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال مبلغ پذیرش شده را نشان می‌دهد. این هزینه شامل جمع مبلغ کارمزد پرداخت شده به اضافه مبلغ اجاره پرداختی به ازای هر کارتخوان می‌باشد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق میزان اجاره پرداختی هر بانک به شرکت‌ها، این مبلغ اجاره با توجه به اطلاعات دریافتی به طور متوسط برای کل صنعت مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ ریال ماهانه در نظر گرفته شده است. به این معنی که تعداد

ابزارهای نصب شده تراکنش دار در هر ماه به ازای هر بانک ضرب در سیصد هزار ریال به اضافه کل مبلغ کارمزد پرداخت شده، تقسیم بر کل مبالغ پذیرش شده بانک در واحد صد هزار ریال شده است.

جدول ۵-۱۲ مبلغ کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاه با احتساب هزینه اجاره بها - اسفند ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۷۱
۲	بانک صنعت و معدن	۸۶
۳	بانک کارآفرین	۱۲۷
۴	بانک صادرات ایران	۱۴۰
۵	بانک سرمایه	۱۴۸
۶	بانک قوامین	۱۵۴
۷	بانک تجارت	۱۶۳
۸	بانک مسکن	۱۷۰
۹	بانک توسعه تعاون	۱۷۱
۱۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۸۵
۱۱	بانک سپه	۱۸۶
۱۲	بانک انصار	۱۸۶
۱۳	بانک رفاه کارگران	۱۸۸
۱۴	بانک ملت	۱۸۹
۱۵	بانک کشاورزی	۱۸۹
۱۶	بانک شهر	۱۹۰
۱۷	بانک آینده	۱۹۴
۱۸	بانک دی	۲۰۱
۱۹	بانک گردشگری	۲۰۴
۲۰	موسسه اعتباری ملل	۲۱۵
۲۱	بانک ملی ایران	۲۱۸
۲۲	بانک سینا	۲۲۳

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان
۲۳	موسسه اعتباری نور	۲۴۵
۲۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۲۵۰
۲۵	شرکت دولتی پست بانک	۲۵۷
۲۶	بانک پاسارگاد	۲۸۲
۲۷	موسسه اعتباری توسعه	۲۸۶
۲۸	بانک سامان	۳۵۳
۲۹	بانک ایران زمین	۳۵۹
۳۰	بانک قرض الحسنه رسالت	۴۰۲
۳۱	بانک پارسیان	۴۵۱
۳۲	بانک اقتصاد نوین	۵۳۵
۳۳	بانک خاورمیانه	۷۳۶
۳۴	بانک حکمت ایرانیان	۱۰۱۴
	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزار در کل شبکه	۲۱۷

ملاحظه می‌گردد که با احتساب میزان اجاره بهای هر ابزار کارتخوان فروشگاهی منجر با افزایش میزان کارمزد پرداختی در بانک‌ها گردیده است. به طور متوسط کل بانک‌ها مبلغ جمع کل اجاره و کارمزد پرداختی ۲۱۷ ریال را در اسفند ماه ۹۸ به ازای هر صد هزار ریال مبلغ پذیرش شده پرداخت کرده‌اند. همانگونه که در جدول ۵-۱۲ مشاهده می‌گردد در اسفند ماه ۹۸ بانک "توسعه صادرات ایران" با پرداخت ۷۱ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن بانک "صنعت و معدن" با پرداخت ۸۶ ریال هزینه (کارمزد + اجاره)، کمترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده و "بانک حکمت ایرانیان" با ۱۰۱۴ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن به ترتیب "بانک خاورمیانه" ۷۳۶ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و "بانک اقتصاد نوین" با ۵۳۵ ریال بیشترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده پرداخت کرده‌اند. تحلیل اولیه‌ای که در این بخش ارائه می‌شود حاکی از اهمیت مبلغ اجاره ابزار کارتخوان در اقتصادی

بودن صنعت پرداخت برای بانک‌هاست چراکه جمع این هزینه باید نسبت به رسوبی که بانک از موجودی پذیرندگان به دست می‌آورد توجیه پذیر باشد. در صورتی که بانک موفق به جذب رسوبی بیشتر از این مبلغ به ازای هر صدهزار ریال نشود، کاربرد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های برای بانک مقرون به صرفه نخواهد بود. همچنین جدا از مبلغ اجاره، نحوه بازاریابی بانک‌ها و شرکت‌های PSP اهمیت دو چندانی می‌یابد. انتخاب پذیرندگان اثربخش، به معنی انتخاب پذیرندگانی که از گردش کافی موجودی به جهت تامین رسوب مورد نظر بانک برخوردار هستند به عاملی مهم جهت سودپذیر بودن ابزار پرداخت برای بانک تبدیل می‌گردد.

به نظر می‌رسد بهتر است بانک‌ها بخشی از هزینه‌های اجاره و نگهداری ابزارهای کارتخوان خود را از پذیرندگانی که گردش موجودی کافی به جهت تامین هزینه‌های بانک ندارند دریافت کرده و امتیاز تقبل هزینه‌های اجاره و نگهداری ابزارهای کارتخوان را فقط برای پذیرندگانی که از گردش موجودی کافی برخوردارند در نظر گیرند.

۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار

ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های karti تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. در این بخش از گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای اسفند ماه ۹۸ محاسبه می‌گردد. در ادامه جدول ۵-۱۳ میزان کارمزد پرداختی هر بانک صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۵-۱۳ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - اسفند ۱۳۹۸

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۲۱
۲	بانک پارسیان	۲۶
۳	بانک مسکن	۶۱

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۴	بانک خاورمیانه	۷۷
۵	بانک شهر	۸۶
۶	بانک کارآفرین	۱۰۶
۷	بانک صنعت و معدن	۱۰۸
۸	بانک ایران زمین	۱۲۹
۹	بانک صادرات ایران	۱۵۹
۱۰	بانک سینا	۱۷۵
۱۱	بانک سرمایه	۱۷۹
۱۲	بانک آینده	۱۸۵
۱۳	بانک دی	۱۹۴
۱۴	بانک اقتصاد نوین	۱۹۵
۱۵	بانک پاسارگاد	۲۰۲
۱۶	بانک تجارت	۲۰۹
۱۷	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۲۱۳
۱۸	بانک گردشگری	۲۱۹
۱۹	بانک سامان	۲۲۲
۲۰	بانک رفاه کارگران	۲۳۰
۲۱	بانک حکمت ایرانیان	۲۴۳
۲۲	بانک ملت	۲۴۸
۲۳	موسسه اعتباری نور	۳۰۱
۲۴	بانک سپه	۳۰۸
۲۵	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۳۱۷
۲۶	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۳۲۵
۲۷	بانک قوامین	۳۳۹
۲۸	موسسه اعتباری توسعه	۳۵۴
۲۹	بانک انصار	۳۵۴

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۳۰	بانک ملی ایران	۳۶۱
۳۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۳۶۵
۳۲	بانک توسعه تعاون	۴۱۹
۳۳	موسسه اعتباری ملل	۴۲۵
۳۴	بانک کشاورزی	۵۶۸
۳۵	شرکت دولتی پست بانک	۷۹۶
	کارمزد پرداختی کلی بانک صادرکننده به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	۲۰۵

با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۰۵ ریال (۱۰/۰۹ درصد نرخ رشد منفی نسبت به ماه قبل) کارمزد پرداخت نموده‌اند.

در این بین، در اسفند ماه ۹۸، بانک "توسعه صادرات ایران" با ۲۱ ریال و پس از آن بانک "پارسیان" و "مسکن" به ترتیب با ۲۶ و ۶۱ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۷۹۶ ریال و پس از آن به ترتیب بانک "کشاورزی" با مبلغ ۵۶۸ ریال و بانک "موسسه اعتباری ملل" با مبلغ ۴۲۵ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، تنها تعداد تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتر کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش را داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند.

۶- جمع بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص های مرتبط امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص هایی در چهار بخش "شاخص های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی"، "بررسی عملکرد شرکت های ارائه دهنده خدمات پرداخت" و "بررسی وضعیت بانک های صادرکننده و پذیرنده" در دوره زمانی اسفند ماه ۱۳۹۸ پرداخته است.

بخش اول: در این بخش به منظور تبیین جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی، شاخص نسبت تراکنش های شاپرک به نقدینگی محاسبه شده و نتایج آن با نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در طول زمان مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج حاکی از رشد نسبت تراکنش های شاپرک به نقدینگی بر خلاف شاخص نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی، در طول مدت مورد بررسی بوده است که مبین آن است که صنعت پرداخت الکترونیک با جذب اعتماد عمومی توانسته است بخش بیشتری از میزان نقدینگی را به خود اختصاص دهد. کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی و جبران بخشی از آن با افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه ای ابزارهای پذیرش، یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود. رشد پرداخت های الکترونیک کارتی به دلایلی از جمله افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه ای ابزارهای پذیرش، فرهنگ سازی، مزایای امنیتی پرداخت های غیر نقدی و با در نظر گیری دیگر مزایای این روش صورت گرفته است. شایان توجه است که آخرین اطلاعات منتشر شده در سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از اطلاعات پولی مورد نیاز که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته است، مربوط به خرداد ماه ۱۳۹۸ می باشد.

همچنین در این بخش روند ارزش تراکنش های شاپرک با روند GDP مقایسه شد. آمار اعلام شده توسط وب سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. تا پایان بهار ۱۳۹۷ بوده و تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شهریور ماه شاپرک تحقق یافته می باشد. لازم به ذکر است با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شاپرک مورد بازنگری قرار گرفته است.

بخش دوم: در این بخش فعالیت و عملکرد کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته شده است. شاخص‌های این بخش در سه بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "میزان نفوذ منطقه‌ای" و "پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" طبقه‌بندی شده‌اند.

در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های اسفند ماه ۱۳۹۸ مشخص گردید تعداد تراکنش به ازای مجموع ابزارهای پذیرش ۲،۲۸۱ میلیون تراکنش بوده که این تعداد تراکنش مبلغ ۳،۲۸۲ هزار میلیاردی را در پی داشته است. در این ماه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ترتیب رشد ۱/۳۷- و ۱/۲۲ درصدی را نسبت به ماه گذشته تجربه نموده است.

مجموع ابزارهای پذیرش در اسفند ماه ۱۳۹۸ با رشد ۰/۸۳ درصدی به نزدیک به ۱۰،۷۹۹ هزار ابزار رسیده است که از این تعداد ۷۷/۲۲ درصد سهم بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ۱۰/۵۵ درصد سهم ابزار پذیرش اینترنتی و ۱۲/۲۳ درصد نیز سهم ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. بیشترین سهم از مجموع تراکنش‌های اسفند ماه ۱۳۹۸ با ۹۰/۹۷ درصد متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها و به لحاظ سرویس نیز بیشترین سهم در اختیار خدمت خرید کالا و خدمات با ۸۴/۶۶ درصد مجموع تراکنش‌ها می‌باشد. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش اینترنتی ۱۰۱، هر ابزار پذیرش موبایلی ۶۹ متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۲۴۹ تراکنش می‌باشد و این در حالی است که متوسط مبلغی هر تراکنش ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی به ترتیب ۰/۰۹ و ۳/۸۶ میلیون ریال و در ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۱/۳۶ میلیون ریال می‌باشد.

در بررسی نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش شاخص‌ها در بعد کشوری و استانی نشان می‌دهد که تعداد سرانه هر یک از ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال که متقاضی خدمات پرداخت الکترونیکی کارت هستند، به ازای هر ۱۰،۰۰۰ نفر ۱،۸۱۰ ابزار پذیرش فعال سیستمی می‌باشد که بالاترین سرانه ابزار پذیرش به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۱،۳۹۸ عدد به ازای هر ۱۰،۰۰۰ نفر تعلق دارد. همچنین در بعد کشوری حدود ۳۸/۲۳ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در طول اسفند ماه ۱۳۹۸ انجام گرفته است و بیشترین سرانه تراکنش ابزارها نیز مجدداً به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۳۴/۷۸ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در کشور تعلق داشته است. لذا بالاترین نفوذ منطقه‌ای در بعد کشوری به این ابزار پذیرش تعلق داشته است.

بیشترین سرانه تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های اسفند ماه ۱۳۹۸ به ترتیب در اختیار استان‌های یزد، تهران و بوشهر می‌باشد. همچنین بیشترین سرانه تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با ۴۹/۱۵ تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال متعلق به استان هرمزگان می‌باشد.

شاخص دهکی اسفند ماه ۱۳۹۸ در قیاس با بهمن، رشد ۶/۵۰- درصدی داشته است و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۵/۸۰- درصدی در شاخص دهکی را شاهد می‌باشیم. این میزان رشد شاخص دهکی اسفند ماه ۱۳۹۸ نسبت به بهمن ماه به سبب افزایش ۲/۲۶ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش در دهک دهم در مقابل رشد ۹/۳۷ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش دهک اول، می‌باشد. بیشترین فراوانی تراکنشی در دامنه مبلغی هر سه ابزار پذیرش متعلق به بازه مبلغی ۵۰،۰۰۰ ریال تا ۱۵۰،۰۰۰ ریال می‌باشد.

۱۹/۸۷ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های معادل ۴۱۲،۲۷۹،۴۲۸ تراکنش در بازه مبلغی ۱ تا ۵۰،۰۰۰ ریال، ۳۶/۶۹ درصد تراکنش‌ها معادل ۷۶۱،۱۳۰،۰۵۸ تراکنش در بازه مبلغی ۵۰،۰۰۱ تا ۲۵۰،۰۰۰ ریال و ۳۶/۹۸ درصد معادل ۷۶۷،۱۶۹،۱۳۱ تراکنش دارای مبلغ بیش از ۲۵۰،۰۰۱ ریال می‌باشند.

بخش سوم: شاخص‌های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند. در همین راستا انواع خطاهای رخ داده در تراکنش‌ها، دسترس پذیری حس شده و نیز تراکنش‌های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل خطاهای تراکنش‌ها نشان می‌دهد که عمده‌ترین دلیل بروز خطاها، همچنان از نوع خطاهای کاربری است که این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت است.

تعداد خطاهای گروه‌های پذیرندگی، کسب و کار، کاربری، صادر کنندگی و شاپرکی به ترتیب با رشد ۵۷/۱۱- درصدی، ۲۷/۷۲- درصدی، ۶/۲۰- درصدی، ۷۶/۷۴ درصدی و ۳۳/۱۱ درصدی در نسبت به همراه بوده است.

میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده اسفند ماه ۱۳۹۸ به ازای شبکه شاپرک ۹۹/۹۴ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به مقدار مشابه در ماه بهمن بدون تغییر می‌باشد و همچنین میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده به ازای شبکه پرداخت در اسفند ماه ۱۳۹۸، ۹۸/۷۱ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به میزان مشابه در بهمن ماه رشد ۰/۰۱- درصدی، و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۰/۰۲- درصدی را تجربه نموده است.

بخش چهارم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت‌های PSP حاکی از آن بوده که در اسفند ماه ۹۸ نیز چون گذشته شرکت "به‌پرداخت ملت" بیشترین سهم تعدادی و مبلغی از بازار را به خود اختصاص داده و همچنان در جایگاه نخست قرار گرفته است. نوسانات این سهم‌ها چندان قابل توجه نبوده و در هر دو مولفه سهم تعدادی و مبلغی تغییری در ترتیب شرکت‌ها بر حسب بیشترین میزان رخ نداده است.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در این ماه به طور همزمان بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به شرکت "به‌پرداخت ملت" تعلق داشته است. در اسفند ماه شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های اینترنتی کسب نموده است. بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های اینترنتی نیز در اختیار شرکت "به‌پرداخت ملت" است. همچنین در ماه جاری شرکت "آسان پرداخت پرشین" در سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی بالاترین رقم را نشان می‌دهند.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی پرداخت کارت در این ماه به طور همزمان بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های خرید و سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری به شرکت "به‌پرداخت ملت" تعلق داشته است. در ماه جاری همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده و بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور توسط شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" پوشش داده شده است.

در ماه اسفند دو شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" و "تجارت الکترونیک پارسیان" با رقم ۰/۰۱۱ درصد، به‌طور همزمان جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به‌دست آورده‌اند. در این ماه شرکت "الکترونیک کارت دماوند" بالاترین عدد شاخص مذکور را در اختیار دارد.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نشان‌دهنده تمرکز بالا است؛ به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" و پس از آن

دو تا حدودی شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "به پرداخت ملت" و "پرداخت نوین آرین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. این شاخص همچنین از وجود تمرکز ملایم در بازار کارتخوان فروشنده‌های حکایت دارد. شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در کارتخوان فروشنده‌های و ابزار پذیرش اینترنتی کاهش داشته است. این تغییرات در هیچ یک از ابزارها حایز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار تغییری پیدا نکرده است.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار سرویس‌های خرید و مانده‌گیری است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. مقدار این شاخص در سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ نشانگر تمرکز بالا است. عملکرد شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین"، "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تاثیرگذار بوده است.

در بررسی تعداد ابزارهای پذیرش فعال در اسفند ماه، شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در ابزار کارتخوان فروشنده‌های با ۱۷/۸۹ درصد بالاترین سهم را در بین سایر شرکت‌ها به خود اختصاص داده است. شرکت "آسان پرداخت پرشین" با ۴۹/۸۲ درصد و شرکت "به پرداخت ملت" با ۹۵/۳۴ درصد به ترتیب در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی بیشترین سهم بازار را پوشش می‌دهند.

در حوزه ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشنده‌های و ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار، شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" به ترتیب با سهم ۱۴/۹۴ درصدی و سهم ۲۵/۶۳ درصدی به بالاترین رتبه دست یافته است. شرکت "به پرداخت ملت" به گونه‌ای عمل نموده که با رقمی معادل با ۵۹/۹۳ درصد، بالاترین سهم ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار را کسب کرده است.

نتایج محاسبه شاخص اثر بخشی کارتخوان فروشنده‌های فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که چهار شرکت "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "الکترونیک کارت دماوند" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. چهار شرکت فوق به همراه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده‌های تراکنش‌دار نیز عددی بالاتر از یک کسب

نموده‌اند. این بدان معناست که شرکت‌های مذکور هم در بین کارتخوان‌های فعال سیستمی و هم در بین کارتخوان‌های تراکنش‌دار نسبت به سایر شرکت‌ها، تراکنش بیشتری جذب نموده و کارایی مناسبی را نشان می‌دهند.

در بعد استانی دو شرکت "به‌پرداخت ملت" و "آسان پرداخت پرشین" در تمام استان‌ها و شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در اغلب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. همچنین اعداد این شاخص در شرکت "الکترونیک کارت دماوند" نشان می‌دهد که این شرکت نیز در برخی از استان‌های کشور رقم بالاتر از یک را کسب نموده‌است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به‌گونه‌ای بوده در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. شرکت "به‌پرداخت ملت" در تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های و شرکت "تجارت الکترونیک پارس‌یان" در تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی بالاترین سهم از بازار را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

با وجودی که توجه برخی از بانک‌های پذیرنده به موضوع پرداخت کارمزد و میزان رسوب پول هر کارتخوان فروشگاه‌های و سودآوری آن سبب شده است تا با همکاری شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات اقدام به حذف کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش نمایند، ولیکن تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش در چند ماه اخیر روند افزایشی داشته است. در بررسی شرکت‌ها از منظر نسبت مجموع کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی آن شرکت، ملاحظه شد که در این ماه کمترین رقم این شاخص با عددی معادل $4/68$ درصد به شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "تجارت الکترونیک پارس‌یان" مشاهده می‌شود. نزدیک به ۲۸ درصد از کارتخوان‌های فعال سیستمی این شرکت، کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش گزارش شده‌اند. به‌طور کلی در اسفند ماه سال ۹۸ سهم کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، $17/34$ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است.

بخش پنجم: در این بخش از گزارش، بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی و بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده حاکی از آن است که در اسفند ماه ۹۸ همچنان بانک "ملت" به لحاظ تعدادی و مبلغی بیشترین سهم از بازار تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. همچنین در بررسی بازار تراکنش‌ها به تفکیک ابزارهای پذیرش برای هر بانک، همچنان "بانک ملت" در جایگاه نخست قرار دارد.

در بررسی سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک در شبکه پرداخت کشور مشاهده می‌گردد که در بانک‌های کشور همچنان بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌های انجام گرفته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های "ابزار پذیرش موبایلی" همچنان نشان دهنده تمرکز بالا، میزان این شاخص در بازار "ابزار پذیرش اینترنتی" همچنان مبین وجود تمرکز ملایم در بین بانک‌های پذیرنده و میزان این شاخص در ابزار "کارتخوان فروشگاه‌های" مبین قرار گرفتن در طبقه رقابتی بوده که این نشان دهنده رقابت صحیح در بازار این ابزار در بین بانک‌های پذیرنده می باشد. میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی، در حوزه ابزار پذیرش اینترنتی با رشد مثبت مواجه بوده است.

در بحث صادرکنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در اسفند ماه نسبت به بهمن ماه ۹۸ رشد مثبت ۴/۸۰ درصدی داشته است و نرخ رشد در دو دسته کارت برداشت و کارت هدیه و بن کارت مثبت بوده است.

در بررسی سهم بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در اسفند ماه ۱۳۹۸، بانک "ملی ایران" بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی صادر شده تراکنش‌دار در شبکه شاپرک را داشته و نتایج حاکی از آن بوده که بیشترین کارت "برداشت" و "کارت هدیه و بن کارت" تراکنش‌دار متعلق به بانک "ملی ایران" و بیشترین کارت "اعتباری" تراکنش‌دار متعلق به بانک "ملت" بوده است.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به "کارت برداشت" و پس از آن "کارت هدیه و بن کارت" اختصاص داشته و "کارت اعتباری" کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادر کنندگی تنها در دسته کارت "برداشت" با رشد مثبت مواجه بوده است. "کارت هدیه و بن کارت" همچنان در طبقه "رقابتی" (کمتر از ۱۰۰۰)، "کارت برداشت" در طبقه تمرکز ملایم و "کارت اعتباری" در طبقه تمرکز بالا قرار گرفته اند.

در مقایسه ای آماری بین تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرکنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک، بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده در اسفند ماه ۹۸ به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" اختصاص یافته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک "ملت"، "پارسیان" و "قرض الحسنه رسالت" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

در راستای بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های شاپرکی در شبکه پرداخت را از آن خود کرده‌اند و کمترین سهم به بانک‌های "مشترک ایران-ونزوئلا"، "توسعه صادرات ایران" و "موسسه اعتباری توسعه" تعلق گرفته است.

در بررسی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین گردش مالی شاپرکی و بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن" و "صادرات ایران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

در بخش آخر از بررسی بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ترسیم وضعیت کلی صنعت و محاسبه برآوردی از میزان کارمزدهای پرداختی بانک‌های پذیرنده و حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت، همانند ماه‌های گذشته به محاسبه "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید پذیرش شده" برای بانک‌های پذیرنده پرداخته شده است. به طور متوسط در اسفند ماه ۱۳۹۸، بانک‌های پذیرنده با ۰/۱۹ درصد رشد منفی نسبت به ماه گذشته (بهمن ۹۸) میزان تقریباً ۱۰۰ ریال (۹۹/۵۳) از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۲۷ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و بانک "قرض الحسنه رسالت" با مبلغ ۱۵۱ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

از آنجایی که کارمزد پرداختی، تنها هزینه‌ای نیست که بانک پذیرنده متقبل می‌شود. این بانک در ازای نصب هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز مبلغی را به عنوان اجاره بها و پرستاری ابزار کارتخوان به شرکت PSP پرداخت می‌نماید. این مبلغ به ازای ابزارهای مختلف متفاوت است. به جهت اینکه برآوردی از میزان هزینه‌های بانک به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پذیرش شده با توجه به میزان اجاره پرداختی نیز ارائه گردد، با فرض اجاره متوسط ۳۰۰,۰۰۰ ریال (سی هزار تومان به ازای هر ابزار کارتخوان در ماه)، هزینه‌های پرداختی بانک‌ها به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ پذیرش شده محاسبه و عامل اجاره پرداختی هر بانک نیز به میزان کارمزد پرداختی در بانک‌ها اضافه گردیده و شاخص جدید "کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب هزینه اجاره بها" تعریف شده است. به طور متوسط کل بانک‌ها مبلغ جمع کل اجاره و کارمزد

پرداختی ۲۱۷ ریال را در اسفند ماه ۹۸ به ازای هر صد هزار ریال مبلغ پذیرش شده را پرداخت کرده‌اند. در اسفند ماه ۹۸ بانک "توسعه صادرات ایران" با پرداخت ۷۱ ریال هزینه و پس از آن بانک "صنعت و معدن" با پرداخت ۸۶ ریال هزینه، کمترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده و "بانک حکمت ایرانیان" با ۱۰۱۴ ریال هزینه و پس از آن به ترتیب "بانک خاورمیانه" با ۷۳۶ ریال هزینه و "بانک اقتصاد نوین" با ۵۳۵ ریال بیشترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده پرداخت کرده‌اند.

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، در این بخش کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است که در بخش آخر گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای این دوره زمانی محاسبه گردیده است. با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۰۵ ریال (۱۰/۰۹ درصد نرخ رشد منفی نسبت به ماه قبل) کارمزد پرداخت نموده‌اند. در این بین، در اسفند ماه ۹۸، بانک "توسعه صادرات ایران" با ۲۱ ریال و پس از آن بانک "پارسیان" و "مسکن" به ترتیب با ۲۶ و ۶۱ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۷۹۶ ریال و پس از آن به ترتیب بانک "کشاورزی" با مبلغ ۵۶۸ ریال و بانک "موسسه اعتباری ملل" با مبلغ ۴۲۵ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

۷- واژه‌نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارتی بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از «ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت (PSP)

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت^{۳۸}؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نماید. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمت پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته اند.

بانک صادرکننده^{۳۹}

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

بانک پذیرنده^{۴۰}

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبانه"ی^{۴۱} پذیرندگان دریافت می‌نماید.

انواع خدمات^{۴۲} شبکه پرداخت

خدمت اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتاً تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

خرید کالا و خدمات^{۴۳}

خدمتی است که دارنده کارت هزینه کالا و خدمات دریافتی را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیک

^{۳۸} Purchasing Good/Services

^{۳۸} Payment Service Provider

^{۳۹} Issuer Bank

^{۴۰} Acquirer Bank Acquirer

^{۴۱} International Bank Account Number

^{۴۲} Service Type

منظور از وضعیت تراکنش‌ها، بررسی موفقیت یا عدم موفقیت تراکنش و در صورت عدم موفقیت دلیل آن می‌باشد. در حال حاضر ۵ گروه مختلف از خطاهای شناسایی شده‌اند و تعداد ۱۱۰ کد پاسخ برای انواع خطاهای شناخته شده مطابق استاندارد ISO ۸۵۸۳:۲۰۰۳ گزارش‌گیری می‌گردد.

تراکنش موفق کاربری

تراکنشی است که از دید کاربر نهایی موفق بوده است. این تراکنش‌ها با کد پاسخ صفر در سامانه مشخص می‌شوند. هر تراکنش موفق بسته به نوع تراکنش از تعدادی پیام مشخص و مستقل تشکیل شده است که موفق بودن تراکنش حاصل موفقیت در ارسال و دریافت همه این پیام‌هاست.

تراکنش خطای صادرکنندگی و شتابی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، بانک صادرکننده‌ی کارت یا سامانه‌ی شتاب می‌باشد. به این معنا که بانک صادرکننده در زمان مورد نظر قادر به انجام تراکنش نبوده و پیام خطای مرتبط، در شبکه تولید می‌گردد.

تراکنش خطای پذیرندگی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، سوئیچ شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت می‌باشد. این خطاها در هر مرحله از چرخه عمر تراکنش ممکن است که رخ بدهد. در حال حاضر دسترسی پذیرنده‌ی شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت از طریق تراکنش‌های خطا محاسبه می‌گردد.

پرداخت، می‌پردازد. این ابزارها شامل ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ی و همچنین ابزار پذیرش اینترنتی یا اصطلاحاً درگاه‌های پرداخت اینترنتی هستند. در حال حاضر به دلایل امنیتی ارائه خرید کالا و خدمات بر روی درگاه‌های پرداخت موبایلی مسدود می‌باشد.

پرداخت قبض^{۴۴}

خدمتی است که با استفاده از آن دارنده کارت هزینه پرداخت‌های شناسه دار (شامل شناسه پرداخت و شناسه قبض) خود را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. پرداخت قبض بر روی همه ابزارهای پذیرش قابل اجراست.

خرید شارژ تلفن همراه^{۴۵}

خدمتی است که دارنده کارت با استفاده از آن اقدام به خرید شارژ تلفن همراه از طریق شبکه پرداخت می‌نماید. این خدمت در زمره خریدهای شناسه‌دار می‌باشد و می‌تواند به دو صورت خرید و شارژ هم‌زمان^{۴۶} و خرید و شارژ غیر هم‌زمان انجام شود.

مانده‌گیری^{۴۷}

خدمتی است که دارنده کارت جهت کسب اطلاع از میزان موجودی حساب متصل به ابزار پرداخت خود، از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت دریافت می‌نماید.

وضعیت تراکنش‌ها^{۴۸}

^{۴۴} Balance Inquiry

^{۴۸} Transaction Status

^{۴۴} Bill Payment

^{۴۵} Reload

^{۴۶} Top-up

تراکنش خطای شاپرک

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملاً هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتاً لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش، قبلاً با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به

علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرک و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرک

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرک را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاهی^{۴۹}

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر^{۵۰} در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالا و خدمات است.

کارتخوان فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت

^{۵۰} PC-POS / I POS(Integrated POS)

^{۴۹} EFTPOS

کارتخوان بدون تراکنش

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی سه ماهه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش دار)

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی سه ماهه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی^{۵۱}، فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وبسایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/I P در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی^{۵۲}، فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال پرداخت‌های داخل فروشگاه^{۵۳} نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی

شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "N" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی سه ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در سه ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنج به جهت شناسایی ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارایی مناسب برخوردار نیستند.

^{۵۱} Internet Payment Gateway

^{۵۲} Mobile Payment Gateway

^{۵۳} In-Store

موبایل^{۵۴} و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی^{۵۵}. اما آنچه در حال حاضر در شبکه پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خرید شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

انواع کارت‌های رایج در شبکه^{۵۶}

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی)^{۵۷}

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می‌باشد که کد محصول ۱۰ دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام)^{۵۸}

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن کارت‌ها که معمولاً به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتاً قابل

انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط^{۵۹} نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد محصول این کارت‌ها، ۲۰، ۳۰ و ۴۰ می‌باشد و کارت‌های برون خط^{۶۰} نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه‌های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلاً بر روی فیزیک کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵۰ می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها-نظیر سایر کارت‌های پرداخت-حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری^{۶۱}

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶۰ می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

^{۵۷} Debit card

^{۵۸} prepaid

^{۵۹} online

^{۶۰} offline

^{۶۱} Credit card

^{۵۴} Web-Mobile

^{۵۵} In-App Purchase

^{۵۶} بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارتی در نظام بانکی کشور.

تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

تراکنش ناتمام^{۶۲}

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتاً تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و ۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سویچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO ۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد). در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی ۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تأییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-off یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخ داده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تأییدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه

^{۶۲} Reconciliation Account (RA)

$$\frac{\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی}} = \frac{\text{تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد کل کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی}}$$

عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاهی شبکه شاپرک است. مثلاً اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش‌های کارتخوان‌های شبکه شاپرک به اندازه سهم تعداد کارتخوان‌های آن شرکت از کل کارتخوان‌های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش‌های آن بانک روی کارتخوان‌هایش بیش از سهم تعداد کارتخوان‌های آن شرکت از کل کارتخوان‌های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده‌تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتاً کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

$$*۱۰۰ = \frac{\text{ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}}$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نقدینگی و حجم پول

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول^{۶۳} اطلاق می‌شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به اضافه‌ی مانده سپرده‌های دیداری بخش خصوصی نزد بانک‌ها^{۶۴} تعریف می‌شود. سپرده‌های دیداری، سپرده‌های قابل چک کشیدن بدون بهره‌ی بخش خصوصی در بانک‌های تجاری است. منظور از شبه پول یا سپرده‌های غیر دیداری، انواع سپرده‌های قرض‌الحسنه پس انداز و سپرده‌های مدت‌دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیما بین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می‌کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می‌تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$*۱۰۰ = \frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}}$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولیدشده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می‌نامند شایان توجه است که صرفاً مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می‌شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

^{۶۴} Demand deposits

^{۶۳} Quasi money

متوسط ارزش دهک دهم تراکنش ها

$$= \frac{\text{شاخص توزیع مبلغی دهکی}}{\text{متوسط ارزش دهک اول تراکنش ها}}$$

شاخص هرفیندال-هیرشمن

شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از اطلاعات همه بنگاه های صنعت برای اندازه گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام ها و تبانی بخش های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه ها در صنعت یا بازار استفاده می شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرکز می تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت ها در سال پایه اندازه گیری شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

ارزش اسمی تراکنش ها^{۶۵}

منظور از ارزش اسمی تراکنش ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش ها

اگر در دوره ای، ارزش تراکنش ها بر حسب قیمت های سال پایه اندازه گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

$$= \frac{\text{مبلغ اسمی تراکنش ها در ماه } t}{\text{شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه } t}$$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش ها

برای تعیین دهک ها، تراکنش ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می نماییم که یک دهک از تراکنش های با پایین ترین مبالغ، دهک اول و یک دهک تراکنش های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می شود.

3

The quality of card e-payment services

Quality of services		
The ratio of successful transactions to total	% 90/33	▲
The ratio of successful transactions to total shaparak switch's transactions	% 99/94	▶
The share of each types of errors in transactions		
Acquirer error	% 0/56	▼
Shaparak network error	% 0/59	▲
Issuer error	% 8/95	▲
Cardholder Error	% 86/69	▼
Business error	% 0/62	▼
Services sensed availability		
Network sensed availability	% 98/71	▼
Shaparak sensed availability	% 99/94	▶
Reconciliation account (RA) transactions		
Ratio of reconciliation account transactions to total transactions	% 0/02	▼
percent change of reconciliation account transactions	% -4/16	▲

4

Electronic card payment network market indices in Mar 2020

Active EFTPOS effectiveness		
The highest effectiveness	Beh Pardakht Mellat	1/74 ▼
The lowest effectiveness	Fan Ava Card	0/46 ▼
The ratio of number of acquiring errors to total number of transactions		
The highest ratio	Electronic Card Damavand	% 0/21 ▼
The lowest ratio	Mabna Card Arya	% 0/01 ▼
The ratio of Low Transaction to active EFTPOS		
The Highest ratio	Tejarat Electronic Parsian	% 27/74 ▲
The Lowest ratio	Mabna Card Arya	% 4/68 ▼

(The first column is for PSP's data and the second one is for acquiring banks)

The highest market share			
The highest value share of transactions	% 23/78 Beh Pardakht Mellat	▼	% 23/24 Mellat Bank ▼
The highest numerical share of transactions	% 22/48 Beh Pardakht Mellat	▼	% 22/71 Mellat Bank ▼
The highest value share of transactions in each terminal			
Internet Payment Gateway	% 34/59 Beh Pardakht Mellat	▼	% 34/07 Mellat Bank ▲
Mobile Payment Gateway	% 36/33 Asan Pardakht Parsian	▲	% 44/59 Mellat Bank ▲
EFTPOS	% 22/10 Beh Pardakht Mellat	▼	% 21/47 Mellat Bank ▼
The highest numerical share of transactions in each of terminals			
Internet Payment Gateway	% 31/28 Asan Pardakht Parsian	▼	% 23/83 Mellat Bank ▲
Mobile Payment Gateway	% 31/60 Asan Pardakht Parsian	▲	% 44/45 Mellat Bank ▼
EFTPOS	% 23/07 Beh Pardakht Mellat	▼	% 21/69 Mellat Bank ▼
Herfindahl-Hirschman Index			
Internet Payment Gateway	2,189	▼	1,386 ▲
Mobile Payment Gateway	2,333	▲	2,857 ▼
EFTPOS	1,470	▼	946 ▼
The highest share of issuing banks in number of active cards			
Prepaid card	Bank Melli Iran	14/73 ▼	
Credit card	Mellat Bank	37/43 ▼	
Debit card	Bank Melli Iran	22/80 ▲	

Summary of key payment statistics

1

The importance of card payment network in national economy

Respect to the last published statistics

the share of liquidity

The ratio of total value of transactions to liquidity	% 12/34	▼
The ratio of coins and paper currency in the hands of the public to liquidity	% 2/33	▼
Value of transactions as a percentage of GDP	% 199/02	▶

2

Shaparak performance indices

Number & value of transactions

Number of transactions	2,280,629,065	▼
Value of transactions	3,281,705,691 mill IRR	▲

Nominal and real growth rate of value of transactions

Monthly nominal growth of value of transactions(Mar compared to Feb)	% 1/22	▼
Monthly real growth of value of transactions(Mar compared to Feb)	% -	▼
Point-to-point nominal growth of the value of transactions	% 11/65	▼
Point-to-point real growth of the value of transactions	% -	▼

Numerical share of transactions for each of terminals

Internet Payment Gateway	%5/05	▼
Mobile Payment Gateway	% 3/99	▼
EFTPOS	%90/97	▲

The value share of transactions for each types of payment services

Purchasing Goods & Services	% 97/27	▼
Bill payment & purchase mobile charge	% 2/73	▲

Numerical share of transactions for each types of payment services

The purchase of goods and services	% 84/664	▼
Bill payment & purchase mobile charge	% 9/357	▼
Balance Inquiry	% 5/98	▲

The regional penetration rate

Number of active acceptance Instruments per 10,000 over 20 years old inhabitants

All of acceptance instruments	1,850/28	▲
EFTPOS	1,397/93	▲
Mobile Payment Gateway	221/32	▲
Internet Payment Gateway	231/03	▼

Number of transactions Per over 20 years old inhabitants for each of terminals

All of acceptance instruments	38/23	▼
EFTPOS	34/78	▼
Mobile Payment Gateway	1/53	▼
Internet Payment Gateway	1/93	▼

Regional penetration rate of active EFTPOS

The most number of active EFTPOS terminals	1,748,050 Tehran	▲
The most change in the number of active EFTPOS terminals	19,889 Tehran	▲
The most number of active EFTPOS terminals per capita	0/19 Yazd	▲
The most number of EFTPOS transactions per capita	49/15 Hormozgān	▼

Decile ratio

The ratio of average value of the tenth decile transactions to the first decile	690/98	▼
---	--------	---

شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت «شاپراک»

آدرس وب گاه شاپراک:

www.shaparak.com

آدرس پست الکترونیک:

Info@shaparak.com

شماره تلفن:

۰۲۱-۲۶۴۰۴۹۰۱-۱۵

شماره دورنگار:

۰۲۱-۲۳۳۲۸۱۳

نشانی پستی:

ایران، تهران، بلوار میرداماد،

خیابان شهید شاهنظری،

کوچه محمود، پلاک ۱۴

کد پستی: ۱۵۴۷۹۱۴۸۱۱

صندوق پستی: ۸۱۳۴ - ۱۵۸۷۵

کلیه حقوق معنوی این اثر، متعلق به شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپراک بوده و هرگونه استفاده، چاپ، پخش و رونوشت، با ذکر منبع بلامانع است.

